

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

İSTANBUL KENT
ÜNİVERSİTESİ

CİNSEL SUÇTAN TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ ERKEKLERİN, SUÇ
GEÇMİŞİ BULUNMAYAN ERKEKLERE GÖRE ALEKSİTİMİ, EMPATİ
VE SUÇLULUK-UTANÇ İLİŞKİSİ BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EYLÜL NAZLI ÖKSÜZ

İSTANBUL-2024

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

CİNSEL SUÇTAN TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ ERKEKLERİN, SUÇ
GEÇMİŞİ BULUNMAYAN ERKEKLERE GÖRE ALEKSİTİMİ, EMPATİ
VE SUÇLULUK-UTANÇ İLİŞKİSİ BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EYLÜL NAZLI ÖKSÜZ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi ZEYNEP PINAR COHEN

İSTANBUL-2024

KABUL VE ONAY

Eylül Nazlı ÖKSÜZ tarafından hazırlanan “Cinsel Suçtan Tutuklu ve Hükümlü Erkeklerin, Suç Geçmişi Bulunmayan Erkeklere Göre Aleksitimi, Empati ve Suçluluk-Utanç İlişkisi Bakımından Karşılaştırılması” adlı tez çalışmasının savunması 27/12/2023 tarihinde yapılmış olup aşağıda ismi geçen jüri tarafından oy birliği ile İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Pınar COHEN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Berra KEÇECİ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Rukiye KÖROĞLU

.....

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....

Doç. Dr. Bülent DEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Eylül Nazlı ÖKSÜZ

27.12.2023

ÖN SÖZ

Bu zorlu süreçte çalışmamı takip eden danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Pınar COHEN'e değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Hayat boyu desteklerini benden esirgemeyen annem Figen ve babam Ayhan SÖNMEZ'e, varlıklarıyla verdiğim emekleri daha anlamlı kılan canım kızım Nisan ve eşim İlkay ÖKSÜZ'e, destekleri ile bana güç veren annem Gülsen ve babam Hayrettin ÖKSÜZ'e çok teşekkür ederim. Sayın Kurum Müdürüm Yusuf KAFADAR, mesai arkadaşlarım Emrah TANRIVERDİ, Sinan KARA ve tüm mesai arkadaşlarıma, araştırmama katılım gösteren ve daha çok katılımcıya erişmemi sağlayan herkese, Ceza Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'ne, savunma sınavı jüri üyelerine, yüksek lisans eğitimim süresince derslerini keyifle dinlediğim Prof. Dr. Mehmet Zihni SUNGUR, Dr. Burcu SEVİM, Doç. Dr. Anıl GÜNDÜZ, Dr. Başak USTA GÜNDÜZ ve Dr. Öğr. Üyesi Emel ANER AKTAN'a değerli katkıları için teşekkür ederim.

Eylül Nazlı ÖKSÜZ

27.12.2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	i
TABLO LİSTESİ.....	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE	6
1.1. Cinsel Suç Kavramı	6
1.1.1. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Göre Cinsel Suça Yönelik Hukuki Düzenlemeler	6
1.1.2. Cinsel Suç Modelleri	7
1.1.2.1. Tek Faktör Modelleri	7
1.1.2.1.1. Biyolojik Teoriler.....	7
1.1.2.1.2. Kişilik Kuramları.....	8
1.1.2.1.3. Bilişsel Teoriler.....	9
1.1.2.1.4. Davranış Teorileri	9
1.1.2.1.5. Feminist Teoriler.....	10
1.1.2.1.6. Sosyal Öğrenme Kuramları	10
1.1.2.1.7. Kurban Yönelik Empati Eksikliğine İlişkin Kuramlar	11
1.1.2.2 Çok Faktörlü Modeller	12
1.1.2.2.1. Finkelhor'un Önkoşul Teorisi	12
1.1.2.2.2. Hall Ve Hirschman Dört Yönlü Cinsel Saldırganlık Modeli	12
1.1.2.2.3. Marshall Ve Barbaree'nin Tümleşik Teorisi	13
1.1.2.2.4. Ward Ve Siegert'in Patikalar Modeli	13
1.1.2.2.5. Malamuth'un Cinsel Saldırganlığın Birleşim Modeli.....	14
1.1.2.2.6. Evrim Teorisi Ve Cinsel Suç.....	15
1.1.3. Cinsel Suç Yaygınlığı	16
1.1.4 Cinsel Suçluların Özellikleri	18
1.1.5. Cinsel Suç Risk Faktörleri.....	19
1.2. Aleksitimi Kavramı	21
1.2.1. Aleksitimi Yaygınlığı	21
1.2.2. Aleksitimik Bireylerin Özellikleri	22
1.2.3. Aleksitimiye Farklı Bakış Açıları	22
1.2.3.1. Nörofizyolojik-Biyolojik Bakış.....	22

1.2.3.2. Psikanalitik Bakış	23
1.2.3.3. Bilişsel Bakış	23
1.2.3.4. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı.....	24
1.2.3.5. Sosyo-Kültürel Bakış.....	24
1.3. Empati Kavramı.....	24
1.3.1. Empatinin Bileşenleri	25
1.3.2. Empati Modelleri.....	26
1.3.3. Nörofizyolojik-Biyolojik Bakış	27
1.3.4. Empatiye İlişkin Evrimsel Yaklaşımlar	27
1.3.5. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı.....	28
1.3.6. Empati Ve Cinsel Suç	28
1.4. Suçluluk Ve Utanç Kavramları	29
1.4.1. Suçluluk-Utanç Duygularının Birbirlerinden Farklılaşması	30
1.4.2. Suçluluk-Utanç Kavramlarına Farklı Bakış Açıları.....	30
1.4.2.1. Nörofizyolojik-Biyolojik Bakış	30
1.4.2.2. Psikolojik Bakış.....	30
1.4.2.3. Utanç Ve Suçluluğa İlişkin Evrimsel Yaklaşımlar	31
1.4.3. Suçluluk-Utanç Ve Cinsel Suç İlişkisi.....	31
BÖLÜM 2: YÖNTEM.....	32
2.1. Araştırma Modeli.....	32
2.2. Araştırma Örneklemi	32
2.3. Araştırma Soruları	33
2.4. Veri Toplama Araçları.....	33
2.4.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	33
2.4.2. Demografik Bilgi Formu	33
2.4.3. Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ)	33
2.4.4. Toronto Empati Ölçeği (TEÖ).....	34
2.4.5. Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ)	35
2.5. Verilerin Toplanması.....	35
2.6. Verilerin Analizi.....	36
2.7. Araştırmanın Dışlama Kriterleri	37
BÖLÜM 3: BULGULAR	38
3.1. Güvenirlilik Analizi	38
3.2. Çarpık-Basıklık Değerleri.....	39

3.3. Betimleyici Verilerin Analizi	40
3.4. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm ve Dış Katılımcılarda Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	45
3.5. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm Katılımcılarda Suça İlişkin Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	61
3.6. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm ve Dış Katılımcılarda Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular	68
3.7. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Mahkûm ve Dış Katılımcılarda İncelenmesine Yönelik Bulgular	69
BÖLÜM 4: TARTIŞMA.....	72
4.1. Çalışma Hipotezlerinin Elde Edilen Bulgulara Göre Değerlendirilmesi.....	72
4.2. Araştırma Sorularının Elde Edilen Bulgulara Göre Değerlendirilmesi	81
SONUÇ VE ÖNERİLER	86
KAYNAKÇA	90
EKLER	109
ÖZ GEÇMİŞ	120

KISALTMALAR

bknz.	: Bakınız
DSM-5	: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SUTÖ	: Suçluluk-Utanç Ölçeği
TAÖ	: Toronto Aleksitimi Ölçeği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TEÖ	: Toronto Empati Ölçeği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
WHO	: World Health Organization

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 2020 Yılında Cinsel Suçtan Cezaevine Giren Hükümlülerin Medeni Durum İstatistikleri.....	19
Tablo 2: 2020 Yılında Cinsel Suçtan Cezaevine Giren Hükümlülerin Eğitim Durumu.....	19
İstatistikleri.....	19
Tablo 3: 2020 Yılında Cinsel Suçtan Cezaevine Giren Hükümlülerin Yaş Grubu İstatistikleri.....	19
Tablo 4: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanları için Cronbach's Alfa Güvenirlik Analizi Sonuçları..	38
Tablo 5: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ için Çarpıklık-Basıklık Değerleri.....	39
Tablo 6: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	40
Tablo 7: Mahkûm Katılımcıların İşlenen Suça İlişkin Dağılımları	43
Tablo 8: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ için Betimleyici İstatistikler.....	44
Tablo 9: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Analizi Sonuçları	46
Tablo 10: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Analizi Sonuçları	48
Tablo 11: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Medeni Duruma Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	50
Tablo 12: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	51
Tablo 13: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Alkol Kullanımına Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	53
Tablo 14: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Ailede Psikiyatrik Tanı Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	54
Tablo 15: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuklukta Fiziksel Saldırıya Maruz Kalma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	56
Tablo 16: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuklukta Fiziksel Saldırıya Tanıklık Etme Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	57
Tablo 17: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuklukta Aileden Birisinin Hakaretine Maruz Kalma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	59
Tablo 18: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Tutuklu/Hükümlü Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	61

Tablo 19: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mağdurun Kimliğine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	62
Tablo 20: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mağdurun Tanınma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	63
Tablo 21: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Suçlama Kabulüne Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	64
Tablo 22: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Pişmanlık Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	65
Tablo 23: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Cezaevinde Kalma Süresine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	66
Tablo 24: Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Cezaevine Daha Önce Girmiş Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	67
Tablo 25: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	68
Tablo 26: SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	69

ÖZET

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Cinsel Suçtan Tutuklu ve Hükümlü Erkeklerin, Suç Geçmişi Bulunmayan Erkeklerle Göre Aleksitimi, Empati ve Suçluluk-Utanç İlişkisi Bakımından

Karşılaştırılması

Eylül Nazlı ÖKSÜZ

Yüksek Lisans Tezi

Psikoloji Anabilim Dalı / Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Pınar COHEN

Aralık, 2023– vi (ön kısım) + 108 (tez) + 11(ekler)

Bu araştırmanın temel amacı cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan tutuklu ve hükümlü erkeklerin, suç geçmişi bulunmayan erkeklerle göre aleksitimi, empati ve suçluluk-utanç ilişkisi bakımından karşılaştırılmasıdır. Araştırma örneklemini, 18-75 yaş aralığında olan İstanbul ili Esenler ilçesinde Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı Metris 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan bulunan 255 mahkûm ve 18-75 yaş aralığında daha önceden herhangi bir suça karışmamış 229 erkek katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmada veriler Bilgilendirilmiş Onam Formu, Suçluluk-Utanç Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği, Toronto Empati Ölçeği kullanılarak mahkûm katılımcılarla yüz yüze görüşmeler ile doldurulan matbu formlar ile, dış katılımcılara ise çevrimiçi ortam ve basılmış formlar ile toplanmıştır. Verilerin analizi için SPSS-25 programı kullanılmıştır. Bulgular mahkûm katılımcıların dış katılımcılara göre Toronto Aleksitimi Ölçeği toplam puanları ($t_{(461.021)}=2.686$; $p<.01$); ile Duyguları Tanıma Zorluğu ($t_{(482)}=2.523$; $p<.05$); ve Duygularını İfade Etme Zorluğu ($t_{(482)}=2.942$; $p<.01$) alt puanlarının dış katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Mahkûm katılımcılarda ($r=.250$; $p<.01$) ve dış katılımcılarda ($r=.368$; $p<.01$) suçluluk puanı arttıkça empati puanı artmaktadır. Mahkûm katılımcılarda Toronto Aleksitimi Ölçeği toplam puanı ve Toronto Empati Ölçeği ($r=-.275$; $p<.01$) puanı arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Toronto Empati Ölçeği puanları ile Duygu Tanıma Zorluğu ($r=-.210$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=-.162$; $p<.01$) ve Dışavuruk Düşünce ($r=-.231$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Dış katılımcılarda Toronto Empati Ölçeği puanları ile Duygu Tanıma Zorluğu ($r=-.261$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=-.301$; $p<.01$) ve Dışavuruk Düşünce ($r=-.334$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Her iki grupta da aleksitimi toplam ve alt boyut puanları arttıkça empati puanları düşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, Suçluluk-Utanç, Empati, Aleksitimi

ABSTRACT

Istanbul Kent University Postgraduate Education Institute

**A Comparison Between Male Prisoners Incarcerated for Sexual Crimes and Men
with No Criminal History in terms of Alexithymia, Empathy and Guilt-Shame**

Relations

Eylül Nazlı ÖKSÜZ

Master Thesis

Psychology/ Clinical Psychology

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Zeynep Pınar COHEN

December, 2023– vi (preface) + 108 (thesis) + 11 (appendices)

The main purpose of this research is to compare male prisoners incarcerated for sexual crimes and men with no criminal history in terms of alexithymia, empathy, and guilt-shame relations. The research sample consists of 255 prisoners who are convicted and detained for crimes against sexual immunity in the Metris T2 Type Closed Penitentiary Institution affiliated with the Ministry of Justice's General Directorate of Prisons and Detention Houses in the Esenler district of Istanbul province, and men who have no criminal history. It consisted of 229 men who were not involved in crime. All participants are between the ages of 18-75. In the study, data were collected using the Informed Consent Form, Guilt-Shame Scale, Toronto Alexithymia Scale, Toronto Empathy Scale, with printed forms filled out by face-to-face interviews with inmate participants, and online and printed forms with external participants. SPSS-25 program was used to analyze the data. Findings showed that inmate participants had greater Toronto Alexithymia Scale total scores than external participants ($t(461.021)=2.686$; $p<.01$); with Difficulty Recognizing Emotions ($t(482)=2.523$; $p<.05$); and Difficulty Expressing Emotions ($t(482)=2.942$; $p<.01$) sub-scores were higher than external participants. As the guilt score increases in prisoner participants ($r=.250$; $p<.01$) and external participants ($r=.368$; $p<.01$), the empathy score increases. There is a significant negative correlation between the Toronto Alexithymia Scale total score and the Toronto Empathy Scale ($r=-.275$; $p<.01$) score in inmate participants. Toronto Empathy Scale scores and Difficulty Recognizing Emotions ($r=-.210$; $p<.01$), Difficulty Expressing Emotions ($r=-.162$; $p<.01$), and Expressive Thinking ($r=-.231$; $p<.01$). There is a significant negative correlation between scores. External participants had Toronto Empathy Scale scores and Difficulty Recognizing Emotions ($r=-.261$; $p<.01$), Difficulty Ex-

pressing Emotions ($r=-.301$; $p<.01$) and Expressive Thinking ($r=-.334$; $p<.01$). There is a significant negative correlation between scores. In both groups, as total and subscale scores of alexithymia increased, empathy scores decreased.

Key Words: Crimes Against Sexual Immunity, Guilt-Shame, Empathy, Alexithymia

GİRİŞ

Türk Ceza Kanunun (TCK), ikinci kitabının ikinci kısmı “Kişilere Karşı Suçları” içermektedir. Bu kısmın altıncı bölümü “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçları” kapsamaktadır. Bu bölümdeki 102. Madde “Cinsel Saldırı Suçları”, 103. Madde “Çocukların Cinsel İstismarı”, 104. Madde “Reşit Olmayanla Cinsel İlişki”, 105. Madde ise “Cinsel Taciz” suçları için düzenlenmiştir. T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün 2021 yılı Adli İstatistiklerine göre Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar (CDKS) kapsamında görülen dosyaların toplam sayısının 112.811 olduğu ve genel suçlar içinde oranın %1,6 olduğu belirtilmiştir. Yine dosyaların 17.948’inin Çocukların Cinsel İstismarı suçu, 28.083’ünün Cinsel Taciz suçu, 25.804’ünün Reşit Olmayanla Cinsel İlişki suçu 19.261’inin Cinsel Saldırı suçu kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Bahsi geçen dosyaların 53.329’unda (%47,3) kovuşturmayaya yer olmadığı yönünde karar alınırken; 38.340 (%34) kamu davası açıldığı, 21.142’si (%18,7) için ise farklı kararlar alındığı bildirilmektedir. Marmara Bölgesi Ceza Mahkemelerinde TCK kapsamında değerlendirilen ilk on suça dair dosyalar hakkında verilen kararlar incelendiğinde; cinsel dokunulmazlığa karşı suçların %50 gibi yüksek bir oran ile mahkûmiyet kararı verilen suçlar arasında dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bölge bazında incelendiğinde, toplam 5.480 (%30,5) çocukların cinsel istismarı suçu ile Marmara Bölgesi birinci sıradadır. 2020 yılında CDKS’den 4.302 mahkûmiyet, 2.147 beraat, 682 hükmün açıklanmasının geri bırakılması, 1.768 diğer kararlar olmak üzere toplam 8.898 karar alınmıştır (Adli Sicil ve İstatistikler Genel Müdürlüğü, 2020). T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün 2022 yılı adalet istatistiklerine göre, ceza mahkemelerinde seçilen ilk on suç arasından bir önceki yıla göre en çok artış gösteren suçların ikinci sırasında %33 oranında artış ile çocukların cinsel istismarı bulunmaktadır (Adli Sicil ve İstatistikler Genel Müdürlüğü, 2022).

Basında kendine yer bulan, toplumda infial yaratan ve rahatsızlık uyandıran cinsel suçun nedenlerinin anlaşılması ve önlenbilmesi bakımından yapılacak bilimsel araştırmaların önemi bahsi geçen istatistiki verilerle de desteklenmektedir. Literatürde bu konuda daha önce yazılan tez çalışmaları ve akademik makaleler incelenmiş ve ülkemizde yürütülen çalışmaların yurtdışı kaynaklara göre sayıca az olduğu görülmüştür ve CDKS’den cezaevinde bulunan mahkûmlar hakkında yapılacak araştırmaların sayıca artmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Cinsel suçlarla alakalı yürütülen araştırmaların irdelediği konulardan bazıları suça karışan kişilerin aleksitimi seviyeleri, empati becerileri ve suçluluk-utanç duyguları hakkındadır.

Aleksitimi, Türkçe'ye “duygusal sağırılık” ya da “duygular için söz yokluğu” olarak geçmiştir. Empati ise Rogers (1983) tarafından insanın kendisini başkasının bakış açısını koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru şekilde anlayıp hissetmesi olarak yorumlamıştır. Ickes'e (1997) göre ise empati, başkalarının düşünce ve duygularına ilişkin içgörü sağlayan; gözlem, bellek, bilgi ve akıl yürütmenin harmanlandığı kompleks bir psikolojik çıkarımdır (aktaran Decenty, 2007). Aleksitimi, empati ile ilişkilendirilir fakat aralarındaki duygusal ve bilişsel boyutlar hakkındaki ortaklık daha fazla araştırma gerektirmektedir. Yapılan bazı araştırmalar aleksitimiye, düşük empati ile ilişkili bulmuştur (Jolliffe ve Farrington 2006; Winter vd., 2007; Grynberg vd., 2010; Sifneos, 1973, aktaran Şaşioğlu vd., 2013). Farrington (2007), insanların başkalarının duygularını takdirle karşıladıkları ve/veya deneyimleyebildikleri zaman onları mağdur etme olasılıklarının daha az olduğunu savunur. Dolayısıyla, araştırmalarda empatinin başkalarına zarar veren davranışları engellediği fikri hakimdir (Brown vd., 2012). Fakat devreye “duygusal sağırılık” olarak tariflenen aleksitimi girdiğinde neler olduğu araştırmamızda aleksitimi ve empatinin ilişkisine bakılarak tespit edilmeye çalışılmış, ayrıca aleksitimi ve empatinin suça karışmamış grup ile CDKS'den mahkûm grup arasında karşılaştırılmalarına bakılmıştır.

Literatürde cinsel suçluların en azından suç işledikleri sırada empatiden yoksun oldukları konusunda genel bir kabul vardır. Cinsel suçlulardaki empati eksikliklerinin genel mi yoksa kurbanı özgü mü olduğuna dair çelişkili kanıtlar mevcuttur. Çoğu tedavi programı cinsel suçlularda empati geliştirmeyi hedeflemesi sebebiyle cinsel suçlular için empati önemli bir konudur (Varker vd., 2008). Mağdura özgü empatinin azalmasına ve yeniden suç işleme riskinin artmasına yol açtığı düşünülen öğelerden biri ise utançtır. Utancın, aşağılanma korkusuna odaklanma sebebiyle duyguları deneyimleme kapasitesinde körelmeye sebep olduğu yönünde bulgular mevcuttur (Bumby vd., 1999; Roys, 1997). Bir diğer unsur olan suçluluğun ise empati ile arasında pozitif ilişki olduğuna dair kanıtlar vardır (Tangney vd., 1991). Suçluluk ve utanç duyguları bireylerin kendi öz değerlendirmelerinden yola çıkarak meydana gelen kendileri ile alakalı farkındalık gerektiren duyguları içermekte olup; suçluluk kişinin davranışlarına, utanç ise benliğine yöneliktir (Dost ve Yağmurlu, 2016). Araştırmamızda suçluluk ve utancın hem suça karışmamış grup ve CDKS'den mahkûm grup ile karşılaştırılmalarına hem de bu iki kavramın ayrı ayrı empati ile olan ilişkisini anlamaya çalışacağız. Ayrıca aleksitimi, empati ve suçluluk utancın mahkûm ve dış katılımcılarda araştırmada kullanılan demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik bulguları paylaşacağız. Ülkemizde yürütülen diğer tez çalışmaları ve akademik makalelerde Suçluluk-Utanç düzeyleri ile suç türü, Suçluluk Puanları ve Utanç Puanları ortalamaları, suçluların inançları ve gelecek planları, ailelerinin demografik özellikleri, işlemiş

oldukları suç davranışına yönelik düşünceleri vb. bakımından analiz edilmiştir (Çetinkaya, 2020; Öztürk, 2005). Bu tez çalışması, yapılacak araştırmanın asıl amacından hareketle cinsel suçlu profiline bakarak, cinsel suçun nedenlerini anlamak ve çözüme katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda cezaevlerinde CDKS’den bulunan mahkûmların suç geçmişi olmayan erkeklerden suçluluk-utanç, empati ve aleksitimi düzeyi ve bunların ilişkisi bakımından farkı olup olmadığı araştırılacak ve analiz edilecektir. Cinsel suçun kimler tarafından, ne amaçla, hangi yollarla işlendiğinin tespiti bu sorunun etkili çözümü için gerekmede olup, etiyolojisi tam anlamda incelenmeden üretilecek çözümlerin cinsel suç sorununa sonuç odaklı yaklaşılması sebebiyle suça ilişkin nedenleri aydınlatmadan, sorunu yok etmeden, sadece toplumda oluşan infialin bastırılmasını sağlayacaktır (Faupel ve Przybylski, 2015).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, cinsel suçtan tutuklu ve hükümlü (mahkûm) erkeklerin, suç geçmişi bulunmayan erkeklere göre aleksitimi, empati ve suçluluk-utanç ilişkisi bakımından karşılaştırılmasıdır.

Araştırmanın Temel Sorusu

Araştırmanın temel soru cümlesi “Cinsel suçtan tutuklu ve hükümlü (mahkûm) erkeklerin, suç geçmişi bulunmayan erkeklere göre aleksitimi, empati ve suçluluk-utanç ilişkisi bakımından farkları var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Alt Soruları

1. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterir mi?
2. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterir mi?
3. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?
4. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi çocuk sahibi olma duruma göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Araştırmanın Hipotezleri

H1: Cinsel suça karışan erkeklerin Toronto Empati Ölçeği (TEÖ) toplam puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TEÖ toplam puanlarından anlamlı olarak daha düşüktür.

H2: Cinsel suça karışan erkeklerin Suçluluk Utanç Ölçeği (SUTÖ) alt boyutları puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

H3: Cinsel suça karışan erkeklerin Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ) toplam ve alt boyutları puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TAÖ toplam ve alt boyutları puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

H4: Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin utanç duygusu toplam puanları ile empati düzeyi toplam puanları arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H5: Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile toplam empati düzeyi puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H6: Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin Toronto Aleksitimi Ölçeği toplam ve alt boyutları puanları ile Toronto Empati Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H7: Çocukluk çağı cinsel/fiziksel/duygusal istismar öyküsü olan veya tanıklık eden cinsel suçluların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları, istismar öyküsü olmayanların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanlarından düşüktür.

Araştırmanın Önemi

Yapılan alan yazın araştırmalarında aleksitimi, empati ve suçluluk-utanç değişkenlerini inceleyen farklı çalışmalar bulunsa da en fazla iki değişkenin bir arada ölçüldüğü ve üç değişkenin aynı anda ele alındığı, cinsel suçlular üzerinde incelendiği ve suç işlemeyen popülasyonla karşılaştırıldığı başka bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılacak çalışmalara fikir oluşturmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte cinsel suçun genel popülasyonda da toplumda görülme oranının nadir olmadığı ve hatta resmi rakamlardan daha fazla olduğu, bildirilen cinsel istismar oranlarının aslında kayda geçen istatistiki rakamlardan on katı fazla olduğu düşünülmektedir (Edgards ve Ormstad, 2000). Cinsel suça dair yapılan çalışmaların artması, suçlu profilinin çıkarılması ve yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının güncellenmesi bakımından alana önemli bir katkı sunacaktır. Ayrıca uluslararası standartlar gereği cezaevleri kapalı ve kuralların ön planda olduğu kurumlardır. Cezaevlerinde araştırma yapmak için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Sorumlu Tetkik Hâkimliğine araştırmanın yapılabilmesine ilişkin gerekli müracaatların kabul görmesi gerekmektedir. Bu nedenle ulusal ve uluslararası bazda kısıtlı sayıda yürütülen araştırmalar sebebiyle tez ön plana çıkmaktadır.

Araştırma Sayıtları

- Araştırma örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırma konusunun cinsel suçlara yönelik olduğu değerlendirildiğinde, verilerin anonim olarak matbu form ve internet aracılığıyla toplanmasının, katılımcıların ölçeklere vereceği cevaplarda dürüst olacağı ve elde edilecek bilgilerin güvenilir olacağı varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının istenilen amaca ulaşmaya yönelik sorular içerdıği ve ölçme yeterliliğine sahip olduğu varsayılmaktadır.

Araştırma Sınırlılıkları

- Bu araştırma, 18-75 yaşı grubunda daha önce herhangi bir suç kaydı bulunmayan erkekler ve yine 18-75 yaşı grubunda Metris 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu'nda TCK CDKS'den cezaevinde hükümlü ya da tutuklu olarak bulunan erkek gönüllü katılımcılar ile sınırlı tutulmuştur.
- Bu araştırma, 27.12.2022-31.12.2023 tarihleri arasında Metris 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu'nda CDKS'den cezaevinde hükümlü ya da tutuklu olarak bulunana erkek gönüllü katılımcılar ile sınırlı tutulmuştur.
- Araştırma verilerinin cezaevinde toplanan kısmında eğitim düzeyinin düşük oluşunun sorulara verilen yanıtları etkilenebileceği düşünölmektedir.
- Araştırmada kullanılan ölçeklerin metin içeriği ve yazı uzunlukları katılımcılarda anlamada zorlanma, dikkat dağınıklığı yaratmış olabilir.
- Araştırma sonuçları ve araştırma değişkenlerini ölçen araçların geçerlik ve güvenilirlikleri kaddır.
- Araştırmacının psikolog unvanı ile çalışmakta olduğu kurumda araştırma yürütmesi ve dahil olduğu şartlı tahliye değerlendirmeleri gibi faktörler bulunması sebebiyle her ne kadar bilgilerin anonim kalacağı aktarılmışsa da araştırmaya katılan cinsel suçluların yanıtlarını manipöle etme veya yönetme baskısı hissetmelerine sebebiyet vermiş olabilir.

BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusunu oluşturan cinsel suç, aleksitimi, empati ve suçluluk-utanç gibi temel kavramlara yönelik açıklamalar ve alanda yapılan araştırmalara yönelik bulgular kuramsal çerçevede irdelenerek derlenecektir.

1.1. Cinsel Suç Kavramı

Amerika Birleşik Devletleri'nde Cinsel Suçlu Yönetimi Değerlendirmesi ve Planlama Girişimi tarafından oluşturulan rapora göre cinsel suçlar ve mağduriyet hakkında incelenen Federal Soruşturma Bürosu Raporları, Ulusal Suç Mağduriyeti Anketi, Kadına Yönelik Ulusal Şiddet Araştırması, Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Veri Sistemi gibi on altı farklı veri kaynağının sonuçlarında cinsel suçların tek bir tanımının olmadığı ve bu konuda doğru muhasebenin neredeyse mümkün olmadığı kanısına varılmıştır. Bunun sebebini birçok cinsel suçun kamuoyundan gizlenmesi, mağdurların büyük çoğunluğunun suçları bildirmemesi ve cinsel suçluların da tipik olarak kendileri ifşa etmemeleri olarak açıklamışlardır (Wiseman ve Lobanov-Rostovsky, 2015). Ayrıca bugüne kadar yapılan etiyolojik araştırmaların birçoğu, tedavi gören, cezaevinde kalan ya da her iki durumda olan cinsel suçlu popülasyonlarına dayanmaktadır. Birçok cinsel suçlunun yetkililer tarafından asla teşhis edilmediği bilinirken; araştırmaların genellikle cinsel açıdan saldırgan veya taciz edici davranışlarda bulunan bireylerin çok küçük bir yüzdesini temsil ediyor oluşu yapılan araştırmalar açısından problematiktir. Bununla birlikte pek çok etiyolojik araştırmanın, cinsel suçlular tarafından bizzat bildirilen verilere dayanması ve cinsel suçluların genellikle bilişsel çarpıtmalar yaptığı bilindiğinden, beyanlarının geçerliliği konusu şüphe uyandırmaktadır (Faupel ve Przybylski, 2015).

1.1.1. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu göre Cinsel Suça Yönelik Hukuki Düzenlemeler

Cinsel saldırı suçu 5237 Sayılı TCK'nın 102. Maddesinde düzenlenmektedir. Mağdurun şikâyeti üzerine en az beş yıl olmak üzere on iki yıla varan hapis cezası ile yargılanır ve suçun işlenişini kolaylaştıran hısımlık ve nüfuzu kötüye kullanma vb. gibi bazı unsurlar cezaların yarı oranında artmasına sebep olmaktadır. Cinsel saldırı cebir ve şiddet içerdiği takdirde kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler de cezaya dahil edilir. Suçun sonucunda mağdurun ölmesi ya da bitkisel hayata girmesi gibi sonuçlar cezanın ağırlaştırılmış müebbet hapis ile sonuçlanmasına sebebiyet verir.

Çocukların Cinsel İstismarı Suçu 5237 Sayılı TCK'nın 103. Maddesinde düzenlenmektedir. İstismarcıya verilen ceza süreleri, çocuğun yaşı ve eylemin hukuki anlam ve sonuçlarını anlama düzeyinden etkilenirken; mağdura yönelik kasten yaralama, bitkisel hayata girme ve

ölüm gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına varan cezalar alabilmektedir.

Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu 5237 Sayılı TCK'nın 104. Maddesinde düzenlenmektedir. On beş yaşını bitirmiş olan çocukla cebir, tehdit ve hile olmadan yaşanan cinsel ilişki şikâyet üzerine, en az iki yıl olmak üzere beş yıla varan hapis cezası ile yargılanır. Mağdurun evlenme yasağı bulunan kişi ile cinsel ilişki yaşaması, şikâyet mahale vermeden, en az on yıl olmak üzere on beş yıla varan hapis cezası ile yargılanır.

Cinsel Taciz Suçu 5237 Sayılı TCK'nın 105. Maddesinde düzenlenmektedir. Mağdurun şikâyeti üzerine en az üç aydan başlayan iki yıla varan hapis cezaları ile ya da adli para cezası ile yargılanır. Mağdur çocuk ise en az altı aydan olmak üzere üç yıla varan hapis cezası ile yargılanır. Suçun işlenmesini kolaylaştıran bazı faktörlerin dahil durumunda cezalar yarı oranında artırılır.

Teşhircilik, müstehcenlik, fuhuşa teşvik gibi suçlar TCK'da "Genel Ahlak Karşı Suçlar" işlenen suçlar altında düzenlenmektedir.

1.1.2. Cinsel Suç Modelleri

1.1.2.1. Tek Faktör Modelleri

1.1.2.1.1. Biyolojik Teoriler

Biyolojik açıklamaları temel alan cinsel suç teorileri, beyin yapısındaki anormallikler, hormonal farklılıklar, genetik yapı ve entelektüel işlevsellikteki noksanlıklara odaklanmıştır. Araştırma sonuçları beyinlerinde anormallik bulunan cinsel suçluların var olduğunu gösteren bazı çalışmalar bulunmaktadır (bkz. Aigner vd., 2000; Schiffer, 2017). Nörolojik faktörlerin cinsel suçla ilgili nispeten statik faktörler oldukları, ancak cinsel suç için nörolojik açıklamaların henüz net bir şekilde formüle edilmediğine değinilmektedir (Marshall ve Marshall, 2000). Fakat Ward ve arkadaşları (2016), nörobiyolojik araştırmaların, yapısal beyin hasarının ve/veya nörotransmitter arızasının cinsel davranışı olumsuz etkileyebileceğini ortaya koyduğunu belirtmişlerdir.

Cinsel saldırılar ve hormonal anormalliklerin ilişkisini araştıran çalışmalar testosteron gibi erkeklerde fizyolojik değişimle alakalı olduğu bilinen hormonların rolüne bakmışlar ancak yapılan çalışmalar hormon düzeyleri ve cinsel suç arasında net bir ilişki olduğunu kanıtlayamamışlardır (Bain vd., 1987; Hucker ve Bain, 1990). Halihazırda izin verilen ülkelerde, etik olarak kimyasal kastrasyona yani testosteron baskılayıcı/antiandrojenik tedavi tavsiye edilen biyolojik müdahale olarak uygulanmaktadır (Hall ve Hall, 2007). Cinsel suçları engellemek için bir yöntem olarak düşünülen, kimyasal kastrasyon, vücutta düşürülen testosteron seviyesinin bir daha cinsel suça karışmayı engelleyeceği fikrinden veya cinsel dürtüleri yok etmenin faili etkisiz

kılacağı fikrinden yola çıkılarak savunulmaktadır. Fakat her cinsel suç faili aynı kapsamda ele alınamaz (Kızılırmak, 2019). Yeni çalışmalar testosteron seviyesi ile cinsel suç arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Pedofilik bozukluğu olan kişilerde sağlıklı insanlarla karşılaştırıldığında farklılaşan testosteron seviyeleri bildirilmiştir. Tecavüzcü grupta hem testosteron düzeyi hem de saldırganlık dürtüsellik puanları daha yüksek olmasına rağmen, testosteron düzeyleri saldırganlık ve dürtüsellik puanları ile ilişkili bulunmamıştır. Tecavüzcü grup kontrol grubundan daha yüksek plazma testosteron ve dihidrotestosteron seviyeleri göstermiştir (Giota-kos vd., 2004; Kruger vd., 2019). Cinsel suç faillerinde saldırgan cinsel davranışların arkasında genetik bir kusur olup olmadığına bakan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Yapılan çalışmaların örneklem büyüklüğü yeterli olmamakla birlikte, bu nedenselliği ilişkilendirecek daha çok bulgu gerekmektedir (Harrison, Clayton-Smith ve Bailey, 2001:5).

1.1.2.1.2. Kişilik Kuramları

20. yüzyılda psikoanalitik teoriler önem kazandığında tecavüz şiddet eyleminden ziyade öncelikle bir cinsel eylem olarak kavramsallaştırıldı (Donat ve D'Emilio, 1992). Scully'nin (1994:35) "tecavüzün tıbbileştirilmesi" olarak adlandırdığı süreçte tecavüzcüler suçlular yerine psikolojik sapkınlar olarak görülmeye başlanmıştır. Tecavüz üzerine erken dönem psikolojik teorileştirme: kötü ebeveynlik, iğdiş edilme kaygısı ve bastırılmış eşcinsellik eğilimleri, sosyal becerilerin eksikliği ve cinsel açlık veya cinsel açıdan doyumsuzluk gibi klinik açıklamalara odaklanma eğilimindeydi (Bryden ve Grier, 2011).

Cinsel suç davranışına getirilen en eski açıklamalardan biri olan kişilik teorileri, Freud'un araştırmalarından ortaya çıkmıştır. Bireylerin gelişim basamaklarının ilk başlarında çözülmemeyen problemlerinin, psikolojik çatışma ve travma ile ilişkili psikoseksüel gelişimdeki bir saplantıdan kaynaklanabileceğini öne sürmüştür. Freud'un bu teorisi bilimsel kanıt yetersizliği sonucunda etiyolojik araştırmacılar tarafınca tercih edilmemeye başlanmıştır. Alanda yapılan yeni çalışmalar erken çocuklukta kurulan travmatik ve kötü muamele içeren ilişkilerin, çocuğun kendisi ve çevresi ile kurduğu ilişki bakımından negatif tutum ve inançları içselleştirmesine neden olabileceği ve bu sebeple, çocuğun cinsiyeti ve cinsel ilişkideki rolü hakkında algılarını etkileyebileceğini iletmişlerdir (Leguizamo, 2002). Cinsel istismarcıların mağdurlara gösterdikleri olumsuz davranışlarda çocukluk dönemlerinden kalan yaşanmışlıkların etkisinin olduğu düşünülmektedir (Yıldırım Doğru, 2020:93).

Kişilik teorilerinden bir diğeri ilk kez Bowlby (1988) tarafından öne sürülen ve çocuğun birincil bakım veren kişi ile erken ilişkisinin daha sonraki yaşantısında etkisini inceleyen bağ-

lanma teorisidir. Bu teori insanların ilişkilerinde güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminde olduklarını, yaşanan kayıp veya duygusal problemlerin kişiler üzerinde yarattığı yalnızlık ve izolasyonun sonucuyla harekete geçmelerine sebep olduğunu savunmaktadır.

Groth ve Birnbaum (1979:13) tecavüzü cinsel olmayan ihtiyaçların hizmetinde cinsel bir davranış olarak tanımladılar ve tecavüzcüleri niyetlerine göre, öfke tecavüzcüleri, güç tecavüzcüleri ve sadist tecavüzcüler olarak ayırdılar. Tecavüzün ardında cinsel ve saldırgan güdülerin birleşimi olduğu görüşündeydiler. Tecavüzcülerin geçerliliği kanıtlanmış bir diğer taksonomisi de Massachusetts Tedavi Merkezi tarafından yapılmış ve fırsat, yaygın öfke, cinsel tatmin ve intikam olmak üzere tecavüz için dört temel motivasyon belirlenmişlerdir (Knight, 1999).

1.1.2.1.3. Bilişsel Teoriler

Cinsel suçluların bilişsel çarpıtmalarının, sapkın cinsel davranışların etiyolojisinde ve sürdürülmesinde etkili olduğu kabul edilmektedir. Bu varsayımları destekleyecek sistematik araştırmalar olmamasına rağmen, genellikle tedavi potansiyeli ve başarısının geçerli belirleyicileri olarak kabul edilirler (Bumby, 1996). Bilişsel çarpıtmalar" veya "düşünme hataları" olarak adlandırılan; inkâr, verilen zararın azımsanması, suç davranışını haklı görme, hak iddia etme ya da mağduru suçlama vb. içeren bu çarpıtmalar, suç işleyenleri eylemlerinin yarattığı sorumluluk, utanç veya suçluluk duygusundan kurtarır (Marshall vd.,1999; Ward ve Keenan, 1999).

Örneğin tecavüzcüler, çocuklara yönelik cinsel suçlulara kıyasla farklı bilişsel/algısal hatalar yaparlar. Tecavüzcüler kadınların arzularına yönelik algılarını abartıyor gibi görünürken, çocuklara yönelik cinsel suç işleyenler ise yetişkin kadınların arzularını hafife alarak, çocukların arzularını abartma eğilimindedir. Suçlu türlerinin farklı inançlara sahip olması durumunda bu farklılıkları belirlemek spesifik tedavi programları geliştirmek açısından önemlidir (Blake ve Gannon, 2008).

1.1.2.1.4. Davranış Teorileri

Cinsel taciz içeren eylemlerin öğrenme sonucu gelişen bir durum olarak açıklandığı davranış teorileri, sapkın uyarılmanın cinsel suçların işlenmesinde çok önemli bir rol oynadığı savunur. Uygunsuz uyarımlarla seks yapan veya bu uyarımlara karşı cinsel duygular besleyen kişilerin, uygun cinsel duygular besleyen kişilere göre cinsel şiddet uygulama olasılığının daha yüksek olduğunu varsaymaktadır (Becker, 1998; Hunter ve Becker, 1994). Davranışların meydana gelmesini pekiştirme ve cezaya bağlı olarak açıklayan davranış teorileri sapkın cinsel davranışın oluşumunu da bu şekilde açıklamıştır. Cinsel tatmin ve algılanan olumsuz sonuçların azlığı; cinsel suç teşkil eden davranışlarda bulunmamak için destek eksikliği ile birleştiğinde, cinsel suçların devam etme olasılığının arttığı, davranışın olumsuz sonuçları yani ceza yeterince

güçlü olursa, cinsel suç gibi olumsuz davranışların meydana gelme olasılığı düşük olacağı bildirilmektedir (Laws ve Marshall, 1990).

1.1.2.1.5. Feminist Teoriler

Groth ve arkadaşları (1977), nitelik itibarıyla tecavüzün, her ne kadar cinsel bir eylem olarak görülse de aslında ana kaynağın örtük güç gösterisi ve öfke olduğunu bulmuşlardır. Suçluları “güç pekiştirme ve güç gösterisi sebebiyle suça karışanlar” ile “öfkeyle tahrik olan ve öfkesini dışa vurmak için suça karışanlar” olarak iki gruba ayırmışlardır (aktaran Kızılırmak, 2019:1034). Yine Brownmiller (2005), erkeklerin tecavüzü kadınları korkutup sindirmek için bilinçli olarak kullandıklarını düşünmektedir. Çoğu feminist de tecavüz ve cinsel zorlamanın kadınlar üstünde kurulmak istenen bir güç sağlama isteği üzerine oluştuğunu ve cinsel arzuların tatminine yönelik olmadığını, şiddetin bu güç sağlama arzusu için kullanılan bir yöntem olduğunu söylemektedir. Kadınlara hükmetme ve onları kontrol altında tutmanın genelleştirilmiş yöntemlerinden biri olarak cinsel zorlamayı görmektedirler (Malamuth, 1996:270). Bazı erkekler ise güçsüzlük duygularını azaltmak ve ideal erkeklik imajı kazanmak için çocuklara cinsel istismarda bulunmaktadır (Cossins, 2000:127)

1.1.2.1.6. Sosyal Öğrenme Kuramları

Sosyal öğrenme modeli bireylerin model alarak öğrendiği fikriyle yola çıkarak davranışlarımızı bireysel ve çevresel faktörlerin daimî etkileşimiyle oluştuğunu savunmaktadır (Yıldırım Doğru, 2020:92). Suç davranışının biyolojik ve psikolojik patoloji sonucunda ortaya çıktığı fikrine itiraz eden öğrenme teorileri günümüz kriminolojisi tarafından bu davranışların nedenlerini açıklarken kullanılmakta ve bu davranışların nedeni olarak sosyal çevre ile kurulan etkileşim neticesinde öğrenildiği savını ileri sürmektedir (Balcıoğlu, 2016:91). Bandura’nın sosyal öğrenme kuramı, çocuklarla yapılan çalışmalarda, insanların önceden şekillenen agresif davranış repertuarı ile dünyaya gelmediğini ve diğer kişilerin davranışlarını gözlemleme sonucunda aldıkları ödüllerin öğrendikleri davranış benimsemelerinde etken olduğunu ileri sürmektedir (Tadayon Nabavi, 2012:5). Şiddet ve antisosyal davranışların insanın çevresi ile olan etkileşimiyle öğrenildiğini ve bu öğrenmenin üç aşamada gerçekleştiğini, ilk aşamanın edinme aşaması olduğunu iletmiştir. Bu aşamada gözlem yoluyla başka kadın veya erkeklerin kişilik karakteristiklerin özümsemeye başladığını, kişinin içsel dürtülerini ve çevredeki diğerlerini kontrol ederek kim olduğunu ve nasıl davranması gerektiğini öğrendiği aktarılır (Holmes ve Holmes, 2008:37).

Cinsel saldırıdan mustarip çocukların gelecekteki mağduriyet davranışlarını inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bununla birlikte, erken çocukluk mağduriyet otomatik olarak cinsel açıdan saldırgan davranışlara yol açmaz. Her ne kadar cinsel suçluların geçmişlerinde

genel popölasyona nazaran beklenenden daha yüksek cinsel istismar oranları bulmuşsa da cinsel suçlular arasında çoğunluğun çocukken istismara uğramadığı bulunmuştur (Hanson ve Slater 1988; Putnam, 2003). Cinsel istismara uğramanın doğrudan cinsel suç nedeni olduğu genel kabul görmüş popüler bir kavramdır. Ancak bu hipotezle alakalı birtakım sorunlar vardır. Kuşaklar arası geçişi inceleyen çalışmalarda istismara uğrayan mağdurların gelecekte istismarda bulunma olasılıklarının yüksek olduğunu; fakat yürütölen çalışmada geçmiş istismar öyküsü bulunanların yalnız %30'unun gelecekte istismarcı olduklarını, bütün mağdurların gelecekte istismarcı olmadığını ifade etmişlerdir (Kaufman ve Zigler 1987, aktaran Yılmaz-Irmak, 2008; Hanson ve Slater, 1988). Araştırmalar erkek mağdurların, istismar algıları ve bunun gelecekte yaşantılarını nasıl etkilediğine odaklanmışlar ve cinsel kötüye kullanım deneyiminin öğrenmelerini etkileyen taraflarıyla ilgilenmişlerdir (Faupel ve Przybylski, 2015).

1.1.2.1.7. Kurbana Yönelik Empati Eksikliğine İlişkin Kuramlar

Carich ve arkadaşları (2003), mağdur empatisinin önemi ve her düzeyin kendine özgü özellikleri tanımlandıkları beş noktalı bir model tanımlamışlardır. Çok boyutlu ve düzeyli olarak incelenebilen mağdur empatisinin en üst düzeyi suçlunun eş zamanlı olarak merhametli bir anlayış ve duygusal ifade ile hem entelektöel hem duygusal düzeyde kendi tarafından yaratılan durumun mağdur(lar)a ilişkin duygusal ifadesinden oluşur. Suçlu, mağdura ne yaptığını anlar, mağdurun acısını anlar ve bu duyguları duygusal olarak kendiliğinden ifade edebilir. Sıfırıncı düzeyde, suçlu hem mağdur empatisinden hem de belki küresel empatiden yoksun olabileceğini göstermektedir. Bu suçlular başkalarını üzmemekten ve/veya mağdur etmekten hoşlanır. Doğası gereği daha psikopattırlar ve ciddi antisosyal ve narsistik kişilik özelliklerine sahip olma eğilimindedirler. Başkalarına soğuk, duygusuz, umursamaz ve ilgisiz görünürler. Araştırmalar, çoğu suçlunun küresel empatiden yoksun olmadığı halde, kendi mağdurlarıyla empati kurmada zorluk yaşadıklarını gösteriyor (aktaran Carich vd., 2003). Yüzeysel anlayış ve sahte pişmanlığın kendini gösterdiği birinci düzeyde mağdur ile düşük sevide bir empati söz konusudur. İkinci seviyede suçlu, mağdurun bakış açısını entelektöel olarak anlar, mağdur üzerindeki etkinin bilişsel olarak farkına varır fakat duygusal tanıma konusunda sorunlar yaşar (Carich vd., 2003). Araştırmalar pek çok suçlunun, özellikle de çocuk tacizcilerinin, duyguları tanıma konusunda zorluk yaşadığını gösteriyor (Hanson ve Scott, 1995:271). Suçlu üçüncü düzeeye mağdur ile ara sıra empati tepkileri üretebildiğinde ulaşılır. Ara sıra duygusal ifadeler kullanarak suçun etkisinin duygusal olarak farkına varır. Suçlu, perspektif alma becerisi kazanmıştır ve suçun sorumluluğunu üstlenmektedir fakat hala tutarlı duygusal ifade konusunda sorun yaşamaktadır ve benmerkezcidir. Suçlu cinsel suç tedavilerinin temel amacı olan mağdur ile tutarlı duygusal

kurban empati tepkileri ürettiğinde dördüncü düzeye ulaşır. Bu düzeyde suçlu, işlediği suçlardan kendisini sorumlu tutar. Bu bilişsel çarpıklık barındırmadığı ve daha önce var olan çarpıklıkları yeniden yapılandığı anlamına gelir. Sağlıklı pişmanlıkla dengelenen uygun bir öz değer, saygınlık veya yeterlilik duygusunun gelişimi söz konusudur

1.1.2.2 Çok Faktörlü Modeller

1.1.2.2.1. Finkelhor'un Önkoşul Teorisi

1984 yılında Finkelhor tarafından ortaya atılan ve bir cinsel suçun meydana gelmesi için var olması gereken dört ön koşulu özetleyen teorisi, yalnızca çocukların cinsel istismarı için geçerlidir ve çocukların cinsel istismar mağduru olmalarına sebep olan bireysel, psikolojik ve sosyal etkenleri ve koşulları değerlendirir ve gruplar (Zara-Page, 2004). Bu ön koşullardan ilki saldırganın “istismar etme motivasyonu” dur. Duygusal erginliğe kavuşmamış erişkinlerin cinsel ilişkiden kaçındığı, yetersizlik ve reddedilme korkusu duyduğu ve cinsel tatmin konusunda başka çıkış noktası bulamadığı için çocukları ulaşılabilir bir cinsel obje olarak gördükleri ve yakınlık kurma arzusu sebebiyle çocukla ilişki kurduğu durumlar örnek verilebilir. İkinci ön koşul ise kişisel ahlak anlayışı, değerler, yakalanma korkusu gibi “içsel önleyicilerin üstesinden gelinmesidir”. Dürtü kontrol zayıflığı, alkol veya madde kullanımı, zihinsel becerilerde bozulma, evlilik sorunları, yaşlılık, psikopatoloji, hukuki yaptırım zayıflığı gibi nedenlerle suçlular içsel önleyicilerin üstesinden gelebilir. Üçüncüsü, “dış engelleyicilerin” aşılmasıdır. Dış engelleyicilere örnek olarak çocuk ve ebeveyn bağının kuvveti, yeterli ebeveyn bakımı, açık ve esnek bir aile yapısı, ailesinin sosyal destek kaynaklarına sahip oluşu, çocuktaki mahremiyet bilinci, çocuğa karşı yeterli denetim, çocuğun güçlü kişisel sınırlara sahip oluşu verilebilir. Bir suçlunun dış engelleyicilerin üstesinden gelmesi için, kişisel sınırları zayıf ve yetersiz gözetimi olan, yalnız kalma fırsatı bulduğu çocuk bulması gerekir. Suçlu ayrıca, olumsuz sonuç olasılığının düşük olduğu durumları gözetmelidir. Son ön koşul ise çocuk veya bakıcı ile güvene dayalı bir ilişkiden yararlanarak “mağdur direncinin üstesinden gelinmesidir”. Çocuğun direncini kıran faktörlere çocuğun bilişsel ve fizyolojik özü, sosyal olarak izole ve terkedilmiş olma, cinsel istismar hakkında bilgi sahibi olmama örnek olarak verilebilir (Finkelhor, 1984:105, Finkelhor vd., 2018)

1.1.2.2.2. Hall ve Hirschman Dört Yönlü Cinsel Saldırganlık Modeli

Bu modele göre çocuk sarkıntılığının dört temel bileşenin:1-fizyolojik cinsel uyarılma, 2-cinsel saldırganlığı haklı çıkaran algılama, 3-duygusal kontrolsüzlük ve 4-kişilik problemleri olarak açıklamıştır. Cinsel saldırganlık gösterme ihtimalini artıran ve motivasyonel olarak tetikleyici rol oynayan bu bileşenler suç ve suçluların alt çeşitlerini açıklamaya yardımcıdır. Bu özellikleri taşıyan suçlular çocuk cinsel istismarına karşı kendilerini engelleyememektedir (Hall

vd., 1991). İlk üç bileşen durum faktörü, kişilik problemleri ise kalıcı karakter faktörü olarak kabul edilir. Hall ve Hirschman'ın (1991), modelindeki anahtar fikir; bu dört bileşenin suç işleme olasılığını artıran motivasyon öncülleri olarak hizmet ettiği, genelde bir faktörün her çocuk tacizcisi için öne çıktığı ve onun öncül güdüsünü oluşturduğudur. Bu öncül güdusel habercinin aktivasyonu, diğerlerinin yoğunluğunu arttırma işlevi görür. Bu etkileşim, kişiyi cinsel açıdan sapkın bir eylemde bulunmak için kritik eşiğin üzerine çıkarır. Bu bileşenlerin oluşturduğu çeşitli kombinasyonların farklı tedavi türlerine ihtiyaç duyan, belirli çocuk tacizcisi türlerini karakterize ettiği varsayılmaktadır. İlk iki bileşen istismarcılardaki bilişsel motivasyonla betimlenirken, üçüncü bileşene dahil olanlar durumsal istismarcılar, dördüncü gruptakiler ise odaklanmış istismarcılar olarak tanımlanmıştır.

1.1.2.2.3. Marshall ve Barbaree'nin Tümleşik Teorisi

Marshall ve Barbaree (1990:257) çalışmalarında cinsel suç işlemenin etiyolojisinde rol oynayan ve süre gelmesine sebep olan faktörler hakkında çoğu araştırmacının oldukça dar bir bakış açısıyla baktığı ve kendi tercih ettikleri süreçleri vurgulayarak diğerlerini dışladıkları endişesi ile literatürü bütünleştirme girişiminde bulunmuşlardır. Fakat sonra Marshall ve Barbaree bütünleşik teorisinde cinsel suç işlemek için öne çıkan nedensel faktörleri; gelişimsel deneyimler, biyolojik süreçler, kültürel normlar ve bu faktörlerin bir kombinasyonundan kaynaklanabilecek psikolojik savunmasızlık olarak açıklanmıştır. Çocuklukta cinsel ve istismar, ihmal gibi erken dönem olumsuz deneyim öyküsü bulunması; ayrıca bakım verenlerin duygusal desteğini alamayarak kendilerinin sevgiye veya korunmaya layık olmadığı şeklinde değerlendiren buna bağlı olarak düşük benlik saygısı ve zayıf kişilerarası beceri geliştirenler cinsel suç işlemenin nedensel faktörlerini taşıyor olabileceği değerlendirilmiştir. Ayrıca, ergenlikte dönemindeki cinsel yapılanma, cinsel yaklaşım ve ilgide; denetleme mekanizmalarında ve sosyal becerilerinde oluşan eksikliklerin hormonal ve biyolojik sorunlarla birlikte cinsel yönelimde sapkınlaşması ve bunun madde ve alkol kullanımı, stresli durumlarla tetiklenerek cinsel suç için cesaretlendirici bir rol izlediği fikrini savunurlar. Ergen erkek çocukların cinsel dürtü ve cinsellik arasındaki ayrımı öğrenebilmelerinin her iki dürtü türünün de aynı beyin yapısı tarafından üretilmesi sebebiyle zor bir görev olduğunu öne sürmüşlerdir (Marshall ve Barbaree, 1990:261; Fapupel, 2015).

1.1.2.2.4. Ward ve Siegert'in Patikalar Modeli

Daha önce bahsi geçen diğer üç modelin bazı kısımlarının yeniden yorumlanarak sentezlenmesinden oluşmaktadır. Bu modele göre çocuklara yönelik cinsel istismar uygulayan yetişkinlerde sapkın davranışların sebebi olarak:1-“duygusal denetim sorunları”, 2-“sosyal yeti eksiklikleri”, 3-“sapkın cinsel uyarılma”, “4- bilişsel çarpıtmalar” gibi sorunların olduğuna ve

bunların farklı ama birbirleriyle etkileşimde olan psikolojik mekanizmalar olduğuna değinilmiştir (Ward ve Siegert, 2002). Duygusal denetim sorunlarında, sosyal destekten yararlanma konusunda yetersiz ve yeteneksiz olmaktan kaynaklı negatif duygularda kontrolsüzlük ve olumsuz duygulanım söz konusudur (Thompson, 1994). Cinsel ihtiyaçlar, olumsuz duygulanım sebebiyle, bencilce ve kontrolsüzce çocuğa yönelebilir ve cinsellik bir sakinleşme aracı olarak kullanılabilir. Cinsel fantezilerle birleşen cinsel davranışlar, kişideki olumsuz ruh halinin giderilmesine ve kişinin güçlü hissetmesine neden olurken, duyguları denetleyememe çocuklarla cinsel birlikteliğin rasyonelleştirilmesine sebep olur (Ward ve Siegert, 2002).

Sosyal yeti eksikliğinden kaynaklanan cinsel istismar kişinin biriyle cinsel birlikteliğe yönelten yalnızlık duygusundan beslenir. Bu kişilerin normal cinsel fantezilere sahip ve bir yetişkinle cinsel ilişkiyi tercih ediyor olsalar da arzuladıkları partnerlere erişememe halinde çocuklara yönelerek suç işlemeye hazır olabilirler çünkü çocukların onları kabul ettikleri yönünde algıları vardır. Bu durumun bağlanma sorunları sebebiyle olabileceği düşünülebilir (Ward ve Siegert, 2002). Sapkın cinsel uyarılma kişinin insanlarla etkileşimi esnasında cinsel fantezilerindeki bozukluktur. Erken yaşta istismar öyküsü ile tanışılan cinsellik, yaklaşma ile cinselliği eş görmelerine sebebiyet vererek, yaklaşma sonrasında reddedilmekle ilgili kaygıların yalnız cinselliğe başvurularak giderilebileceği algısına yol açmasına neden olur. Yetişkinler tarafından reddedilme sonrası ya da bir çocuk tarafından daha az reddedildiğine dair algı çocuklara karşı sapkın cinsel fanteziler gelişmesine sebep olur. Öz-değerleri, sevgi ve kabul edilme ihtiyacına bağlı olarak düşüktür. Olumsuz sosyal öğrenme süreçleri ile ilişkilendirilen bilişsel çarpıtmalar, ataerkillik ve üstünlük hisleri ile desteklenir. Geçmişte suç işleyen ya da madde kullanımı olan kişilerde bulunması beklenir. Suçlu davranışlar gözlenebilir ya da çocuklukta davranış bozukluğu ile alakalı tanı konabilir (Ward ve Siegert, 2002). Bu model cinsel yönelimi normal olan ve fantezileri sapkın olmayan kişilerin neden hayatının bir döneminde çocuğa karşı cinsel amaçla yönelmesine açıklık getirmesi bakımından diğer teorilere göre önemli bir katkı sunmaktadır (Gönültaş, 2019).

1.1.2.2.5. Malamuth'un Cinsel Saldırganlığın Birleşim Modeli

Malamuth Kesişme Modeli'nde, cinsel saldırganlığın "Düşmanca Erkeklik" ve "Kişisel Olmayan Cinsellik" olarak adlandırılan iki gelişimsel yolun etkileşimi veya kesişmesinin cinsel açıdan saldırgan davranışlara yol açtığı fikrindedir. Seks yoluyla yaklaşma, uzun süreli ilişkiler geliştirme veya tek eşli cinsel aktivite arzusu yoktur. Rastgele cinsel ilişkinin cinsel olarak saldırgan davranışla ilgisi evrim teorisi ile ilişkilendirilmiştir. Doğal seçilimin kadın ve erkeklerin beyinlerinde cinsiyet ve mahremiyet konusunda temelde farklı psikolojik mekanizmalar yaratmaktadır. Bunun sonucunda erkekler uzun vadeli çiftleşme yaklaşımı geliştirmesi yerine

kısa vadeli çiftleşme yaklaşımı tercih etmektedir. Erkekler rastgele ilişkilerinde ilgisiz veya isteksiz bir partner ile birlikte olursa bu durumun cinsel saldırganlığı kışkırtabileceği düşünülmektedir (Faupel ve Przybylski, 2015).

Kesişme Model'ine göre düşmanca erkeklik; ebeveyn ve çocuk arasında gelişen düşmanca, kaotik veya taciz edici etkileşimlerin, erkek-kadın ilişkilerine ilişkin düşmanca veya düşmanca şemaların gelişimini teşvik ettiği yönündedir (Faupel ve Przybylski, 2015). Düşmanca erkeklik, kadınlara karşı hâkim olma ve kontrol etme kişilik özelliklerini içerir. Malamuth'un teorisine göre, kadınların yeterince yatırım yapılmamış partnerlerle cinsel ilişkileri üreme çıkarlarına olmaz (Malamuth, 1998). Buss'ın (1998:527) yürüttüğü çalışmanın sonucu olan cinsel birliktelikten kaçınmanın erkekleri kızdırdığını bulgusundan yola çıkan Malamuth; eğer bir kadın bir erkekte tekrar tekrar cinsel ilişkiden kaçınırsa veya bunu gelişimsel olarak önemli bir zamanda yaparsa, erkeğin kronik olarak düşmanca bir kişilerarası tarz geliştirebileceği fikrini teorileştirmiştir. Bu nedenle, kadının bir erkeğin üreme başarısını tehdit ettiğine dair gelişen algı, erkeği kolayca öfkelenirerek ve egemenliğini savunmak için kadını zorlamaya yönlendirecektir (Malamuth, 1996:278).

Dean ve Malamuth (1997), erkeklerin başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olmak yerine benmerkezci kişilik özelliklerin sahip olmalarının cinsel saldırgan davranışlar göstermekle ne ölçüde bağlantılı olduğunu araştırmışlardır. İlişkilerde yüksek baskınlık ve düşük duygusal ilgi ve bakım (low nurturance) etkilerini kesişme modeline üçüncü bir bileşen olarak eklediler. Bu kişilik tarzının ayırt edici özellikleri; bencil güdüler ve hedefler, şefkat veya duyar eksikliği ve başkalarına potansiyel zarar verme konusunda çok az endişedir (Malamuth, 1998). Malamuth, baskınlık veya düşük duygusal ilgi ve bakım seviyesinin erken çocukluk sosyalleşmesinin, ailevi ve kültürel mesajların sonucu olarak geliştiğini öne sürdü. Malamuth ayrıca baskın bir kişilik tarzının gelişiminin kısmen evrimsel süreçlere bağlı olduğuna inanıyordu (Dean ve Malamuth, 1997; Malamuth, 1998).

1.1.2.2.6. Evrim Teorisi ve Cinsel Suç

Evrimsel teorisine göre insan davranışı çevresel zorluklarla baş etmek için gelişmiş milyonlarca yıldır uyarlanabilir değişikliklerin sonucudur. Bir insan davranışı olan cinsel saldırganlığı açıklamak için de evrim teorilerine başvurulmaktadır. Cinsel saldırganlığı anlamlandırmak için cinsel seçim ve cinsel stratejiler hakkındaki evrimsel hipotezlerden beslenen bazı teoriler bulunmaktadır. Cinsel zorlamanın şartlı bir cinsel strateji olduğu teorisi bunlardan biridir. Bu teori cinsel zorlamanın, insan olmayan türlerdeki gibi yalnızca bir tür üreme stratejisi olduğu varsayar (Thornhill ve Palmer, 2001:54). Kadınların gebelik dönemi ve menopoz sebebiyle sınırlı sayıda çocuk sahibi olmaları erkeklerde bu tarz bir kısıtlılığın bulunmaması, ayrıca

döllenmenin dışıde meydana gelmesi sebebiyle, erkeklerin babalıklarından emin olamaması iki cins arasında farklı üreme sorunları yaratmaktadır (Symons, 1979:313). Trivers (1972:54) erkeklerin üreme başarısının, cinsel olarak uygun dişilere erişimle sınırlıyken, dişilerin üreme başarısı erkeklerin ebeveyn olarak destek sağlama isteği ile sınırlı olduğunu iletmiştir. Bir diğer evrim teorisi, tecavüzü, kişilerarası ilişkilerde yetersiz görülmelerine sebep olan yakın bağ kurmada zorluk ve heteroseksüel beceri eksikliği gibi rekabetçi bir dezavantajın sonucu olarak görür (Quinsey ve Lalumiere, 1995:304).

1.1.3. Cinsel Suç Yaygınlığı

Cinsel istismar suçunun görülme sıklığına dair tahminler, cinsel istismarı tanımlama ve veri toplama yöntemlerinin farklılık göstermesi, örnekleme yanlılığındaki ve çalışma yanıt oranındaki farklılıklar kaynaklı olarak yüksek oranda değişkenlik göstermektedir (Kvam, 2000:1074). Araştırmalara katılan kişilerin bazıları çocuk iken bazıları çocukluk hatıraları hakkında bilgi veren ergen ve reşit bireyler ya da kendi çocukları hakkında bilgi veren ebeveynlerden oluşmaktadır (Krug vd., 2002:64). Çocukluklarına dair cinsel istismar bildiren erkek yetişkinlerin oranı baskı ve zorlama içeren dar bir cinsel temas tanımı yapıldığında %1 aralığındadır (Browne, 2002, aktaran Krug vd., 2002:64). Daha geniş bir tanımın kullanıldığı yerlerde çocukluk çağı cinsel mağduriyetine maruz kalma oranın erkeklerde %19'a, kadınlarda ise bu oranın %45'i ulaştığı görülmüştür (Goldman ve Padayachi, 1997). Çocuklara yönelik cinsel suçların yaygınlığı üzerine yapılan 55 çalışmanın meta-analizine göre, 24 ülkede ortalama olarak kızların %8 ila %31'i ve erkeklerin %3 ila %11'i cinsel istismara maruz kalmıştır ve bu oran zorla penetrasyon gibi aşırı davranışlardan, doğrudan veya fiziksel temas içermeyen nispeten daha hafif eylemlere kadar tahmini şiddet oranları ile ölçülmüştür (Barth vd., 2012). Yaygınlık oranlarındaki bu geniş farklılıklar gerçek farklılıklardan ya da farklı kültürlerde hâkim olan risk çalışmalarının yürütülme şekli arasındaki farklılıklar kaynaklanabilir (Finkelhor, 1994). Araştırmalar 15 milyon civarında 1-19 yaş grubunda kız çocuğunun hayatlarının bir noktasında herhangi bir cinsel ilişki ya da eyleme zorlandığı ve bu duruma maruz kalan mağdurlardan sadece yüz kişiden birinin yardım müracaatıyla bir profesyonelle irtibat kurduğu belirtilmektedir. 28 ülkeden ulaşılabilen kaynaklar, mağdur kızların yalnızca yüzde 10'u faili tanımadıklarını beyan etmiştir. Ülkemizde yürütülen çalışmalar verilerin toplandığı altı ülkenin sonuçları mağdur olan erkek çocukların sınıflarındaki ve dış ortamdaki arkadaşları ve partnerleri tarafından cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir (United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), 2017). Kız ve erkek kurbanlar söz konusu olduğunda, çocuk cinsel istismarcılarının ağırlıklı olarak erkeklerden oluştuğu görülmektedir (Finkelhor, 1994). Türkiye genelinde çocukların cinsel istismarını yaygınlığı bakımından istatistiki olarak irdeleyen yeterli araştırma

bulunmamaktadır (Aktepe, 2009). Derebagçe ve Özerk; 2021’de Türkiye’de 1995-2020 yıllarında çocuk istismarını önlemeye dair yapılan programları içeren bir çalışma yürütmüştür. Bulgular 2011-2015 yılları arasında bu alanda yapılan çalışma sayılarının arttığı, en çok araştırmanın 2016-2020 yıllarında yürütüldüğünü göstermektedir. Yapılan çalışmaların yaklaşık %46’sının tüm istismar türlerini içerdiğini, %42’sinin cinsel istismara, geriye kalanların ise duygusal ihmal ve istismara yönelik olduğunu bulmuşlardır.

Yetişkin kadınlara yönelik işlenen cinsel suçların yaygınlığı ile alakalı DSÖ (2021) tarafından yayınlanan tahminler, dünya genelinde her üç kadından birinin (%30) hayat boyu eşleri ya da eş dışı kişilerce fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını, çoğunluğun yakın partner şiddeti gördüğünü bildirmektedir. Küresel olarak, kadınların yaklaşık %35,6’sı, çok çeşitli yaygınlık tahminleriyle cinsel şiddet yaşamıştır (DSÖ, 2013). Türkiye’de kadına karşı işlenen aile içi şiddete yönelik yürütülen araştırmanın sonuçları kadınların %35’nin eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını, kadınların %14’ünün hayatlarından en az bir kez cinsel ilişkiye zorlandığı ve %67’sinin hem cinsel hem fiziksel şiddet gördüğü bulunmuştur (Altınay ve Arat, 2007). Bu alanda ülkemizde yapılan en kapsamlı araştırma 2008 yılında T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008) başkanlığında üniversite ve danışmanlık konsorsiyumları iş birliği ile yürütülmüştür. Sonuçlarda evli kadınların %39’unun fiziksel şiddet gördüğü, %15’nin cinsel şiddet gördüğü, her iki türden şiddete maruz kalma oranının %42 olduğu bulunmuştur.

Dünyanın farklı yerlerinde cinsel şiddet yaygınlığını belirli alt topluluklarda kesitsel olarak inceleyen çok sayıda araştırma kadınları vurgulamıştır. Zihinsel engelli çocuklarda cinsel şiddet oranı %13,7 bulunmuştur (Jones vd., 2012). Amerika’da yürütülen araştırma sonuçları engelli çocuklara yönelik cinsel istismarın normal nüfusa oranla 2-3 katı fazla olduğu bulunmuştur (Kvam, 2000). Yine zihinsel engel dahil engelli kişilerde %5,5 ve yaşlı kişilerde %14,1 oranını gösteren araştırmalar da mevcuttur (Hughes vd., 2012; Bows, 2019:245). Krebs ve arkadaşlarının (2016) yürüttüğü çalışmada üniversite kampüslerinde kız öğrenciler arasında tamamlanmış cinsel saldırı oranı % 10.3, erkek öğrenciler arasında %3,1’dir. Lisans öğrencileri arasında tamamlanmış tecavüzün yaygınlık oranı kadınlarda %4,1 ve erkeklerde %0,8 olarak aktarılmıştır (aktaran Dills vd., 2016:3). Farklı ülkelerde yapılan çalışmaların derlendiği bir çalışmada kızların %10-20 oranında, erkeklerin %10 oranında cinsel istismara uğradığı bulunmuştur. Cinsiyetler arasındaki oransal farkın erkek çocukların cinsel istismarı erkekliğe yakışmayacak bir eylem olarak değerlendirilerek eşcinsel olarak atfedilmelerine neden olacağı düşüncesi sebebiyle paylaşmaya isteksiz olabileceği aktarılmıştır (Pereda vd., 2009)

1.1.4 Cinsel Suçluların Özellikleri

Çocuklara cinsel istismarda bulunanlar genelde erkektir, ancak %5-15 oranında kadın suçlu bulunur (Aktepe, 2009). Alanyazında çocuk cinsel istismarının %60 ve %70 oralarında çocuğun bilip güvendiği; öğretmen, akraba, komşu ve otorite figürü olan kişilerce işlendiği bulunmuştur (Cohen ve Galyner, 2002:280; Snyder, 2000). Hatta Avustralya İstatistik Bürosunun yürüttüğü araştırmada daha ileri oranlarla istismara uğrayan kadınların %90, erkeklerin ise %80'den fazlasının faili tanıdığını, kadın mağdurların %55'inin akrabaları tarafından istismar edildiğini, erkeklerde ise bu oranın %23 seviyelerinde olduğu bulunmuştur (Avustralya İstatistik Bürosu, 2017). Çocuklara cinsel istismarda bulunanların içe kapanık, pedofilik ve psikopatik kişilikte oldukları görülmektedir (Aktepe, 2009). Çocuk cinsel istismarcıları arasındaki en önemli ayrım, pedofili olup olmadıklarıdır. Pedofili, tekrar cinsel suç işlemenin güçlü bir göstergesidir (Hanson ve Bussiere, 1998, Seto, 2009). Çocuklara cinsel istismarda bulunanlar, cinsel davranışın yerleşiklik derecesi ve psikolojik ihtiyaçların temeline göre saplantılı ve regrese cinsel istismarcı olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre saplantılı suçlu, çocuklarla sosyal ve cinsel etkileşimi tercih eder. Regrese çocuk cinsel istismarcıları, yetişkinlerle sosyal ve cinsel etkileşimi tercih eder; çocuklarla cinsel ilişkileri durumsaldır (Simon vd., 1992).

Beech (1998) ise çocuk istismarcılarının tedavi öncesi uyguladığı ölçeklere göre suç yanlısı tutum düzeyleri ve sosyo-duygusal sorunlarındaki farklılıklarına göre “Yüksek Sapkınlık” ve “Düşük Sapkınlık” olmak üzere iki ana tipe ayırmıştır. Yüksek Sapkınlıklı erkekler, kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, çocuklara dair anlamlı derecede yüksek bilişsel çarpıtmalara kurbanlarına yönelik anlamlı derecede daha zayıf empatiye ve çocuklar üzerinde anlamlı derecede yüksek duygusal saplantıya sahiptir. Yakın yetişkin bağları oluşturmada güçlükler, yetersiz girişkenlik ve düşük benlik saygısı gibi konularda yüksek sosyo-duygusal sorunlar yaşamaktadır (Fisher vd., 1999). Kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, düşük sapkınlığa sahip erkeklerin, cinsel saldırı kurbanlarına karşı zayıf empati gösterdiği, fakat bilişsel çarpıtmada anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Fakat, düşük sapkınlıklı erkeklerde çocuklarla duygusal özdeşleşme suçlu olmayan kontrol grubundan önemli ölçüde daha düşük bulunmuştur. Bu düşük sapkınlığa sahip erkeklerin çocukların duygusal ihtiyaçları hakkında çok az ilgi, anlayış veya endişe duyduğunun düşündürmektedir (Fisher vd., 1999).

Ülkemizin dört bölgesindeki çeşitli hastanelerden cinsel istismar mağdurlar incelenerek, istismarcıların sosyokültürel özelliklerine bakılan bir araştırmada, tüm istismarcıların erkek olduğu, istismarcının mağdurlar tarafından genelde tanındığı, istismara uğrayanların çoğunlukla kız çocuğu olduğu ve istismara uğrama oranının artan yaşla doğru orantılı olduğu bulunmuştur.

İstismarcılar arasında eğitim düzeyinin düşük olduğu, bekar olmanın ve madde ya da alkol kötüye kullanım oranının yüksek olduğu da bulgular arasındadır (Erdoğan vd., 2011). İstismarcının yaşı ile suç işleme arasında ise ters ilişki vardır. Yaş arttıkça suç işleme azalır. Bu kriminolojideki en sağlam bulgulardan biridir (Hirschi ve Gottfredson, 1983).

Aşağıda Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2020) Ceza İnfaz Kurumu Verileri doğrultusunda cinsel suçtan cezaevine giren hükümlülerin medeni durum, eğitim durumu ve yaş grubu istatistiklerinin verildiği tablolar bulunmaktadır (Tablo 1, Tablo 2, Tablo, 3).

Tablo 1

2020 Yılında Cinsel Suçtan Cezaevine Giren Hükümlülerin Medeni Durum İstatistikleri

Toplam		Hiç Evlenmedi		Evli		Eşi Ölü		Boşandı		Bilinmeyen	
Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
4861	29	1888	11	2177	9	57	-	733	9	6	-

Tablo 2

2020 Yılında Cinsel Suçtan Cezaevine Giren Hükümlülerin Eğitim Durumu İstatistikleri

Toplam		Okuma yazma bilmeyen		Okur yazar olup okul bitirmeyen		İlkokul		İlköğretim		Ortaokul ve dengi meslek okulu		Lise ve dengi meslek okulu		Yüksek öğrenim		Bilinmeyen	
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
4861	29	38	-	105	5	683	9	924	3	1544	6	1182	3	351	2	34	1

Erkek: E; Kadın: K

Tablo 3

2020 Yılında Cinsel Suçtan Cezaevine Giren Hükümlülerin Yaş Grubu İstatistikleri

Total		12-14		15-17		18-24		25-34		34-44		45-54		55-64		65+		Bilinmeyen	
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
4861	29	171	1	393	4	1073	6	1273	7	952	7	618	4	289	-	88	-	1	-

Erkek: E; Kadın: K

1.1.5. Cinsel Suç Risk Faktörleri

Hanson ve arkadaşları (2005), tekrar cinsel suç işleme ile ilişkili bilinen statik risk faktörlerine ışık tutmak için bir dizi meta-analiz sonucunu yayınlamıştır. Buna göre tekrar cinsel suç işlemenin en güçlü yordayıcıları; çocuklara cinsel ilgi gösterme, eski cinsel suç öyküsü,

cinsel suç davranışının başlama yaşı, çeşitli cinsel suçlar işlemiş olmak gibi faktörlerdir. Bununla birlikte bugüne kadar hiçbir risk faktörü tek başına yeniden suç işlemenin sağlam bir göstergesi olarak bulunamamıştır. Bu nedenle, risk değerlendirmesi, birleştirilmiş çeşitli risk faktörlerinin incelenmesi mümkündür. Goodley ve arkadaşları (2002), gözaltından tahliyeyi takip eden dört yıl içinde yetişkin suçlularda suç tekrarını öngören faktörleri belirlemek için risk belirleyicilere ilişkin mevcut literatürü sentezledikleri meta analiz çalışmalarında: geçmiş mahkûmiyetler ve tutuklanmalar; erkek olmak, mülkle ilgili bir suç işlemek, madde kötüye kullanma geçmişi, istihdam sorunları, suç yanlısı tutumlara sahip olmak ve hapisane ihlalleri işlemek gibi statik nedenlerin tekrar suç işlemeye istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gösterdiğini paylaşmışlardır. İlerleyen yaşın ve yapılandırılmış suç odaklı tedaviyi tamamlamanın, tekrar suç işleme riskini azalttığı bulunmuştur. Tüm faktörlerin tekrar suç işleme üzerinde küçük bir etki gösterdiği, risk faktörü literatürünün, doğası gereği büyük ölçüde statik olan risk faktörlerinin geriye dönük çalışmalarına yönelik yapıldığını iletmışlerdir. Ayrıca tekrar suç işlemeye ilişkili güvenilir dinamik tahmincilerinin tanımlanmasının, tutarlı tanım ve ölçümle ilgili kalite sorunlarına sahip olması kaynaklı tahmin kapasitelerinin kısıtlandığını belirtmişlerdir. Statik risk faktörleri ile ilgili araştırma bulguları oldukça tutarlı olmakla birlikte, hakkında şu an daha az uzlaşma olan “dinamik” risk faktörleri; daha akıcı, değişken risk faktörleridir. İş durumu, aktif madde kötüye kullanımı, suç yanlısı tutumlar sergileme örnek olarak verilebilir (Baldwin, 2015).

DSÖ’ye (2021) göre, yakın partner şiddeti ve cinsel şiddet riskini, birbiriyle etkileşen birey, aile, topluluk ve daha geniş toplum düzeylerinde oluşan faktörler artırır veya azaltır. Bazı faktörler şiddet uygulayan, bazıları faktörler ise şiddet yaşayan olmakla, bazıları da her iki faktörle birden ilişkilendirilir. Daha düşük eğitim seviyeleri, çocuklukta kötü muamele görme, aile içi şiddete tanık olmak, zararlı alkol kullanımı hem cinsel şiddet uygulama hem de cinsel şiddet görme ile ilişkidir. Antisosyal kişilik bozukluğu, birden çok partnerin bulunması, şiddete göz ardı eden tutumlar ve zararlı maskülen davranışlar cinsel şiddet uygulamada risk faktörleridir. Erkeklerde yüksek ve kadınlarda düşük statü atfeden veya ayrıcalık tanıyan toplum normları, kadınların para kazandıkları işlere erişimlerinin düşük düzeyde oluşu, ayrımcı yasalar gibi uygulamalardan etkilenen düşük düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği diğer risk faktörleri arasındadır. Aile şerefine ve cinsel saflığa olan inançlar; erkek cinselliğine ilişkin ideolojiler ve cinsel şiddet için zayıf yasal yaptırımlar da özellikle cinsel şiddet suçuyla ilişkili faktörlerdir.

Starzyk ve Marshall’ın (2003) çalışmalarında zayıf ebeveyn-çocuk bağı, ebeveyn ihmali ve sapkınlık, devam etmeyen ebeveyn bakımı, fiziksel ve cinsel istismar cinsel suçun etiyolojik teorisi için önemli faktörlerdir. Ayrıca çocuğun antisosyal, hiperaktif ve dürtüsel davranışlara

sahip oluşu, erken gelişmiş cinsel davranış, sosyal beceri dahil ve empati eksiklikleri gibi kişisel özellikleri erkekler için cinsel suçun risk faktörleri olarak değerlendirilmektedir. Marshall, Hudson ve Hodgkinson (1993) cinsel suçu açıklamaya yardımcı olmak için bağlanma teorisini uygulamışlardır ve bağlanma stiline cinsel suç için önemli bir risk faktörü olduğunu bulmuşlardır. Cinsel suçluların çocukluklarında güvensiz bağlanma stillerinin varlığı görülmektedir (Marshall ve Marshall, 2000).

1.2. Aleksitimi Kavramı

Toplumla sağlıklı ilişkiler kurmaya, hayattan aldığımız tada, anlamlı bir hayat sürmemize kadar yaşantımızı etkileyen duygular, bizi diğer canlılardan ayıran ve iç dünyamızı yansıtan bir ayna görevi gören en önemli faktörlerden biridir. Sosyal bir varlık olan insanın toplumla dengeli ve uyumlu ilişkiler kurarak, varlığını sürmesi ve ihtiyaçlarını gidermesi için iletişim kurma ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın en başat unsurlarından biri duygulardır (Koçak, 2022). Bazı insanlar farklı nedenlerden dolayı ne hissettiğini fark etme, hislerini tanıma ve ifade etme konusunda zorlanırlar. Bunun sebebi hisleri yeterince ifade edememe ve yetersiz duygu yoğunluğu olarak ifade edilen aleksitimidir. Bu kavram ilk kez 1973 yılında Sifneos tarafından duyguların deneyimlenme biçimi ve ifade ediliş şeklini etkileyen bir duygulanım bozukluğu biçiminde açıklanmıştır. Yunanca kökenli aleksitimi kelimesi olmayan (A) konuşma (lexis), duygu (thymos) kelimelerinden türemiş ve Türkçe’de “duygusal sağırlık” ya da “duygular için söz yokluğu” olarak adlandırılarak duygular hakkında konuşmanın eksikliği olarak betimlenmiştir (Koçak, 2002; Sifneos, 1973; aktaran Şaşıoğlu vd., 2013). Nemiah, Freyberger ve Sifneos’a göre (1976) aleksitimi, sosyo-duygusal yeterlilikleri hedefleyen çok yönlü bir kişilik yapısıdır. Aleksitimisi yüksek olan bireyler öznel duygularını tanımlamada ve tarif etmekte; duyguları, duygusal uyarılmanın bedensel duyumlarından ayırt etmekte, duygularını başkalarına tanımlamakta zorluk yaşarlar. Ayrıca sınırlı bir fantezi yaşamı ve sınırlı hayali kapasite ve odağı dışsal olan, iç gözlem veya içgörü ile çok az ilgilenen bir bilişsel stile sahiptirler. Aleksitimi kaynaklı duygusal eksikliklerin sonuçları, kendi duygularının yanı sıra başkalarının duygularını anlama ve bunlarla ilişki kurma konusunda eksikliklere sebep olmasından dolayı, bireysel zorlukların ötesine geçer ve aleksitimi hastaları kişiler arası ilişkilerde de zorlanır (Zackheim, 2007:345).

1.2.1. Aleksitimi Yaygınlığı

Aleksitimi uluslararası kanunlarda kodlanmış DSM-5 veya ICD-10 gibi sınıflandırma sistemlerinde yer alan psikiyatrik bir bozukluk değildir. Bununla birlikte, aleksitimi ile örtüşen birçok psikiyatrik bozukluk vardır. Aleksitiminin yaygınlığı genel popülasyonda yaklaşık %10 olduğunu söyleyen çalışmalar olduğu gibi, %6,7 ile %18,8 oranlarında değişen bir aralıkta yay-

gınlık gösterdiğini gösteren çalışmalarda vardır (Solmaz vd., 2000; Mattila vd., 2006). Aleksi-timi cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi gibi değişkenler ele alınarak incelendiğinde, erkeklerin duy-guları anlama, empati becerisinde, duyguların hatırlanmasında kadınlardan zayıf olduğu, yük-sek aleksitimi puanı alan erkeklerde duyguların açıklanması ve duygularını kelimelere dökül-mesi konusunda becerilerinin zayıfladığı, düşüncelerinin dış odaklı olduğu ve bu özellikteki erkeklerin sıklıkla bekar olduğu bulunmuştur (Salminen vd., 1999). Eğitim düzeyi arttıkça alek-sitimi seviyesinin beş kat oranda azaldığı, yaş ilerledikçe aleksitimi seviyesinin %29.3 seyrin-deyken gençlerde bu rakamın %4.7 olduğu yönünde araştırma bulguları mevcuttur (Mattila vd., 2006).

1.2.2. Aleksitimik Bireylerin Özellikleri

Başka insanlarla kurdukları iletişimde eşduyum yapmakta zorlanan ve empati kurma becerileri zayıf olan aleksitimik bireylere bu teşhisi koymanın kolay olmaması sebebiyle alek-sitiminin kesin varlığı yerine düzeyi hakkında yorum yapılabilir. Bir kişiye aleksitimik denilebilesi için gerekli asgari kriterler ile ilgili net bir tanım bulunmamaktadır (Krystal, 1979; Taylor vd., 1991). Yemez (1991) yılında yürüttüğü araştırmasında ilerleyen yaş ile aleksitimik özelliklerin görülme sıklığının arttığını, erkeklere oranla kadınlarda daha çok gözlemlendiğini gös-termektedir. Ev hanımlarında çalışan hanımlara kıyasla daha çok aleksitimi gözlenmiş ayrıca ebeveynlerin öğrenim düzeyleri ile aleksitimi ilişkisi saptanmıştır. Sosyo-ekonomik düzey ile aleksitiminin ters orantılığı olduğu, ayrıca çocukken yaşanan yerleşim yerinin özellikleri, ka-çıncı çocuk olunduğunun aleksitiminin ilişkili olmadığı, kardeş sayısı ile aleksitiminin doğru orantılı olduğu görülmüştür (Yemez, 1991). Salminen ve arkadaşlarının (1999) yürüttükleri ça-lışmada sosyodemografik faktörlerden aleksitimi ile düşük eğitim seviyesi, erkek cinsiyeti, dü-şük sosyo-ekonomik durum ve kırsalda yaşama ilişkisi tespit edilmiştir. Çocukluğun geçtiği aile ortamı, duygulanımların ve hayal gücü kapasitesinin gelişimini etkiler. Bu aile ortamı ise ebe-veynlerin eğitim düzeyini ve sosyoekonomik durumunu yansıtır (Kauhanen, 1993).

1.2.3. Aleksitimiye Farklı Bakış Açıları

1.2.3.1. Nörofizyolojik-Biyolojik Bakış

Beynin iki yarım küresi arasında meydana gelen kopukluk sonucu oluştuğunu ileri süren nörofizyolojik yaklaşım, limbik sistemden hareket eden duyuşsal uyarıların neokortekse ulaşma yolunda uğradığı blokaj sonucu ortaya çıkan arıza ile bilinçli duyuşsal tecrübeler olarak dönüşmemesi, duygularını ilişkisiz ve çokça detay içeren bir dil kullanarak uygun düşünce-lerle bağlandırmama yani “duyguların afazisi” olarak tanımlanır (Hoppe, 1997; Larsen, 2003; Sifneos, 1996). Diğer yandan Jørgensen ve arkadaşlarının (2007) 8785 kişilik ikiz örneklem

grubunda yaptıkları ayrıntılı araştırmalarında aleksitiminin kalıtsal özelliklerinin olduğu saptanmıştır.

1.2.3.2. Psikanalitik Bakış

Psikoanalitik yaklaşım aleksitiminin sağlıklı gelişmeyen ego savunma mekanizmaları veya duygusal travmaların, acı verici olarak algılanan ve görmezden gelinen duyguların söze dökülmemesinden kaynaklandığı görüşündedir. Anneyle kurulan yetersiz veya bozuk iletişim sonucu, duyguların bedenselleştirilerek ifade edilmesi ve söze dönüştürmekte yaşanan sorunların olduğu düşünülmektedir (Krystal, 1979). Her ne kadar aleksitimi için geçerli bir görüş olduğu düşünülse de bilimsel verilerle desteklenememiştir (Tychev vd., 2010; Helmes vd., 2008). Erken çocuklukta anne ve çocuk arasındaki ilişki bozukluğu kaynaklı meydana gelen kaygı ve çatışmalara yönelik bir savunma mekanizması olduğunu ifade eden araştırmacılar da bulunmaktadır. Bu durumu erken çocuklukta oluşması gereken içsel temsillerin anne-çocuk arasında bozulan ilişki nedeniyle oluşmaması ve yetişkin olduklarında içsel temsil ihtiyaçlarını, hayal ve fantezi üretme yeteneklerindeki kısıtlılık nedeniyle karşılayamadıkları iletmışlerdir (McDougall, 1974; M'Uzan, 1982'dan aktaran Epözdemir, 2012). Nesne ilişkileri modeli ile aleksitimi açıklayan McDougall (1982), aleksitimik bireylerde içsel nesne temsilleri oluşturulamadığından lazım olan içsel gereksinimlerin karşılanamadığını bu nedenle temas edemedikleri iç dünyaları yerine, zihinsel meşguliyetlerinin yoğun biçimde dışsal nesneler ve durumlara yoğunlaştırdıklarını ifade etmiştir. Derin ilişkiler oluşturamayan ve etrafıyla uyum içinde görünmek için “yalancı normallik” olarak tanımlanan aşırı bir çaba ile empatiden uzak, yüzeysel ve içten kurulmayan ilişkiler geliştiren kişilerdir (aktaran Epözdemir, 2012).

1.2.3.3. Bilişsel Bakış

Aleksitiminin etiyoloji hakkında öne sürülen bir diğer model temelini Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramını baz alarak aleksitimiye bedensel duyumlardan ayrılmayan duyguların gelişimsel alt evrelerde takılı kalması olarak tanımlamıştır (Lane ve Schwartz, 1987, aktaran Epözdemir, 2012). Judith Beck'e göre psikolojik problemlerin iç ve dış çevreden alınan uyarıların işlevsel olmayan bozuk bilişsel süreç sebebiyle çarpıtılarak algılanması ve asla uymayan biçimlerde yorumlanmasından kaynaklandığını iletmıştır (aktaran Koçak, 2002). Bilişsel düşünürlerden bazıları duyguları ifadelerin de bilişsel gelişim sürecinden etkilendiğini, duygu ve davranışların bilişsel çarpıtmalarca belirlendiğini ve aleksitiminin bu şekilde açıklanabileceğini ileri sürmüşlerdir (Koçak, 2002).

1.2.3.4. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre çocuğun ailesinde veya bulundukları çevrede, duygu ve düşüncelerini açıkça paylaşmaktansa bastırarak veya bedensel yollarla ifade etmeyi öğrenerek gelişmesinin aleksitimiye yol açtığı düşünülmektedir (Epözdemir, 2012). Luminet ve Lenoir'un (2006), yürüttükleri bir çalışmada aleksitimik ebeveynlere sahip üç yaşındaki çocukların aleksitimik ebeveynleri olmayan veya yalnızca bir aleksitimik ebeveyni olan çocuklar karşılaştırma gruplarındaki çocuklardan önemli ölçüde daha düşük duygusal tanımlama ve farklılaşma puanlarına sahip oldukları bulunmuştur (aktaran de Tychey vd., 2010). Aleksitiminin sosyal gelişim aşamalarında öğrenilen ve geleneksel maskülen yaklaşım gibi cinsiyet rollerinde ayrışmadan kaynaklandığını ortaya atan ve bunu "Normatif Erkek Aleksitimi" olarak adlandıran bir görüş, geleneksel cinsiyet rolü sosyalleşmesine maruz kalan erkek çocukların, geleneksel erkek rolü normlarını onaylayan erkekler haline geldiklerini ve daha çok normatif erkek aleksitimi geliştirebileceklerini savunmaktadır (Levant vd., 2003).

1.2.3.5. Sosyo-Kültürel Bakış

Aleksitimi gelişiminde kültürel farklılıkların etkisini vurgulayan bazı araştırmalar, batı kültüründe hoş karşılanan duyguları sözel olarak ifade etmenin, bazı doğu kültürlerinde batıdaki gibi olgun ve sağlıklı bir davranış olarak görülemediğini, hatta bazı duygular için uygun kelimelerin olmadığını ifade etmiştir (Lesser, 1985, Koçak, 2022). İnsanların iletişim kurma becerilerinin için bulundukları aile ve çevrelerinden model alma yoluyla geliştiği görüşünde olan Stoudemir'e göre (1991) bastırma veya bedensel ifade ile duygu ve düşüncelerin ifade edildiği bir ortamda çocuk "hasta rolüne adapte" olur ve aleksitimik özellikler sergilemeye ortam hazırlar. Dolayısıyla aleksitimi kültüre bağlı şekillenen sosyal bir olgudur. Borens ve arkadaşları (1977), daha düşük bir sosyal sınıf ortamında yetişmiş, sınırlı eğitim ve daha düşük gelire sahip kişilerin, daha yüksek sosyal sınıflardan gelen ve daha eğitilmiş olanlara kıyasla, görüşmede daha aleksitimik görüldüğünü bulmuşlardır.

1.3. Empati Kavramı

Empati, onlarca yıldır kapsamlı bir şekilde araştırılmaktadır ancak bu alandaki araştırmacılar tarafından üzerinde anlaşmaya varılan tek bir evrensel tanımı yoktur. Empati sempati ve şefkat açık kavramsal farklılıklara rağmen sıklıkla birbirinin yerine kullanılmıştır (Breyer, 2020; Preston, 2007; Preston ve Hofelich, 2012). Sempati, duyguları başkasının talihsizliği için acıma ve üzüntü duymadır (Breyer, 2020). Eisenberg'in (1988), şefkatin, birinin acısını veya acı çekmesini hafifletme arzusunu ifade ettiği bildirilmektedir (Goetz vd., 2010). Yunanca kökenli bir kelime olan empati, "empathia" kelimesinden dilimize dahil olmuştur. Etimolojik olarak, "em" eki "içinde veya içerde", "pathia" eki ise "hissetme" kelimesine karşılık gelmektedir

(Gülen, 2020). Bu kavram çeşitli şekillerde tanımlanabilse de genel olarak; başka bir kişi/hayvanın zihinsel durumlarına dayanan ve gözlemcide diğer kişinin zihinsel durumuna uygun bir duygusal tepki vermeyi gerektiren dürtü veya yeteneği yansıtır (Baron-Cohen ve Wheelwright, 2004).

Cuff ve arkadaşları (2016), empatinin tutarsız tanımının hem araştırma hem de uygulama üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu ilereterek empati kavramını gözden geçirdikleri çalışmalarında kırk üç adet tanımın incelenmesi sonucunda empatinin doğasına ilişkin sekiz tema ortaya koymuşlardır. Bunlar: “empatiyi sempati vb. kavramlardan ayırt etmek”; “bilişsel mi, duygusal mı incelemek”; “empatik duygunun kişi ile uyumlu mu yoksa uyumsuz mu olduğuna bakmak?”; “empati diğer uyaranlara tabi mi incelemek”; “empatide kendi/öteki ayrımı var mı yok mu birleşim mi söz konusu bakmak”; “empatide durumluluk/süreklilik etkileri var mı incelemek”; “empatinin davranışsal bir sonucu var mı bakmak”; ve “empati otomatik mi kontrollü mü olduğunu incelemektir”. Bu sonuçların incelenmesine dayanarak empati ve ilgili kavramlar arasında işlevsel farklılıklar olduğunu, empati hem bilişsel hem de duygusal unsurların bulunduğu, hedef ve gözlemcinin duygularının benzer fakat aynı olmadığını iletmişlerdir. Hayal gücü gibi diğer uyaranlar ile empatinin uyandırılabilmesini, belli bir oran duygusal uyum ve birleşme gerekse de kendilik/öteki ayrımının korunduğunu, empatinin hem süreklilik hem de durumluluk etkilerinden etkilendiğini, davranışsal sonuçların empatinin bir parçası olmadığını, empati otomatik olarak ortaya çıktığını ancak aynı zamanda yukarıdan aşağıya kontrollü süreçlere tabi olduğunu paylaşmışlardır (Cuff vd., 2016)

1.3.1. Empatinin Bileşenleri

Empatinin iki ana bileşeni olduğu düşüncesinde olan araştırmacılar mevcuttur. Bunlardan ilki başkalarının zihinsel durumlarını anlama yeteneğini ifade eden bilişsel empatidir. İkincisi, bireyin başkalarının duygularını paylaşma kapasitesi olan duygusal empatidir (Guttman ve Laporte, 2000; Baldner ve McGinley 2014, Shamay-Tsoory, 2011). Araştırmacılar duygusal ve bilişsel bileşenlerde uzlaşmıştır (Shamay-Tsoory, 2011). Duygusal empati başkalarının neşe gibi duygularına yönelik duygusal bir durumu yansıtırken, bilişsel empati başka bir kişinin duygusal durumuna yönelik bilişsel ve entelektüel kavrayışı yansıtmaktadır (Spreng vd., 2009; Xu ve diğerleri, 2020). Duygusal empati kişinin kendi duygularının da farkında olarak, başka bir insanın içinde bulunduğu duygusal durumdan etkilenmesi, karşıdakine benzer hisleri deneyimlerken bu hislerin kendi hislerinden bağımsız, karşıdakine ait olduğunun farkında olmasıdır. Bilişsel empati ise kendini daha çok sosyal ilişkilerde gösterir ve karşıdaki insanın davranışsal ve zihinsel süreçlerini anlamak ve çıkarımlarda bulunmakla ilişkilidir. (Smith, 2006).

Marshall ve arkadaşları (1995) bir kişinin empati gibi herhangi bir duygusal tepkiye sahip olabilmesi için, önce başkalarının duygularını doğru bir şekilde değerlendirebilecek bilişsel yeteneğe sahip olması gerektiğini ileri sürmüştür.

1.3.2. Empati Modelleri

Preston'ın (2007) Algı-Eylem Modeli'ne göre empati, başkasının (nesne) durumunu algılayanın sonucu olarak, bireyin (özne) başkasına benzer bir duygu hissetmeye başladığında ortaya çıkan ve paylaşılan bir duygusal deneyim olarak tanımlanır. Bu süreç, nesnenin duygusal durumuna öznenin dikkat etmesi ile etkinleşir. Öznenin duygusal duruma ilişkin temsilleri otomatik olarak aktive olur. Bu modele göre özne arasındaki empatik etkileşimde, nesne durumunun algılanması, özne ile aralarındaki ilişki şiddetine bağlı olarak değişmekte ve aralarındaki ilişki ise ortak amaçlar ve birbirlerine olan bağımlılıklarına dayanmaktadır. Yani nesneye olan aşinalık öznedeki empatiyi arttırmaktadır. Modele göre bunun üç nedeni bulunmaktadır. İlk ikisi geçmiş ortak deneyimler benzerliklere dayanır. Tanıdık kişilerin ortak geçmişi benzerliği artırır. İkinci olarak birbirine yaş, cinsiyet, sınıf ve kültür olarak benzer insanlar birbirine yakınlaşır. Son olarak, özne nesneye aşına olduğunda özne zamanla, nesnenin içsel modelini geliştirir (Preston, 2007). Empatinin diğer uyaranlara tabi olup olmadığı konusunda yapılan nörobilimsel incelemeler duygusal ipuçların yokluğunda bile insanlardan başkalarıyla empati kurmalarını isteyerek ilişkili beyin alanlarının harekete geçtiğini bulmuşlardır (de Greck vd., 2012). Yapılan çalışmalarda empatinin kurgusal veya hayali bir kişiye karşı uyanabildiği ve üçüncü bir kişinin sözlü anlatımı ile empati kurulan kişinin varlığı olmadan ortaya çıkabildiği bulunmuştur. (Decety ve Jackson, 2004; Blair, 2005)

Rogers gibi bazı araştırmacılar empatide duygusal uyumun önemini vurgular. Empati kavramı, Rogers (1975) tarafından geliştirilen psikolojik danışma tekniğinin önemli bir parçasıdır. Onun için empati, terapötik değişim için merkezi koşuldur. Terapist danışanın empatik anlayışını deneyimler, bu deneyimi danışana iletmek için çabalar (aktaran Decenty ve Jackson, 2004:74). Rogers, empatiyi “ötekinin özel algısal dünyasına girmek ve içinde tamamen evde olmak” olarak kavramsallaştırmıştır. Fakat en iyi terapistin bile kendi bakış açısından etkilenir ve empatide duygusal uyum derecesi bu etkiye bağlı olacaktır (Cuff vd., 2016).

Kendi/öteki ayrımı var mı yok mu konusunda Batson (2018:88), empatik ilgi duyulduğunda artık kendinizi ve empati kurduğunuz kişiyi farklı bireyler olarak görmediğinizi, ikinizin zihninin birleştiği ve onun ihtiyaçlarını sizinkiler gibi gördüğünüz algısal/kavramsal bir değişim meydana geldiğini bu sebeple empatinin neden olduğu yardımın gerçekte kendimize yapıldığını ve altında bencillik bulunduğunu söylemektedir.

Hoffman (2008:3) empatiyi “insanın başkaları için duyduğu ilginin kıvılcımı, sosyal hayatı mümkün kılan yapıştırıcı” olarak tanımlar. Hofmann üçüncü bir bileşen olarak güdüsel empatiden bahsetmiştir. Fakat araştırmacılar duygusal ve bilişsel bileşenlerde uzlaşmıştır (Shamay-Tsoory, 2011). Empati kurma yeteneği, anlamlı duygusal ilişkiler kurma, sürdürme, olumlu sosyal davranışlar gösterme, sosyal etkileşimler kurma ve iletişim için gerekli olabilir. Empati yeni ortaya çıkan bir kavram olmamasına rağmen psikoloji, eğitim, tıp gibi farklı alanlarda ve kavramsal yaklaşımlarda sürdürdüğü önem günceldir. Empati, başkalarının duygusal durumunu doğru bir şekilde algılayabilme ve bu yeteneğin birey üzerindeki sonuçlarını içerir (Spreng vd., 2009).

1.3.3. Nörofizyolojik-Biyolojik Bakış

Son zamanlarda yürütülen nörogörüntüleme çalışmaları, empati ile gelişen farklı beyin bölgeleri gözlemiştir. Fakat beyin bölgelerinin aktivasyon tutarlılığı ve spesifik fonksiyonel rolleri hakkında belirsizlik sürmektedir (Fan vd., 2011). Fan ve meslektaşlarının (2011), Meta analiz çalışmalarında dorsal anterior ve anterior orta singulat korteksler, bilateral anterior insula tamamlayıcı motor alanının empati esnasında devamlı aktive olduğunu belirledi. Bilişsel ve duygusal empati kusurlarının nörobiyolojisi hakkında bilgi sağlayan beyin lezyonu çalışmalarında, bilateral amigdala hasarı (Hurlemann vd., 2010) ve lokalize inferior frontal korteks/anterior insula hasarı duygusal empatiyi bozarken; medial prefrontal korteks lezyonlarının bozulmasının bilişsel empati ile ilişkili bulunduğu bildirilmektedir (Shamay-Tsoory vd., 2009). Ayrıca ebeveynlik ve toplum yanlısı davranışlarla bağlantılı bir peptit olan oksitosinin duygusal empatiyi artırdığı bulunmuştur (aktaran Cox vd., 2012).

1.3.4. Empatiye İlişkin Evrimsel Yaklaşımlar

Sosyal davranışlar en iyi evrim bağlamında anlaşılacağını ileri süren Kropotkin (1989), hem türlerin üyeleri arasındaki karşılıklı yardımlaşma hem de en uygun olanın hayatta kalmasının evrimin ürünü olarak ortaya çıktığını iletmektedir. Dolayısıyla genetik olarak en uygun veya üreme açısından en başarılı bireylerin ayrıca karşılıklı yardımlaşma veya sosyal destekle meşgul olanlar olabileceğini paylaşmaktadırlar (aktaran Decety ve Ickes, 2011:169). Empatinin hayatta kalma ve iletişim işlevlerini vurgulayan Pluchik’e (1987:45) göre empati önemli bir hayatta kalma değeridir. Evrimsel bakış açısına göre bireylerin yiyecek toplama ve avlanma, yırtıcıları tespit etme, kur yapma ve üreme başarısını sağlama konusunda bireylere yardımcı olur. Empatinin, sürüngenlerden memelilere evrimsel geçiş sırasında ortaya çıkan, sinir devrelerine bağlı olan ve insanların diğer memelilerle paylaştığı bir özellik olduğunu öne süren araş-

tırmacılar, empatinin sinirsel ve kimyasal yapı taşlarının evrimsel olarak korunduğunu ve memeli türleri arasında paylaşıldığını fakat sürüngen atalardan önemli ölçüde farklılaştığını iletmektedir. (Decety ve Ickes, 2011:169).

1.3.5. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı

Empati, küçükken gelişimi başlayan başkalarının duygularını anlama becerisi taklit edebilme ile yakinen alakalıdır. Yaşamın ilk aylarında ebeveynlerin bakım verdikleri bebeklerinin duygularına üzgün ya da sevinçli olarak karşılık vermesi ve aynalaması, bebeğin ebeveynlerini ayna gibi kullanmasına sağlar. Doğuştan bazı vücut ve yüz hareketlerine belirli duygularla ilişkilendirmeye olan eğilimimiz olmasına karşın asıl iki yaşından sonra empati kurabilmeye ilişkili davranışları sergileme ve başkalarının duygularına karşılık duygusal tepkiler vermeye başlarız. Bu süreç içinde bulunduğumuz ailenin yetiştirme tarzından etkilenmekte olup, empati geliştirilebilir bir yetenektir (Sayar, 2006:47).

1.3.6. Empati ve Cinsel Suç

Farrington (2007), insanların başkalarının duygularını takdirle karşıladıkları ve/veya deneyimleyebildikleri zaman onları mağdur etme olasılıklarının daha az olduğunu savunur. Empatinin başkalarına zarar veren davranışları engellediği fikrinin güçlü bir sezgisel çekiciliğe sahip olması nedeniyle, sağlam ampirik destek olmamasına karşın buna yönelik hızlı kabule neden olmaktadır (Brown vd., 2012). Marshall ve Eccles (1995:302) bu konuda "belki de apaçık gerçekler gibi göründükleri için, henüz hiç kimse bu fikirleri destekleyen herhangi bir kanıt sunmadı" yorumunda bulunmuşlardır. Empati cinsel suçla ilişkili araştırmacıların da büyük ilgisini çeken bir konudur. Marshall vd. (1994), yürüttükleri araştırmalarında cinsel suçluların genel empatide eksiklikleri olduğunu öne sürdükleri fakat daha sonra yapılan araştırmaların empatinin bilişsel veya duygusal yönler gibi daha spesifik biçimlerine odaklandığı görülmektedir (Seto ve Barbaree, 1993). Marshall ve arkadaşları (1995) empatiyi aşamalı bir süreç olarak tanımlayan kendi görüşlerini geliştirdiler. Buna göre empati (a) duygu tanıma (başka bir kişinin duygularını fark etme yeteneği), (b) bakış açısı alma (başka bir kişinin gözünden görme yeteneği), (c) duygu replikasyonu (başka bir kişiyle aynı duyguyu hissetme yeteneği), ve (d) müdahale kararı (önceki üç aşama temelinde hareket etmeye karar verme) aşamalarından oluşmaktadır. Modellerinin ilk aşaması duygu tanımadır. Bir kişi mağdurların sıkıntı ya da korku gibi duygularını tanımakta başarısız olursa, ikinci aşamada kurbanlarının sergiledikleri duyguları anlamak için bakış açısı alamaz ve kendilerini kurbanın yerine koyamazlarsa, üçüncü aşamada bireyin sıkıntı gibi hissettiği duyguları içselleştiremeyip, anlayamazsa zararlı bir şekilde dav-

ranmaya devam edeceklerdir. Son olarak, kişi tüm bilgileri topladıktan sonra önceki aşamalardan gelen bilgiler doğrultusunda bir yanıt seçmelidir. Bu çerçeveye göre aşamalardan birinde yaşanacak açığın bir sonraki aşamaya zincirleme etkisi olabilir.

Yapılan araştırmalar, cinsel suçluların bu tür suçları işlemek için genel olarak cinsel şiddet mağdurlarına ve/veya kendi kurban(lar)ına karşı düşük düzeyde empati gösterdiklerini ancak genel empati seviyesinin etkilenmediğı ortaya koymaktadır (Marshall ve Moulden, 2001, Fernandez vd., 1999). Cinsel suçluların sıklıkla kurbanlarına verdikleri zararı kavramakta başarısız olduklarına ve bu nedenle işledikleri suçlar için genellikle çok az pişmanlık duyduklarına dair pek çok kanıt vardır. Genellikle işledikleri suç için mağdurları suçlarlar ve mağdurların davranışlarını kışkırtıcı olarak yorumlarlar. Varsayım, bunun empati eksikliğinin bir göstergesi olduğı yönündeydi. Fakat bu bir empati eksikliğinden ziyade bir dizi "çarpıtılmış" düşünce kalıplarının, gerekçelendirmelerin ve küçümsemelerin kanıtı olabilir denmektedir (Brown vd., 2012). Dolayısıyla bir suçlunun cinsel taciz içeren davranışının kurban(lar)ına yönelik empatiyi artırmak suretiyle oluşturulacak tedavi çalışmaları başlatarak ve suçluyu bu çalışmalara dahil ederek çözüleceğı kanısına varmak için önce, empati eksikliği ve cinsel saldırı arasında teorik ilişki hakkında daha net bir fikre sahip olunması gerektiğı sonucuna varılmıştır (Barnett ve Mann, 2013).

Hanson ve Morton-Bourgon'un (2005) yürüttükleri meta-analiz çalışması, empatinin cinsel suç tekrarı ile ilişkili görünmediğini bulmuştur. Bununla birlikte, Morrow (2020) tarafından yürütölen meta-analiz çalışması cinsel suçluların genel popölasyona kıyasla hem genel hem de bilişsel empati eksiklikleri gözleendiğı, fakat duygusal empati eksikliği bulunmadığı ifade edilmiştir. Jolliffe ve Farrington'ın (2004) meta-analiz çalışmalarında cinsel suç işleyenlerin şiddet suçu işleyenlere göre daha fazla empati gösterdikleri ve bilişsel empati eksikliklerinin saldırgan davranışlarla ilişkili olduğı ortaya koymuştur. Bu meta-analiz çalışmaları cinsel suçluları, suça karışmayan genel popölasyon ve cinsel suça karışmayan kontrol grupları ile mukayese bakımından sistematik bir incelemenin yapı taşlarını oluşturmuştur (Tibbels, Benbouriche ve Przygodzki-Lionet, 2002).

1.4. Suçluluk ve Utanç Kavramları

Mahcubiyet, kıskançlık, empati ve aynı zamanda utanç, suçluluk, kibir ve gurur kendilik bilinci (öz-bilinçli) duygular kümesini oluşturur. Öfke, mutluluk, korku gibi otomatik ortaya çıkan temel duygulardan, üst seviye bilişsel yapılanmalar gerektiren utanç, suçluluk gibi ikincil duygular hayatımızın sonraki aşamalarında ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu duyguların temel duygulardan ayıran en önemli özelliğı kişinin benlik (self) bilincine ulaş-

miş olması gerekliliğidir. Dolayısıyla öz biliş ve öz değerlendirme duyguları olarak adlandırılırlar. Bu duygular topluma uygun olduğu düşünülen davranışlara kişiyi sevk etmesi sebebiyle ahlaki duygular olarak da adlandırılmaktadır (Lewis, 2008).

1.4.1. Suçluluk-Utanç Duygularının Birbirlerinden Farklılaşması

Bireylerin davranışlarını benliğine odaklanmadan sadece o esnadaki davranışına yönelik değerlendirmesi suçluluk; sahip olunan standartlar, kişisel değerler ve hedeflenen amaçlar yönünde evrensel benliğe göre değerlendirmesi utanç tanımlar. Yaşanan olay karşısında hangi duygunun ortaya çıkacağı kişinin durumu benliğiyle ya da davranışıyla ilişkilendirmesine göre değişir. Utanç hisseden birey kötü biri olduğunu düşünürken, suçluluk hisseden birey kötü bir şey yaptığını düşünür. Dolayısıyla suçluluk duygusunda zarar görmeyen benlik, utanç duygusu ile küçük, güçsüz ve değersiz olarak algılanır (Lindsay-Hartz, 1984; Tangney, 1989).

1.4.2. Suçluluk-Utanç Kavramlarına Farklı Bakış Açıları

1.4.2.1. Nörofizyolojik-Biyolojik Bakış

Yapılan araştırmalar utanç duygusunun beyninin frontal lobunda aktivasyona sebep olduğunu gösterirken, suçluluk duygusu amigdala ve insulada aktivasyona sebep olduğunu göstermiştir (Michl vd., 2014). Almanlar ve Japonların beyin görüntülemesi ile suçluluk ve utanç duygularını nöral bağlantılarının araştırıldığı deneysel çalışmalarda, suçluluk ve utanç duyguları uyandıran cümleler ve nötr cümlelerin sunulması ile beyin aktivasyonundaki değişimleri incelemişlerdir. Çalışmaların sonuçlarında ortak olarak beyinin temporoparietal, frontal lob ve görsel kortekstinde aktivasyon olduğunu görmüşlerdir. Yapılan çalışmalarda birbirlerinden farklı olarak medyal frontal gyrus'ta aktivasyon olmadığı, bu karşın fusiform, insula, orbitofrontal sol precentral kıvrım bölgelerinde aktivasyon olduğunu gözlenmişler ve bu farklılıkları kültürel sebeplerden olabileceğini iletmışlerdir (Takahashi vd., 2004, Michl vd., 2014).

1.4.2.2. Psikolojik Bakış

Freud'a (1961, aktaran Demirözer, 2019) göre süperegö tarafından yargılanan egonun oluşturduğu gerilim yüzünden oluşan suçluluk duygusunun oluşumu ancak süperegö oluşumu ile mümkündür. Cinsel dürtülerin kontrolü utanç duygusu ile sağlanır. Gözetlemecilik, teşhir vb. cinsel dürtüler utanç ile kontrol altında tutulmaktadır (Freud, 1965, aktaran Demirözer, 2019). Weiner'a (1985) göre, suçluk ve utanç duygularının kavramsal ayrımında bu duyguların oluşumuna etki eden davranışların kişilerin kontrolünde olup olmayışı da irdelenmesi gereken bir başka konudur. Eğer kişi olumsuz bir davranışın nedenini yetersiz çaba göstermesine bağlıyorsa "suçluluk", bireysel yetersizliği sonucu oluştuğunu düşünüyorsa "utanç" oluşur. Ekman'a (1992:66) göre suçluluk ve utanç kişiyi yaptığı eylemi itiraf etmeye iterek kişinin rahatlamasına

ya da aşağılanma korkusundan dolayı utanıran durumu itiraftan uzaklaşmaya neden olmasından dolayı etki mekanizması bakımından ayrışır. Suçluların eylemlerinin sorumluluğundan, utançtan veya suçluluktan kurtulmalarına izin veren bilişsel çarpıtmalar veya düşünme hataları cinsel suçlulara yönelik araştırmalarda sıklıkla tespit edilmiştir (Marshall vd.,1999; Ward ve Keenan, 1999).

1.4.2.3. Utanç ve Suçluluğa İlişkin Evrimsel Yaklaşımlar

Darwin (1880), bireylerin odaklarını kendilerine yönlendirmesi ve ahlaki değerler içeren bir temasla başka insanların kendisine karşı ne düşündüğüne dair fikir yürütmesiyle meydana geldiğini vurgulamıştır. Yüz kızarması, kalp atışlarında hızlanma, soluk alıp verirken bozulma gibi fizyolojik göstergelerin oluştuğunu ayrıca yüzü ve bedeni saklama ya da karşı tarafa utandığını belli etmemeye çalışmak gibi davranışsal çıktılardan söz etmiştir. Suçluluktan utanç kadar detaylı bahsetmediği kitabında Darwin, bakışları kaçırma ve gözü farklı yönlerde hareket ettirmeden yaşanan suçluluk duygusunun anlaşılabileceğinin, yüzdeki kızarmanın ten rengi ayırt etmeksizin bütün coğrafyalarda gözleneceğini savunmuştur. Ayrıca bu duyguların toplumda birlikte yaşamayı kolaylaştırması, kabul görmeyi sağlaması ve statüyü koruması gibi sosyal işleyişe hizmet etmesi sebebiyle evrildiği düşünülmektedir (Gilbert, 1997). Yine Gilbert’a göre (2004), yaşanan çevrede sosyal konumlanma ve statü oluşturmak, karşı taraf üzerinde olumlu etki bırakma temeline dayanan utanca karşılık, suçluluk, diğerlerine yardım etme ve zarar vermemeye odaklıdır.

1.4.3. Suçluluk-Utanç ve Cinsel Suç İlişkisi

Proeve ve Howells (2002) yaptıkları meta analiz çalışmasında cinsel suçlara özgü eylemlere suçluluk ve utanç üzerinden odaklanan çok az çalışma olduğunu belirtmişlerdir. Bumby, Marshall ve Langton (1999) cinsel suçtan sonra duyulan utancın: öz-yeterliliğin azalmasına, stresin artmasına, suçlanmayı dışsallaştırmaya, artan bilişsel çarpıtmalar, azalan adaptif başa çıkma yeteneği ve azalan kurban empatisi neden olduğunu bulmuştur. Bunların yeniden suç işleme potansiyelini arttırdığını iletmişlerdir. Aksine cinsel suçtan sonra duyulan suçluluk hissinin mağdurlara yönelik empati duyma, onarıcı eylem geliştirme, bakış açısı alma ve daha uyumlu başa çıkma tepkilerini belirleme becerisiyle ilişkili olması daha muhtemeldir.

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümünde; yürütülen araştırmada uygulanan model, verilerin toplandığı örneklem, araştırma soruları, araştırmadaki veri toplama araçları hakkında bilgiler, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin açıklamalar aktarılmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nicel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Araştırma modeli olarak genel tarama modelleri kapsamına giren ilişkisel tarama kullanılmıştır. Bu yolla iki ve daha fazla değişkenin aralarındaki birlikte değişimin varlığı veya ne oranda olduğunun belirlenmesi amaçlanır (Karasar, 2005).

2.2. Araştırma Örneklemi

Bu tez çalışmasına başlamadan önce İstanbul Kent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 14.12.2022 tarihli 11 Karar Sayılı etik kurul onayı alınmıştır (Ek 1). Daha sonra araştırma için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Yetişkin İyileştirme Bürosundan sorumlu Tetkik Hâkimliğine araştırmanın yapılabilmesine ilişkin gerekli başvuru 26.12.2022 tarihinde yapılmıştır ve 09.01.2023 tarihinde çalışmanın ceza infaz kurumlarında uygulanabilmesi hususunda resmî izin alınmıştır. 27.12.2022-31.12.2023 tarihleri arasında belli bir evren ve örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir (Ek 2). Araştırmanın evrenini İstanbul ili Esenler ilçesinde Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı Metris 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu ve hükümlü olarak bulunan 18-75 yaş arası CDKS'den gelen erkekler ile daha önce suça karışmamış, 18-75 yaş aralığında yetişkin erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken dış katılımcılar için basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, evrene geçerli genellemelerin yapılabilceği, yüksek temsil gücü olan ve katılımcıların eşit ve bağımsız bir şansa sahip olmasını sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2013:88; Özen ve Gül, 2007). Mahkûm örnekleme ise evreni temsil eden araştırmacı tarafından amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olan ceza infaz kurumunda cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlü erkek bireylerdir. Amaçsal örneklem, olası ve seçkisiz olmakla birlikte çalışmanın hedefleri doğrultusunda bilgi bakımından zengin durumların derinlemesine irdelenmesine olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2013:92). Mahkûmlar arasında ceza evinde kalınan zaman dilimine yönelik herhangi bir kısıtlama olmamıştır. Araştırmaya mahkûm ve dış katılımcı olarak toplam 520 kişi katılmış olup, 36 kişi araştırma dışlama kriterine sahip olması nedeniyle araştırmadan çıkarıl-

miştir. Araştırmaya dahil edilen katılımcı sayısı 255 mahkûm ve 229 dış katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına dayalı ve bilgilendirilmiş onam formunun okutulması ve onaylanması ile araştırmaya dahil edilmiştir.

2.3. Araştırma Soruları

1. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterir mi?
2. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterir mi?
3. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?
4. Suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyi çocuk sahibi olma duruma göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

2.4. Veri Toplama Araçları

Katılımcılardan verileri toplamak için araştırmacının hazırladığı ve kişisel bilgilerin sorulduğu “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülere ek sorular ilave edilmiştir. Ayrıca araştırma içeriği ve kişisel bilgilerin gizliliğinin korunacağı konusunda “Bilgilendirilmiş Onam Formu” kullanılmıştır. Araştırma değişkenleri olan aleksitimi için “Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ)”, empati için “Toronto Empati Ölçeği (TEÖ)” ve suçluluk-utanç için ise “Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ)” kullanılmıştır.

2.4.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Katılımın gönüllük esasına dayandığı ve katılımcının kişisel verilerinin gizli tutulacağı, doldurulacak ölçek sayısı ve araştırmanın tahminen ne kadar süreceği, araştırmacıya ulaşılabilir e-posta adresi belirtilmiştir (Ek 3)

2.4.2. Demografik Bilgi Formu

Araştırma amacı doğrultusunda hazırlanan sorulardan oluşan form katılımcılarının yaşı, medeni durumu, aile bilgileri, eğitim ve iş durumu, varsa alkol madde kullanımı, varsa suç geçmişi, varsa mevcut infaz durumu, geçmiş cinsel veya fiziksel istismar ve ihmal öyküsü gibi durum ve kişisel bilgilere yönelik sorular içermektedir (Ek 4).

2.4.3. Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ)

Bagby ve arkadaşları 1994 yılında 20 soruluk TAÖ’yü geliştirmişlerdir. Türkçe standardizasyonu 2009 yılında Güleç ve arkadaşları tarafından yürütülmüştür. Likert tipi kendini değerlendirme ölçeği olup, üç alt ölçeği kapsayan 20 maddeden oluşmaktadır. 1., 3., 6., 7., 9., 13. ve 14.’ü maddeler Duygularını Tanımada Güçlük alt ölçeği’ kapsamak üzere yedi maddeden

oluşmakta olup, duyguları belirleme ve bunları duygusal uyarılmaya ile görülen bedensel duyuları ayırt etmekte zorlanma olarak tanımlanır. Duyguları Söze Dökmede Güçlük 2., 4., 11., 12. ve 17. maddeler olmak üzere beş maddeyi kapsayan bir alt ölçektir ve duyguların başkalarına aktarılması konusunda güçlük olarak tanımlanır. Dışa Vuruk Düşünme, dışa dönük bilişsel yapının varlığını tanımlarken, içedönük düşünme ve imgelem gücünde zayıflığı tarif eder. Bu alt ölçek 5., 8., 10., 15., 16., 18., 19. ve 20. maddeler olmak üzere sekiz maddeden oluşur. Dışa dönük bilişsel yapının varlığını tanımlarken, içedönük düşünme ve imgelem gücünde zayıflığı tarif eder. Ölçekteki 4., 5., 10., 18. ve 19. maddeler ters biçimde puanlanır. Katılımcılardan tüm sorulara 1=“Hiçbir Zaman”, 2=“Nadiren”, 3=“Bazen”, 4=“Sık sık” ve 5=“Her Zaman” seçeneklerinden kendilerine göre en uygun yanıtı işaretlemesi istenir. Puanlamada yüksek skorlar yüksek aleksitimik seviyeyi göstermektedir. Türkçe uyarlanmış TAÖ-20 ölçeğinin, 3 faktör örüntüsünü de orijinal ölçekteki gibi karşıladığı bulunmuştur. Ölçek ve alt-ölçeklerin iç tutarlık incelenmelerinde toplam ölçek için $\alpha=0.78$, 1. alt ölçek için $\alpha=0.80$, 2. alt ölçek için $\alpha=0.57$ ve 3. alt ölçek için $\alpha=0.63$ olarak bulunmuştur. Güleç ve Yenel’in (2010) yürütmüş olduğu çalışmada TAÖ’nün Türkçe uyarlamasının kesme noktasının belirlenmesine çalışılmış ve “51” ve “59” puanların alt değer ve üst değer eşiği olarak kullanılması uygun bulunmuştur. Ölçeğin tez çalışmasında kullanımı için yazarlarının izni alınmıştır (Ek 5).

2.4.4. Toronto Empati Ölçeği (TEÖ)

Empatinin insan ilişkilerini kolaylaştıran çok boyutlu bir faktör olduğu yönündeki yaygın kabul, öğretim üyelerinin değerlendirmelerinde çeşitlilik yaratmış ve pek çok araştırmacı farklı boyutları içeren empati ölçekleri geliştirmiştir (Totan vd., 2012). Bunlara örnek olarak Hogan’ın 1969 yılında geliştirdiği 64 maddelik Empati Ölçeği, Mehrabian ve Epstein’in 1972’de geliştirdiği Duygusal Empati Ölçeği, Kaya ve Siyez’in 2010’da geliştirdikleri KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği vb. verilebilir. Çok boyutlu empati ölçeklerinin çeşitliliğine ve ölçeklerin sonuçları konusunda bariz farklılıklar sebebiyle, Spreng ve arkadaşları (2009) tek boyutlu bir değerlendirme ölçeği geliştirdi. Amaçları çok boyutlu değerlendirmelerden tek boyutlu değerlendirmelere dönmek değil, değerlendirmeler arasındaki farklılıkları mümkün olduğunca azaltmak ve çekirdek bir değerlendirme aracı geliştirmektir. Bu hedeflerine yönelik olarak yaygın olarak kabul gören empati ölçeklerini gözden geçirdiler ve Toronto Empati Anketini geliştirdiler (Spreng vd., 2009). Totan, Doğan ve Sapmaz, 2012 yılında yürüttükleri araştırmada, Türk üniversite öğrencileri üzerinde TEÖ’yü, Türkçe’ye uyarlayarak ve psikometrik özelliklerini incelediler.

Spreng ve arkadaşları tarafından 2009 yılında geliştirilmiştir. Totan, Doğan ve Sapmaz 2012 yılında TEÖ' nün geçerlik ve güvenirlik çalışmasını Türkiye'de üniversite öğrencileri üzerinde yapmıştır. Totan, Doğan ve Sapmaz (2012). Ölçek Likert tipi kendini değerlendirme ölçeği olup, 13 maddeden oluşur. Tek boyutludur. Diğer ölçeklerle korelasyonu yüksek bulunmuştur. Test-tekrar test ve iç tutarlılık (Cronbach alfa) yöntemleriyle ölçeğin güvenirliği araştırılmıştır. TEÖ'nun iç tutarlılığı katsayısı $\alpha=.79$ ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı $\alpha=.73$ olarak bulunmuştur. Ölçek soruları 1'den 5'e kadar puanlanmaktadır. Cevaplar verilirken 1="hiç uygun değil"; 2="uygun değil"; 3="biraz uygun"; 4="uygun", 5="tamamen uygun" olarak puanlanmıştır. Bu ölçeğin 1., 3., 5., 7., 8., 9., 11., ve 12. maddeleri ters biçimde değerlendirilmeye alınmaktadır. Öleekten alınacak toplam puan 13 ile 65 aralığında değişmektedir. Yüksek puanlar yüksek empati düzeyi ile ilişkilidir. Orijinal form 16 sorudan oluşmaktadır. 1. (.22.), 6. (.26.) ve 9. (.29) soruların yordama gücü ve ayırt ediciliği .40'tan az olduğu için çıkartılmış geri kalan soruların faktör yükleri .40'ın üstünde çıkmıştır. Öleecin tez çalışmasında kullanımı için yazarlarının izni alınmak üzere bilgilendirilmiştir (Ek 6).

2.4.5. Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ)

1992 yılında, Şahin ve Şahin tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Likert tipi kendini değerlendirme ölçeği olup, 24 maddeden oluşmaktadır. 12 madde suçluluk düzeyi, 12 madde utanç düzeyini ölçmektedir. Yüksek puanlar yüksek suçluluk-utanç duygularının yoğunluğu ile ilişkilidir. Yürütölen güvenirlik çalışması ölçeğin iç tutarlılık incelemelerinde Cronbach Alfa değeri "suçluluk" alt boyutu için $\alpha=0.81$, "utanç" alt boyutu için $\alpha=0.80$ olarak bulunmuştur (Balkaya ve Şahin, 2003). Ölçek her madde için 1="Hiç rahatsızlık duymazdım", 2="Biraz rahatsızlık duyardım", 3="Oldukça rahatsızlık duyardım", 4="Epey rahatsızlık duyardım", 5="Çok rahatsızlık duyardım" olarak puanlanmaktadır. Suçluluk ve utanç duyguları birbirinden bağımsız olarak puanlanmaktadır. Öleekteki 3., 6., 7., 11., 12., 14., 16., 17., 21., 22., 23., 24. maddeler suçluluk puanını verirken; utanç puanı ise 1., 2., 4., 5., 8., 9., 10., 13., 15., 18., 19., 20. maddeler ile ölçölmektedir. Öleecin tez çalışmasında kullanımı için yazarlarının izni alınmıştır (Ek 7).

2.5. Verilerin Toplanması

Cezaevinde bulunan H/T ait verilerin toplanmasında, katılımın gönüllük esasına bağılı olduğu aktarılmış, bilgilendirilmiş onam formu dağıtılmış, onay alınması durumunda matbu evrak haline getirilmiş demografik bilgi formu ve ölçme araçları kullanılarak, araştırmacının gözetiminde formlar yüz yüze doldurulmuştur. Katılımcılardan bir kısmı onam verdikten sonra araştırmaya katılmayacağını beyan ederek ayrılmış, doldurulan eksik formlar katılımcılara tes-

lim edilmiştir. Tamamlanan formların eksiksiz olduğundan emin olunduktan sonra ve elde edilen veriler istatistiksel analiz için bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Cezaevi dışında toplanan veriler için hem matbu evrak haline getirilmiş formlar hem de internet ortamında Google Formlar aracılığıyla hazırlanan formlar kullanılmıştır. Matbu olarak dağıtılan formlarda, katılımın gönüllük esasına bağlı olduğu aktarılmış, bilgilendirilmiş onam formu dağıtılmış, onay alınması durumunda matbu evrak haline getirilmiş demografik bilgi formu ve ölçme araçları kullanılarak elde edilen verilerden eksiksiz olanlar istatistiksel analiz için bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İnternet üzerinden Google Formlar aracılığıyla toplanan verilerde, katılımcıların önce hazırlanan bilgilendirilmiş onam formu ile rızası alınmış olup, rıza alınmadan ölçeklere ulaşılamayacak şekilde yapılandırılmıştır. Ölçeklerdeki tüm soruların yanıtlanması için bir sonraki ölçeğe geçmeden önce tüm soruların doldurulmuş olduğundan emin olacak şekilde yapılandırma yapılmıştır. Veri toplama ölçekleri tamamlayan katılımcıların bilgileri otomatik olarak kaydedilerek araştırma sona ermiştir. Araştırmada, katılımcıların kimlik bilgilerine ait sorular bulunmamaktadır. Verilerin toplanma süresi cezaevinde kişilerin eğitim düzeylerine orantılı olarak uzamış ya da kısalmış olup yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Google form aracılığı ile toplanan çevirim içi verilerin girişi, analizi ve veri takibi açısından kolaylık sağlaması ve katılımcıların araştırmaya dahil olmasıyla alakalı zaman sınırının olmaması, dilediklerinde kaldıkları yerden devam edebilmeleri, katılımcılar arasında bölgesel olarak çeşitlilik sağlanması çevirim içi verilerin avantajları arasındadır (Evans ve Mathur, 2005). Araştırmanın bir kısmının cezaevinde yürütülmesi sebebiyle kâğıt, kalem, kartuş gibi kırtasiye malzemelerinin araştırma maliyetine sebep olması ve veri girişlerinin tekrar bilgisayar ortamına aktarılması başta zaman açısından olmak üzere, ekonomik ve çevresel açıdan dezavantaj oluşturmuştur.

2.6. Verilerin Analizi

Analize 255 mahkûm ve 229 dış katılımcı dahil edilmiştir. Betimsel verilerin analizinde ortalama, standart sapma yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Verilerin normalliği çarpıklık ve basıklık değerleri ile incelenmiştir. Çarpıklık- basıklık değerleri -2 ve +2 aralığında görülmektedir ancak dış katılımcılarda Suçluluk SUTÖ değişkeninin basıklık değeri bu aralığın biraz üzerindedir (2.799). George ve Mallery'ye (2016) göre -2 ile +2 arasında bir çarpıklık değerine sahip olan 7 aralığındaki basıklık değeri kabul edilebilir düzeydedir. Böylece, sonuçlar tüm değişkenlerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermiştir. Bu araştırmada verilerin normal dağıldığı belirlenerek parametrik testler tercih edilmiştir. Gruplar arası farklarda Bağımsız Gruplar t-Testi ve Tek Yönlü ANOVA kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Varyansların homojen olmadığı durumlarda varyanslar homojen olmadığında kullanılan t testi istatistikleri

kullanılmıştır. Post hoc analizlerinde Tukey testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Güvenirlilik sonuçları için Cronbach Alfa analizi yapılmıştır. Verilerin analizi SPSS-25 programı kullanılmıştır.

2.7. Araştırmanın Dışlama Kriterleri

Araştırmanın cezaevinde CDKS’den bulunan erkek T/H’lerin cinsel suç davranışı anlamak için yürütülmesi sebebiyle, suç geçmişi olmayan katılımcıların yalnız erkeklerden oluşması dışlama kriteri olarak belirlenmiştir. Google form ile katılım sağlayanlara cinsiyetleri sorulmuş, açıklamayı okumayarak katılım gösteren kadınların verilerinin çıkarılması sağlanmıştır. Ayrıca TCK Madde 227 Fuhuş Suçundan gelen T/H’lerin cinsel suçlular ile aynı odada kalmaları fakat bu suçun TCK 102-105 “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçları” kapsamında değerlendirilmemesi sebebiyle bu suç grubundan gelen T/H katılımcıların verileri analize dahil edilmemiştir. Eksik veri olması halinde, katılımcılara ait bilgilerin araştırmaya dahil edilmesi planlanmıştır

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanları için Cronbach's Alfa Güvenirlik Analizi Sonuçları ve Çarpıklık-Basıklık Değerleri sonuçlarına yer verilmiştir. Daha sonra katılımcıların demografik özelliklerine göre betimleyici verilerin analizi yapılmıştır. Suç geçmiş olan ve olmayan iki grubun ayrı ayrı demografik verileri analiz edilmiş ardından SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mahkûm katılımcılarda suça ilişkin değişkenlere göre incelenmiştir. Daha sonra mahkûm ve dış katılımcıların SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanları karşılaştırılmıştır. Son olarak SUTÖ, TAÖ ve TEÖ değişkenleri arasındaki ilişkilerin her iki gruba göre incelenmesine yönelik bulgulara değinilmiştir.

3.1. Güvenirlik Analizi

Tablo 4

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanları için Cronbach's Alfa Güvenirlik Analizi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Cronbach's Alfa
Mahkûm	1.Utanç SUTÖ	.765
	2.Suçluluk SUTÖ	.888
	3.TAÖ toplam	.667
	4.Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	.784
	5.Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	.424
	6.Dışavuruk Düşünce TAÖ	-.078
	7.TEÖ toplam	.677
Dış Katılımcı	1.Utanç SUTÖ	.796
	2.Suçluluk SUTÖ	.866
	3.TAÖ toplam	.789
	4.Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	.838
	5.Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	.631
	6.Dışavuruk Düşünce TAÖ	.215
	7.TEÖ toplam	.772

SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 4'te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanları için Cronbach's Alfa güvenirlik analizi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .765; Suçluluk için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .888; TAÖ için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .667; Duyguları Tanıma Zorluğu için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .784; Duygularını İfade Etme Zorluğu için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .424 olarak; Dışavuruk Düşünce için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı -.078; TEÖ için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .677 olarak hesaplanmıştır.

Dış katılımcılarda, Utanç için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .796; Suçluluk için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .866; TAÖ için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .789; Duyguları Tanıma Zorluğu için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .838; Duygularını İfade Etme Zorluğu için Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı .631 olarak; Dışavuruk Düşünce için

Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .215; TEÖ için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .772 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Çarpık-Basıklık Değerleri

Tablo 5
SUTÖ, TAÖ ve TEÖ için Çarpıklık-Basıklık Değerleri

Grup	Ölçekler	N	Çarpıklık	Basıklık
Mahkûm	Utanç SUTÖ	255	-.190	-.590
	Suçluluk SUTÖ	255	-1.456	1.725
	TAÖ toplam	255	.272	-.052
	Duyuları Tanıma Zorluğu TAÖ	255	.572	-.075
	Duyularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	255	.161	-.300
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	255	-.253	.143
	TEÖ toplam	255	-.345	-.549
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	229	-.175	-.395
	Suçluluk SUTÖ	229	-1.421	2.799
	TAÖ toplam	229	.289	-.382
	Duyuları Tanıma Zorluğu TAÖ	229	.837	.444
	Duyularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	229	.333	-.541
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	229	-.335	.604
	TEÖ toplam	229	-.891	1.048

SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 5'te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ için mahkûm ve dış katılımcılarda çarpıklık-basıklık değerleri verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç-SUTÖ puanları için çarpıklık=-.190 ve basıklık= -.590 olarak hesaplanmıştır. Suçluluk-SUTÖ puanları için çarpıklık=-1.456 ve basıklık= 1.725 olarak hesaplanmıştır. TAÖ puanları için çarpıklık=.272 ve basıklık= -.052 olarak hesaplanmıştır. Duyuları Tanıma Zorluğu puanları için çarpıklık=.572 ve basıklık= -.075 olarak hesaplanmıştır. Duyularını İfade Etme Zorluğu puanları için çarpıklık=.161 ve basıklık= -.300 olarak hesaplanmıştır. Dışavuruk Düşünce puanları için çarpıklık=-.253 ve basıklık= .143 olarak hesaplanmıştır. TEÖ puanları için çarpıklık=-.345 ve basıklık= -.549 olarak hesaplanmıştır.

Dış katılımcılarda, Utanç-SUTÖ puanları için çarpıklık=-.175 ve basıklık= -.395 olarak hesaplanmıştır. Suçluluk-SUTÖ puanları için çarpıklık=-1.421 ve basıklık= 2.799 olarak hesaplanmıştır. TAÖ puanları için çarpıklık=.289 ve basıklık= -.382 olarak hesaplanmıştır. Duyuları Tanıma Zorluğu puanları için çarpıklık=.837 ve basıklık= .444 olarak hesaplanmıştır. Duyularını İfade Etme Zorluğu puanları için çarpıklık=.333 ve basıklık= -.541 olarak hesaplanmıştır. Dışavuruk Düşünce puanları için çarpıklık=-.335 ve basıklık= .604 olarak hesaplanmıştır. TEÖ puanları için çarpıklık=-.891 ve basıklık= 1.048 olarak hesaplanmıştır. Bu çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak analizde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

3.3. Betimleyici Verilerin Analizi

Bu bölümde betimleyici verilere yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik yüzde ve frekans değerleri ile araştırmada kullanılan ölçeklerin için en küçük-en büyük değerler ile ortalama ve standart sapma değerleri tablo haline getirilmiştir.

Tablo 6
Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	Mahkûm		Dış Katılımcı	
		N	%	N	%
Yaş	18-25 yaş	40	15.7	14	6.1
	25-34 yaş	68	26.7	76	33.2
	35-44 yaş	69	27.1	54	23.6
	45-54 yaş	57	22.4	30	13.1
	55-64 yaş	18	7.1	53	23.1
	65 yaş +	3	1.2	2	.9
Eğitim düzeyi	Okuryazar	14	5.5	1	.4
	İlkokul	88	34.5	8	3.5
	Ortaokul	87	34.1	10	4.4
	Lise	54	21.2	48	21.0
	Üniversite	12	4.7	129	56.3
	Lisansüstü	-	-	33	14.4
Medeni Durum	Evli	109	42.7	144	62.9
	Boşanmış/Dul	39	15.3	16	7.0
	Bekar	104	40.8	66	28.8
	Nikahsız birlikte yaşıyor	3	1.2	3	1.3
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Evet	131	51.4	134	58.5
	Hayır	124	48.6	95	41.5
Çalışma Durumu*	Düzenli bir işim var	235	92.2	196	85.6
	Bir işim yok	6	2.4	30	13.1
	Ara sıra gündelik işlerde çalışırım	11	4.3	2	.9
	Yasal olmayan işlerde çalışırım	3	1.2	1	.4
Gelir Düzeyi*	Düşük	44	17.3	34	14.8
	Orta	169	66.3	167	72.9
	Yüksek	42	16.5	28	12.2
Alkol Kullanımı*	Evet	79	31.0	100	43.7
	Hayır	176	69.0	129	56.3
Esrar, kubar, bonzai, eroin, kokain, met-hamfetamin gibi bağımlılık yapan maddelerin kullanımı*	Evet	28	11.0	11	4.8
	Hayır	227	89.0	218	95.2
Psikiyatrik Tanı	Evet	25	9.8	26	11.4
	Hayır	230	90.2	203	88.6
Ailede Psikiyatrik Tanı	Evet	44	17.3	38	16.6
	Hayır	211	82.7	191	83.4
Geçmişte cinsel bir saldırı ya da tacize maruz kalma durumu	Evet	15	5.9	7	3.1
	Hayır	240	94.1	222	96.9
Çocuklukta fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalma durumu	Evet	61	23.9	54	23.6
	Hayır	194	76.1	175	76.4
Çocuklukta fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan bir ortama tanıklık etme durumu	Evet	77	30.2	105	45.9
	Hayır	178	69.8	124	54.1
Çocuklukta aileden birisinin “salak”, “bece-riksiz” gibi kırıcı, saldırganca, hakaret, aşağılama ve nefret içeren sıfatlarla seslenme durumu	Evet	69	27.1	58	25.3
	Hayır	186	72.9	171	74.7
	Toplam	255	100.0	229	100.0

*Mahkûmlar “Cezaevine girmeden önce” şeklinde cevaplamıştır.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 6’da bulunmaktadır. Araştırmada 255 mahkûm, 229 dış katılımcı yer almıştır. Tüm katılımcılar erkektir.

Mahkûm katılımcılarda, 18-25 yaş aralığında 40 (%15.7); 25-34 yaş aralığında 68 (%26.7); 35-44 yaş aralığında 69 (%27.1); 45-54 yaş aralığında 57 (%22.4); 55-64 yaş aralığında 18 (%7.1); 65 yaş ve üzerinde 3 (%1.2) katılımcı bulunmaktadır. Eğitim düzeyi okuryazar olan 14 (%5.5); ilkokul olan 88 (%34.5); ortaokul olan 87 (%34.1); lise olan 54 (%21.2); üniversite olan 12 (%4.7) katılımcı yer almıştır ve eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcı bulunmaktadır. Evli olan 109 (%42.7); boşanmış/dul olan 39 (%15.3); bekar olan 104 (%40.8); nikahsız birlikte yaşıyor olan 3 (%1.2) katılımcı vardır. Çocuk sahibi olan 131 (%51.4); olmayan 124 (%48.6) katılımcı vardır. Cezaevine girmeden önce düzenli bir işi olan 235 (%92.2); bir işi olmayan 6 (%2.4); ara sıra gündelik işlerde çalışan 11 (%4.3); yasal olmayan işlerde çalışan 3 (%1.2) katılımcı bulunmaktadır. Cezaevine girmeden önce gelir düzeyi düşük olan 44 (%17.3); orta olan 169 (%66.3); yüksek olan 42 (%16.5) katılımcı bulunmaktadır. Cezaevine girmeden önce alkol kullanan 79 (%31), kullanmayan 176 (%69) katılımcı bulunmaktadır. Cezaevine girmeden önce esrar, kubar, bonzai, eroin, kokain, metamfetamin gibi bağımlılık yapan maddeleri kullanan 28 (%11); kullanmayan 227 (%89) katılımcı bulunmaktadır. Psikiyatrik tanı alan 25 (%9.8); almayan 230 (%90.2) katılımcı bulunmaktadır. Ailede psikiyatrik tanı alan 44 (%17.3); almayan 211 (%82.7) katılımcı bulunmaktadır. Geçmişte cinsel bir saldırı ya da tacize maruz kalan 15 (%5.9); kalmayan 240 (%94.1) katılımcı vardır. Çocuklukta fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan 61 (%23.9); kalmayan 194 (%76.1) katılımcı bulunmaktadır. Çocuklukta fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan bir ortama tanıklık eden 77 (%30.2); etmeyen 178 (%69.8) katılımcı vardır. Çocuklukta aileden birisinin “salak”, “beceriksiz” gibi kırıcı, saldırganca, hakaret, aşağılama ve nefret içeren sıfatlarla seslenmesine maruz kalan 69 (%27.1); kalmayan 186 (%72.9) katılımcı bulunmaktadır.

Dış katılımcılarda, 18-25 yaş aralığında 14 (%6.1); 25-34 yaş aralığında 76 (%33.2); 35-44 yaş aralığında 54 (%23.6); 45-54 yaş aralığında 30 (%13.1); 55-64 yaş aralığında 53 (%23.1); 65 yaş ve üzerinde 2 (%.9) katılımcı bulunmaktadır. Eğitim düzeyi okuryazar olan 1 (%.4); ilkokul olan 8 (%3.5); ortaokul olan 10 (%4.4); lise olan 48 (%21); üniversite olan 129 (%56.3); lisansüstü olan 33 (%14.4) katılımcı yer almıştır. Evli olan 144 (%62.9); boşanmış/dul olan 16 (%7); bekar olan 66 (%28.8); nikahsız birlikte yaşıyor olan 3 (%1.3) katılımcı vardır. Çocuk sahibi olan 134 (%58.5); olmayan 95 (%41.5) katılımcı vardır. Düzenli bir işi olan 196 (%85.6); bir işi olmayan 30 (%13.1); ara sıra gündelik işlerde çalışan 2 (%.9); yasal olmayan işlerde çalışan 1 (%.4) katılımcı bulunmaktadır. Gelir düzeyi düşük olan 34 (%14.8); orta olan 167 (%72.9); yüksek olan 28 (%12.2) katılımcı bulunmaktadır. Alkol kullanan 100 (%43.7),

kullanmayan 129 (%56.3) katılımcı bulunmaktadır. Esrar, kubar, bonzai, eroin, kokain, metamfetamin gibi bağımlılık yapan maddeleri kullanan 11 (%4.8); kullanmayan 218 (%95.2) katılımcı bulunmaktadır. Psikiyatrik tanı alan 26 (%11.4); almayan 203 (%88.6) katılımcı bulunmaktadır. Ailede psikiyatrik tanı alan 38 (%16.6); almayan 191 (%83.4) katılımcı bulunmaktadır. Geçmişte cinsel bir saldırı ya da tacize maruz kalan 7 (%3.1); kalmayan 222 (%96.9) katılımcı vardır. Çocuklukta fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan 54 (%23.6); kalmayan 175 (%76.4) katılımcı bulunmaktadır. Çocuklukta fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan bir ortama tanıklık eden 105 (%45.9); etmeyen 124 (%54.1) katılımcı vardır. Çocuklukta aileden birisinin “salak”, “beceriksiz” gibi kırıcı, saldırganca, hakaret, aşağılama ve nefret içeren sıfatlarla seslenmesine maruz kalan 58 (%25.3); kalmayan 171 (%74.7) katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 7

Mahkûm Katılımcıların İşlenen Suça İlişkin Dağılımları

Değişken	Gruplar	N	%
Cezaevinde tutuklu/hükümlü bulunan suç türü	Çocuğun cinsel istismarı tutuklu	57	22.4
	Çocuğun cinsel istismarı hükümlü	14	5.5
	Çocuğun nitelikli cinsel istismarı tutuklu	37	14.5
	Çocuğun nitelikli cinsel istismarı hükümlü	20	7.8
	On İki Yaşından Küçük Mağdur ile Cinsel İlişki Tutuklu	7	2.7
	On İki Yaşından Küçük Mağdur ile Cinsel İlişki hükümlü	2	.8
	Nitelikli Cinsel Saldırı Tutuklu	23	9.0
	Nitelikli Cinsel Saldırı hükümlü	7	2.7
	Basit Cinsel Saldırı Tutuklu	21	8.2
	Basit Cinsel Saldırı hükümlü	27	10.6
	Sarkıntılık Yapmak Suretiyle Çocuğun Cinsel İstismarı Tutuklu	6	2.4
	Sarkıntılık Yapmak Suretiyle Çocuğun Cinsel İstismarı hükümlü	10	3.9
	Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Tutuklu	10	3.9
	Reşit Olmayanla Cinsel İlişki hükümlü	14	5.5
Mağdurun Kimliği	Reşit kadın	72	28.2
	Reşit erkek	13	5.1
	Kız çocuk	151	59.3
	Erkek çocuk	26	10.2
Mağdurun Tanınma Durumu	Evet	124	48.6
	Hayır	131	51.4
Suçlama Kabulü	Evet	35	13.7
	Hayır	211	82.7
	Eksik	9	3.5
Pişmanlık	Evet	132	51.8
	Hayır	84	32.9
	Eksik	39	15.3
Cezaevinde Kalma Süresi	0-1 ay	81	31.8
	1-2 ay	22	8.6
	2-3 ay	15	5.9
	3-4 ay	12	4.7
	4-5 ay	12	4.7
	5-6 ay	12	4.7
	6-12 ay	32	12.5
	12-24 ay	32	12.5
	2 yıl üzeri	37	14.5
Daha önce herhangi bir suçtan cezaevine girme durumu	Evet	58	22.7
	Hayır	197	77.3
Cezaevine Kaçınıcı Kez Gelindiği	1	197	77.3
	2	29	11.4
	3+	19	7.5
	Eksik	10	3.9
	Toplam	255	100.0

Mahkûm katılımcılarda işlenen suça ilişkin dağılımlara göre bulgular Tablo 7’de bulunmaktadır. Çocuğun cinsel istismarından tutuklu 57 (%22.4); hükümlü 14 (%5.5) katılımcı; çocuğun nitelikli cinsel istismarından tutuklu 37 (%14.5); hükümlü 20 (%7.8) katılımcı; on iki yaşından küçük mağdur ile cinsel ilişkiden tutuklu 7 (%2.7); hükümlü 2 (%2) katılımcı; nitelikli cinsel saldırıdan tutuklu 23 (%9); hükümlü 7 (%2.7) katılımcı; basit cinsel saldırıdan tutuklu 21 (%8.2); hükümlü 27 (%10.6) katılımcı; sarkıntılık yapmak suretiyle çocuğun cinsel istismarından tutuklu 6 (%2.4); hükümlü 10 (%3.9) katılımcı; reşit olmayanla cinsel ilişkiden tutuklu 10 (%3.9); hükümlü 14 (%5.5) katılımcı bulunmaktadır. Mağdurun kimliğinin reşit kadın olduğu 72 (%28.2); reşit erkek olduğu 13 (%5.1); kız çocuk olduğu 151 (%59.3); erkek çocuk olduğu 26 (%10.2) katılımcı vardır. Mağduru tanıyan 124 (%48.6); tanımayan 131 (%51.4) katılımcı bulunmaktadır. Suçunu kabul eden 35 (%13.7); etmeyen 211 (%82.7) katılımcı varken; pişman olan 132 (%51.8); olmayan 84 (%32.9) katılımcı vardır. Cezaevinde kalma süresi 0-1 ay olan 81 (%31.8); 1-2 ay olan 22 (%8.6); 2-3 ay olan 15 (%5.9); 3-4 ay olan 12 (%4.7); 4-5 ay olan 12 (%4.7); 5-6 ay olan 12 (%4.7); 6-12 ay olan 32 (%12.5); 12-24 ay olan 32 (%12.5); 2 yıl üzeri olan 37 (%14.5) katılımcı vardır. Daha önce herhangi bir suçtan cezaevine giren 58 (%22.7); girmeyen 197 (%77.3) katılımcı bulunmaktadır. Cezaevine 1 kere gelen 197 (%77.3); 2 kere gelen 29 (%11.4); 3 ve daha fazla gelen 19 (%7.5) katılımcı vardır.

Tablo 8
SUTÖ, TAÖ ve TEÖ için Betimleyici İstatistikler

Grup	Ölçekler	N	Min	Maks	$\bar{x}$	ss
Mahkûm	Utanç SUTÖ	255	17.00	60.00	42.15	8.98
	Suçluluk SUTÖ	255	16.00	60.00	50.68	9.88
	TAÖ toplam	255	30.00	82.00	51.56	9.50
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	255	7.00	34.00	16.18	5.74
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	255	5.00	23.00	13.21	3.56
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	255	11.00	33.00	22.18	3.61
	TEÖ toplam	255	33.00	65.00	52.10	7.50
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	229	17.00	60.00	41.11	8.46
	Suçluluk SUTÖ	229	13.00	60.00	51.29	7.68
	TAÖ toplam	229	26.00	78.00	49.10	10.57
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	229	7.00	35.00	14.86	5.80
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	229	5.00	21.00	12.22	3.81
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	229	10.00	33.00	22.02	3.74
	TEÖ toplam	229	21.00	65.00	52.43	7.81

SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 8’de SUTÖ, TAÖ ve TEÖ için mahkûm ve dış katılımcılarda en küçük-en büyük değerler ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç-SUTÖ puanları için aralık 17-60 arasında, ortalama= 42.15 ve standart sapma= 8.98 olarak hesaplanmıştır. Suçluluk-SUTÖ puanları için aralık 16-60 arasında, ortalama= 50.68 ve standart sapma= 9.88 olarak hesaplanmıştır. TAÖ puanları için aralık 30-82 arasında, ortalama= 51.56 ve standart sapma= 9.50 olarak hesaplanmıştır. Duyguları Tanıma Zorluğu puanları için aralık 7-34 arasında, ortalama= 16.18 ve standart sapma= 5.74 olarak hesaplanmıştır. Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları için aralık 5-23 arasında, ortalama= 13.21 ve standart sapma= 3.56 olarak hesaplanmıştır. Dışavuruk Düşünce puanları için aralık 11-33 arasında, ortalama= 22.18 ve standart sapma= 3.61 olarak hesaplanmıştır. TEÖ puanları için aralık 33-65 arasında, ortalama= 52.10 ve standart sapma= 7.50 olarak hesaplanmıştır.

Dış katılımcılarda, Utanç-SUTÖ puanları için aralık 17-60 arasında, ortalama= 41.11 ve standart sapma= 8.46 olarak hesaplanmıştır. Suçluluk-SUTÖ puanları için aralık 13-60 arasında, ortalama= 51.29 ve standart sapma= 7.68 olarak hesaplanmıştır. TAÖ puanları için aralık 26-78 arasında, ortalama= 49.10 ve standart sapma= 10.57 olarak hesaplanmıştır. Duyguları Tanıma Zorluğu puanları için aralık 7-35 arasında, ortalama= 14.86 ve standart sapma= 5.80 hesaplanmıştır. Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları için aralık 5-21 arasında, ortalama= 12.22 ve standart sapma= 3.81 olarak hesaplanmıştır. Dışavuruk Düşünce puanları için aralık 10-33 arasında, ortalama= 22.02 ve standart sapma= 3.74 olarak hesaplanmıştır. TEÖ puanları için aralık 21-65 arasında, ortalama= 52.43 ve standart sapma= 7.81 olarak hesaplanmıştır.

3.4. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm ve Dış Katılımcılarda Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mahkûmlar ve dış katılımcılarda demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları ve sonuçlara doğrultusunda araştırma sorularına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 9

**SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA
Analizi Sonuçları**

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	Fark
Mahkûm	Utanç SUTÖ	18-34 yaş ¹	108	40.92	8.60	3.668	2	.027*	1<3
		35-44 yaş ²	69	41.54	9.79		254		
		45 yaş + ³	78	44.38	8.44				
	Suçluluk SUTÖ	18-34 yaş ¹	108	49.55	10.37	1.280	2	.280	
		35-44 yaş ²	69	51.25	9.94		254		
		45 yaş + ³	78	51.74	9.04				
	TAÖ toplam	18-34 yaş ¹	108	52.94	10.20	2.917	2	.056	
		35-44 yaş ²	69	49.43	7.47		254		
		45 yaş + ³	78	51.54	9.85				
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	18-34 yaş ¹	108	16.81	6.11	1.866	2	.157	
		35-44 yaş ²	69	15.12	4.96		254		
		45 yaş + ³	78	16.24	5.78				
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	18-34 yaş ¹	108	13.55	3.71	.983	2	.376	
		35-44 yaş ²	69	12.80	3.27		254		
		45 yaş + ³	78	13.10	3.58				
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	18-34 yaş ¹	108	22.58	3.87	1.830	2	.163	
		35-44 yaş ²	69	21.52	3.33		254		
		45 yaş + ³	78	22.19	3.45				
	TEÖ toplam	18-34 yaş ¹	108	52.22	7.68	.251	2	.779	
		35-44 yaş ²	69	52.45	6.89		254		
		45 yaş + ³	78	51.62	7.82				
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	18-34 yaş ¹	90	40.03	8.51	1.611	2	.202	
		35-44 yaş ²	54	42.61	8.79		228		
		45 yaş + ³	85	41.31	8.12				
	Suçluluk SUTÖ	18-34 yaş ¹	90	50.69	7.95	.627	2	.535	
		35-44 yaş ²	54	51.20	7.67		228		
		45 yaş + ³	85	51.99	7.44				
	TAÖ toplam	18-34 yaş ¹	90	51.63	11.72	4.631	2	.011*	1>3
		35-44 yaş ²	54	48.22	10.38		228		
		45 yaş + ³	85	46.98	8.81				
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	18-34 yaş ¹	90	16.02	6.43	3.078	2	.048*	-
		35-44 yaş ²	54	14.24	5.59		228		
		45 yaş + ³	85	14.01	5.03				
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	18-34 yaş ¹	90	13.17	4.40	4.774	2	.009**	1>2
		35-44 yaş ²	54	11.46	3.42		228		1>3
		45 yaş + ³	85	11.71	3.15				
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	18-34 yaş ¹	90	22.44	3.64	2.866	2	.059	
		35-44 yaş ²	54	22.52	4.07		228		
		45 yaş + ³	85	21.26	3.54				
	TEÖ toplam	18-34 yaş ¹	90	51.23	7.96	1.781	2	.171	
		35-44 yaş ²	54	53.43	7.55		228		
		45 yaş + ³	85	53.06	7.75				

* $p < .05$; ** $p < .01$; SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 9’da SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının yaşa göre karşılaştırılmasına yönelik Tek Yönlü ANOVA sonuçları verilmiştir.

Mahkum katılımcılarda, Utanç ($F_{(2, 254)}=3.668$; $p<.05$) alt boyut puanlarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Post hoc analizine göre, 18-34 yaşındaki katılımcıların, 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Utanç puanları daha düşük bulunmuştur. Mahkûm katılımcılarda, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Mahkum katılımcılarda, Utanç ($F_{(2, 254)}=3.668$; $p<.05$) alt boyut puanlarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Post hoc analizine göre, 18-34 yaşındaki katılımcıların, 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Utanç puanları daha düşük bulunmuştur. Mahkûm katılımcılarda, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Dış katılımcılarda, TAÖ ($F_{(2, 228)}=4.631$; $p<.05$) ve Duyguları Tanıma Zorluğu ($F_{(2, 228)}=3.078$; $p<.05$) ve Duygularını İfade Etme Zorluğu ($F_{(2, 228)}=4.774$; $p<.01$) puanlarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Post hoc analizine göre, 18-34 yaşındaki katılımcıların, 35-44 ve 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur. Duyguları Tanıma Zorluğu puanları gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Bu bulgular ışığında ilk araştırma sorumuz olan suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Tablo 10

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Analizi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	Fark
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Okuryazar/İlkokul ¹	102	42.65	9.04	.309	2 254	.735	
		Ortaokul ²	87	42.00	8.79				
		Lise ve üstü ³	66	41.56	9.22				
	Suçluluk SUTÖ	Okuryazar/İlkokul ¹	102	49.95	10.17	1.278	2 254	.280	
		Ortaokul ²	87	50.28	10.00				
		Lise ve üstü ³	66	52.33	9.18				
	TAÖ toplam	Okuryazar/İlkokul ¹	102	53.66	9.16	4.305	2 254	.015*	1>2
		Ortaokul ²	87	50.43	8.83				1>3
		Lise ve üstü ³	66	49.83	10.36				
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Okuryazar/İlkokul ¹	102	17.10	5.58	2.213	2 254	.111	
		Ortaokul ²	87	15.49	5.17				
		Lise ve üstü ³	66	15.67	6.53				
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Okuryazar/İlkokul ¹	102	13.87	3.59	3.115	2 254	.046*	1>2
		Ortaokul ²	87	12.66	3.38				
		Lise ve üstü ³	66	12.91	3.62				
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Okuryazar/İlkokul ¹	102	22.69	3.29	3.238	2 254	.041*	1>2
		Ortaokul ²	87	22.28	3.70				
		Lise ve üstü ³	66	21.26	3.85				
	TEÖ toplam	Okuryazar/İlkokul ¹	102	50.73	7.00	3.230	2 254	.041*	3>1
		Ortaokul ²	87	52.59	7.55				
		Lise ve üstü ³	66	53.58	7.91				
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Lise ve altı ¹	67	40.73	8.32	1.559	2 228	.212	
		Üniversite ²	129	41.84	8.45				
		Lisansüstü ³	33	39.03	8.60				
	Suçluluk SUTÖ	Lise ve altı ¹	67	49.24	9.30	3.735	2 228	.025*	2>1
		Üniversite ²	129	52.36	6.85				
		Lisansüstü ³	33	51.27	6.43				
	TAÖ toplam	Lise ve altı ¹	67	50.60	11.02	1.147	2 228	.320	
		Üniversite ²	129	48.74	10.60				
		Lisansüstü ³	33	47.45	9.35				
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Lise ve altı ¹	67	15.66	6.25	.962	2 228	.384	
		Üniversite ²	129	14.60	5.76				
		Lisansüstü ³	33	14.21	4.94				
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Lise ve altı ¹	67	12.60	3.83	.621	2 228	.538	
		Üniversite ²	129	12.16	3.70				
		Lisansüstü ³	33	11.73	4.22				
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Lise ve altı ¹	67	22.34	3.40	.555	2 228	.575	
		Üniversite ²	129	21.98	3.97				
		Lisansüstü ³	33	21.52	3.48				
	TEÖ toplam	Lise ve altı ¹	67	50.69	8.75	2.400	2 228	.093	
		Üniversite ²	129	53.21	6.98				
		Lisansüstü ³	33	52.91	8.56				

* $p < .05$; ** $p < .01$; SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 10’da SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik Tek Yönlü ANOVA sonuçları verilmiştir.

Mahkum katılımcılarda, TAÖ ($F_{(2, 254)}=4.305$; $p<.05$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($F_{(2, 254)}=3.315$; $p<.05$), Dışavuruk Düşünce ($F_{(2, 254)}=3.238$; $p<.05$), ve TEÖ ($F_{(2, 254)}=3.230$; $p<.05$) puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Post hoc analizine göre, okuryazar/ilkokul mezunu olan katılımcıların, ortaokul ve lise ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre TAÖ puanları daha yüksek bulunmuştur. Okuryazar/ilkokul mezunu olan katılımcıların, ortaokul mezunu olan katılımcılara göre Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce puanları daha yüksek bulunmuştur. Lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların, okuryazar/ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara göre TEÖ puanları daha yüksek bulunmuştur.

Dış katılımcılarda, Suçluluk ($F_{(2, 228)}=3.735$; $p<.05$) puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Post hoc analizine göre, üniversite mezunu olan katılımcıların, lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre Suçluluk puanları daha yüksek bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk ve Duyguları Tanıma Zorluğu puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Bu bulgular ışığında ikinci araştırma sorumuz suçluluk-utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Tablo 11

**SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Medeni Duruma Göre İncelenmesine Yönelik
Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları**

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	43.70	9.05	2.465	253	.014*
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	40.93	8.77			
	Suçluluk SUTÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	51.06	10.73	.549	253	.584
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	50.38	9.18			
	TAÖ toplam	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	50.71	9.74	-	253	.202
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	52.24	9.28			
	Duyguları Tanıma Zorluğ TAÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	16.08	5.60	-2.246	253	.806
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	16.26	5.86			
	Duygularını İfade Etme Zorluğ TAÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	12.65	3.73	-	253	.027*
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	13.64	3.37			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	21.97	3.34	-.794	253	.428
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	22.34	3.82			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	112	52.07	7.17	-.050	253	.960
		Bekar/Boşanmış/Dul	143	52.12	7.77			
	Suçluluk SUTÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	40.99	8.45	-.376	226	.707
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	41.43	8.54			
	TAÖ toplam	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	51.36	7.80	.181	227	.857
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	51.17	7.57			
	Duyguları Tanıma Zorluğ TAÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	48.40	10.00	-	227	.161
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	50.45	11.47			
	Duygularını İfade Etme Zorluğ TAÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	14.36	5.53	-	139.323 ^a	.136
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	15.82	6.17			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	11.95	3.45	-	227	.068
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	12.78	4.33			
	TEÖ toplam	Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	22.10	3.53	.481	227	.631
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	21.85	4.12			
		Evli/Nikahsız birlikte yaşıyor	147	52.64	7.68	.516	227	.606
		Bekar/Boşanmış/Dul	82	52.09	8.12			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 11’de SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının medeni duruma göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç ($t_{(253)}=2.465$; $p<.05$) ve Duygularını İfade Etme Zorluğ ($t_{(253)}=-2.226$; $p<.05$) puanlarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Medeni durumu evli/nikahsız birlikte yaşıyor olan katılımcıların bekar/boşanmış/dul olan katılımcılara göre Utanç puanları daha yüksek bulunurken; Duygularını İfade Etme Zorluğ puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Bu bulgular ışığında üçüncü araştırma sorumuz olan suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Tablo 12

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Grup-lar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evet	131	43.44	9.11	2.393	253	.017*
		Hayır	124	40.77	8.68			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	131	51.55	9.87	1.451	253	.148
		Hayır	124	49.76	9.84			
	TAÖ toplam	Evet	131	50.63	9.50	-1.614	253	.108
		Hayır	124	52.55	9.44			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	131	15.70	5.50	-1.370	253	.172
		Hayır	124	16.69	5.96			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	131	12.73	3.65	-2.208	253	.028*
		Hayır	124	13.71	3.40			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	131	22.20	3.38	.100	253	.921
		Hayır	124	22.15	3.86			
	TEÖ toplam	Evet	131	52.29	7.27	.420	253	.675
		Hayır	124	51.90	7.76			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evet	134	41.69	8.16	1.136	227	.257
		Hayır	95	40.40	8.82			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	134	51.46	7.74	.273	227	.785
		Hayır	95	51.18	7.58			
	TAÖ toplam	Evet	134	47.97	9.64	-2.069	227	.040*
		Hayır	95	50.88	11.53			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	134	14.20	5.32	-2.099	227	.037*
		Hayır	95	15.83	6.35			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	134	11.84	3.25	-1.880	161.004 ^a	.062
		Hayır	95	12.84	4.41			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	134	21.93	3.72	-.557	227	.578
		Hayır	95	22.21	3.75			
	TEÖ toplam	Evet	134	52.88	7.59	.931	227	.353
		Hayır	95	51.90	8.08			

* $p<.05$; ** $p<.01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ:

Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 12’de SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkum katılımcılarda, Utanç ($t_{(253)}=2.393$; $p<.05$) ve Duygularını İfade Etme Zorluğu ($t_{(253)}=-2.208$; $p<.05$) puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Çocuk sahibi olan katılımcıların olmayan katılımcılara göre Utanç puanları daha yüksek bulunurken; Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha düşük bulunmuştur.

Dış katılımcılarda, TAÖ ($t_{(227)}=-2.069$; $p<.05$) ve Duygularını Tanıma Zorluğu ($t_{(227)}=-2.099$; $p<.05$) puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Çocuk sahibi olan katılımcıların olmayan katılımcılara göre TAÖ ve Duygularını Tanıma Zorluğu puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, Duygularını İfade Etme Zorluğu; Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Bu bulgular ışığında dördüncü araştırma sorumuz olan suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Tablo 13

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Alkol Kullanımına Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evet	79	42.42	9.16	.324	253	.746
		Hayır	176	42.02	8.92			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	79	49.97	9.39	-.762	253	.447
		Hayır	176	50.99	10.10			
	TAÖ toplam	Evet	79	52.34	8.06	.952	185.398 ^a	.342
		Hayır	176	51.22	10.08			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	79	16.49	4.93	.631	182.508 ^a	.529
		Hayır	176	16.04	6.07			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	79	13.08	3.17	-.421	174.769 ^a	.674
		Hayır	176	13.27	3.73			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	79	22.77	3.79	1.771	253	.078
		Hayır	176	21.91	3.51			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evet	79	51.24	7.82	-1.225	253	.222
		Hayır	176	52.48	7.34			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	100	40.63	8.66	-.761	227	.447
		Hayır	129	41.49	8.31			
	TAÖ toplam	Evet	100	50.05	7.79	-2.172	227	.031*
		Hayır	129	52.26	7.49			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	100	48.85	11.51	-.315	227	.753
		Hayır	129	49.29	9.81			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	100	14.68	6.51	-.392	186.346 ^a	.695
		Hayır	129	14.99	5.21			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	100	12.20	4.13	-.079	227	.937
		Hayır	129	12.24	3.55			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	100	21.97	3.59	-.184	227	.854
		Hayır	129	22.06	3.86			
	TEÖ toplam	Evet	100	52.20	7.33	-.388	227	.698
		Hayır	129	52.60	8.20			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 13'te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının alkol kullanımına göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Dış katılımcılarda, Suçluluk ($t_{(227)}=-2.172$; $p<.05$) puanlarının alkol kullanımına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Alkol kullanan katılımcıların kullanan katılımcılara göre Suçluluk puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının alkol kullanımına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının alkol kullanımına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$)

Tablo 14

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Ailede Psikiyatrik Tanı Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evet	44	40.75	6.53	-1.431	84.981 ^a	.156
		Hayır	211	42.44	9.40			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	44	50.07	8.70	-.450	253	.653
		Hayır	211	50.81	10.12			
	TAÖ toplam	Evet	44	53.41	9.23	1.419	253	.157
		Hayır	211	51.18	9.53			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	44	17.89	5.52	2.185	253	.030*
		Hayır	211	15.82	5.73			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	44	13.07	3.88	-.286	253	.775
		Hayır	211	13.24	3.50			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	44	22.45	3.86	.560	253	.576
		Hayır	211	22.12	3.57			
	TEÖ toplam	Evet	44	51.36	7.26	-.713	253	.476
		Hayır	211	52.25	7.56			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evet	38	40.45	8.24	-.531	227	.596
		Hayır	191	41.25	8.52			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	38	51.55	6.46	.228	227	.820
		Hayır	191	51.24	7.92			
	TAÖ toplam	Evet	38	50.63	11.13	.978	227	.329
		Hayır	191	48.80	10.46			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	38	16.16	7.02	1.293	46.483 ^a	.202
		Hayır	191	14.60	5.51			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	38	12.66	3.91	.771	227	.442
		Hayır	191	12.14	3.79			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	38	21.82	3.02	-.371	227	.711
		Hayır	191	22.06	3.87			
	TEÖ toplam	Evet	38	51.84	8.92	-.505	227	.614
		Hayır	191	52.54	7.60			

* $p<.05$; ** $p<.01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 14’te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının ailede psikiyatrik tanı durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkum katılımcılarda, Duygularını Tanıma Zorluğu ($t_{(253)}=2.185$; $p<.05$) puanlarının ailede psikiyatrik tanı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Ailesinde psikiyatrik tanı alan kişi bulunan katılımcıların bulunmayan katılımcılara göre Duyguları Tanıma Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının ailede psikiyatrik tanı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duygularını Tanıma Zorluğu, Duyguları İfade Etme Zorluğu; Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının ailede psikiyatrik tanı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Tablo 15’te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya maruz kalma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duygularını Tanıma Zorluğu, Duyguları İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duygularını Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu; Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 15

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuklukta Fiziksel Saldırıya Maruz Kalma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evet	61	41.15	8.54	-.994	253	.321
		Hayır	194	42.46	9.12			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	61	50.11	8.04	-.510	253	.610
		Hayır	194	50.86	10.40			
	TAÖ toplam	Evet	61	53.49	9.50	1.825	253	.069
		Hayır	194	50.96	9.44			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	61	17.00	5.85	1.281	253	.201
		Hayır	194	15.92	5.69			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	61	13.95	3.82	1.880	253	.061
		Hayır	194	12.97	3.45			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	61	22.54	4.24	.804	85.496 ^a	.423
		Hayır	194	22.06	3.40			
	TEÖ toplam	Evet	61	52.41	6.67	.372	253	.710
		Hayır	194	52.00	7.75			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evet	54	40.04	8.92	-1.070	227	.286
		Hayır	175	41.45	8.31			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	54	51.43	6.26	.146	227	.884
		Hayır	175	51.25	8.09			
	TAÖ toplam	Evet	54	50.35	10.86	.995	227	.321
		Hayır	175	48.71	10.48			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	54	15.24	5.17	.557	227	.578
		Hayır	175	14.74	5.99			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	54	12.81	4.16	1.227	80.332	.223
		Hayır	175	12.04	3.69			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	54	22.30	3.97	.616	227	.538
		Hayır	175	21.94	3.67			
	TEÖ toplam	Evet	54	52.65	7.18	.236	227	.813
		Hayır	175	52.36	8.02			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 15'te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya maruz kalma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duygularını Tanıma Zorluğu, Duyguları İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel

saldırıya maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duygularını Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu; Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Araştırma bulgularına göre yedinci hipotezimiz değerlendirildiğinde, çocukluk çağı fiziksel istismar öyküsü bulunan cinsel suçluların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile istismar öyküsü olmayanların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Hipotezimiz doğrulanmamıştır (bkz. Tablo 15).

Tablo 16

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuklukta Fiziksel Saldırıya Tanıklık Etme Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evet	77	42.19	8.20	.058	253	.954
		Hayır	178	42.12	9.32			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	77	51.35	8.30	.714	253	.476
		Hayır	178	50.39	10.49			
	TAÖ toplam	Evet	77	52.35	9.43	.869	253	.386
		Hayır	178	51.22	9.54			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	77	16.77	6.08	1.073	253	.284
		Hayır	178	15.93	5.58			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	77	13.66	3.76	1.344	253	.180
		Hayır	178	13.01	3.46			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	77	21.92	4.09	-.686	123.304 ^a	.494
		Hayır	178	22.29	3.39			
	TEÖ toplam	Evet	77	53.12	6.75	1.430	253	.154
		Hayır	178	51.66	7.78			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evet	105	39.35	8.26	-2.948	227	.004**
		Hayır	124	42.60	8.37			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	105	51.69	6.94	.712	227	.477
		Hayır	124	50.96	8.28			
	TAÖ toplam	Evet	105	50.33	11.33	1.630	227	.104
		Hayır	124	48.06	9.81			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	105	15.72	6.27	2.099	227	.037*
		Hayır	124	14.12	5.29			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	105	12.84	4.23	2.227	196.592 ^a	.027*
		Hayır	124	11.70	3.34			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	105	21.77	3.66	-.932	227	.352
		Hayır	124	22.23	3.81			
	TEÖ toplam	Evet	105	52.73	7.71	.543	227	.587
		Hayır	124	52.17	7.92			

* $p<.05$; ** $p<.01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 16’da SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya tanıklık etme durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Dış katılımcılarda, Utanç ($t_{(227)}=-2.948$; $p<.01$); Duyguları Tanıma Zorluğu ($t_{(227)}=2.099$; $p<.05$); Duyguları İfade Etme Zorluğu ($t_{(196.592)}=2.227$; $p<.05$) puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya tanıklık etme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Çocuklukta fiziksel saldırıya tanıklık eden katılımcıların etmeyen katılımcılara göre Utanç puanları daha düşük bulunurken, Duyguları Tanıma Zorluğu ve Duyguları İfade Etme Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya tanıklık etme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Dış katılımcılarda, Suçluluk, TAÖ, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta fiziksel saldırıya tanıklık etme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 17

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Çocuklukta Aileden Birisinin Hakaretine Maruz Kalma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Mahkûm	Utanç SUTÖ	Evet	69	41.52	8.20	-.674	253	.501
		Hayır	186	42.38	9.27			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	69	49.94	8.92	-.725	253	.469
		Hayır	186	50.95	10.22			
	TAÖ toplam	Evet	69	53.09	9.22	1.563	253	.119
		Hayır	186	51.00	9.57			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	69	16.55	5.56	.627	253	.531
		Hayır	186	16.04	5.81			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	69	13.77	3.59	1.536	253	.126
		Hayır	186	13.00	3.53			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	69	22.77	4.17	1.450	102.741 ^a	.150
		Hayır	186	21.96	3.37			
	TEÖ toplam	Evet	69	51.86	7.30	-.315	253	.753
		Hayır	186	52.19	7.59			
Dış Katılımcı	Utanç SUTÖ	Evet	58	41.24	9.17	.133	227	.894
		Hayır	171	41.07	8.23			
	Suçluluk SUTÖ	Evet	58	51.03	7.63	-.295	227	.768
		Hayır	171	51.38	7.72			
	TAÖ toplam	Evet	58	53.45	11.10	3.727	227	.000**
		Hayır	171	47.63	9.99			
	Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	58	16.97	6.33	3.273	227	.001**
		Hayır	171	14.14	5.45			
	Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	58	13.72	4.23	3.562	227	.000**
		Hayır	171	11.71	3.53			
	Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	58	22.76	3.61	1.744	227	.083
		Hayır	171	21.77	3.76			
	TEÖ toplam	Evet	58	50.43	8.29	-2.273	227	.024*
		Hayır	171	53.11	7.55			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 17’de SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının çocuklukta aileden birisinin hakaretine maruz kalma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Dış katılımcılarda, TAÖ ($t_{(227)}=3.727$; $p<.01$); Duyguları Tanıma Zorluğu ($t_{(227)}=3.273$; $p<.01$); Duyguları İfade Etme Zorluğu ($t_{(227)}=3.562$; $p<.01$) ve TEÖ ($t_{(227)}=-2.273$; $p<.05$) puanlarının çocuklukta aileden birisinin hakaretine maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Çocuklukta aileden birisinin hakaretine maruz kalan katılımcıların kalmayan katılımcılara göre TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu ve Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha yüksek bulunurken, TEÖ puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının çocuklukta aileden birisinin hakaretine maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dış katılımcılarda, Utanç, Suçluluk ve Dışavuruk Düşünce puanlarının çocuklukta aileden birisinin hakaretine maruz kalma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Yedinci hipotezimiz çocukluk çağı duygusal istismar öyküsü olan cinsel suçluların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile istismar öyküsü olmayanların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı için doğrulanmamıştır.

3.5. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm Katılımcılarda Suça İlişkin Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mahkûm katılımcılarda suça ilişkin değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 18

Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Tutuklu/Hükümlü Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Utanç SUTÖ	Tutuklu	161	42.08	9.28	-.149	253	.881
	Hükümlü	94	42.26	8.50			
Suçluluk SUTÖ	Tutuklu	161	50.11	10.41	-1.213	253	.226
	Hükümlü	94	51.66	8.85			
TAÖ toplam	Tutuklu	161	51.92	9.47	.779	253	.436
	Hükümlü	94	50.96	9.57			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Tutuklu	161	16.65	5.84	1.703	253	.090
	Hükümlü	94	15.38	5.50			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Tutuklu	161	12.95	3.66	-1.517	253	.131
	Hükümlü	94	13.65	3.35			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Tutuklu	161	22.32	3.51	.847	253	.398
	Hükümlü	94	21.93	3.79			
TEÖ toplam	Tutuklu	161	52.26	7.23	.453	253	.651
	Hükümlü	94	51.82	7.96			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 18’de mahkûm katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının tutuklu/hükümlü olma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının tutuklu/hükümlü olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$)

Tablo 19

**Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mağdurun Kimliğine Göre
İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları**

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Utanç SUTÖ	Reşit	84	42.21	8.96	.086	253	.932
	Çocuk	171	42.11	9.02			
Suçluluk SUTÖ	Reşit	84	50.90	11.04	.256	253	.798
	Çocuk	171	50.57	9.28			
TAÖ toplam	Reşit	84	48.87	8.41	-3.235	253	.001**
	Çocuk	171	52.89	9.74			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Reşit	84	15.04	5.16	-2.361	187.300 ^a	.019*
	Çocuk	171	16.74	5.93			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Reşit	84	12.56	2.97	-2.226	204.362 ^a	.027*
	Çocuk	171	13.53	3.78			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Reşit	84	21.27	3.44	-2.834	253	.005**
	Çocuk	171	22.62	3.62			
TEÖ toplam	Reşit	84	52.68	7.51	.866	253	.387
	Çocuk	171	51.81	7.50			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 19’da mağdur katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mağdurun kimliğine göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

TAÖ ($t_{(253)} = -3.235$; $p < .01$); Duyguları Tanıma Zorluğu ($t_{(187.300)} = -2.361$; $p < .05$); Duyguları İfade Etme Zorluğu ($t_{(204.362)} = -2.226$; $p < .05$) ve Dışavuruk Düşünce ($t_{(253)} = -2.834$; $p < .01$) puanlarının mağdurun kimliğine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Mağdurun kimliği reşit olan katılımcıların çocuk olan katılımcılara göre TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu ve Dışavuruk Düşünce puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, ve TEÖ puanlarının mağdurun kimliğine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$)

Tablo 20**Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mağdurun Tanınma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları**

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Utanç SUTÖ	Evet	124	42.18	9.64	.056	243.491 ^a	.956
	Hayır	131	42.11	8.35			
Suçluluk SUTÖ	Evet	124	51.33	8.99	1.026	253	.306
	Hayır	131	50.06	10.65			
TAÖ toplam	Evet	124	50.92	11.04	-1.046	219.653 ^a	.297
	Hayır	131	52.18	7.77			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	124	15.77	6.12	-1.101	253	.272
	Hayır	131	16.56	5.34			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	124	12.99	3.92	-.943	253	.347
	Hayır	131	13.41	3.18			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	124	22.15	3.78	-.100	253	.921
	Hayır	131	22.20	3.46			
TEÖ toplam	Evet	124	52.40	7.44	.615	253	.539
	Hayır	131	51.82	7.58			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 20’de mahkûm katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mağduru tanıma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının mağduru tanıma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 21

Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Suçlama Kabulüne Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	T	sd	p
Utanç SUTÖ	Evet	35	40.51	10.95	-.902	41.485 ^a	.372
	Hayır	211	42.27	8.74			
Suçluluk SUTÖ	Evet	35	47.60	12.81	-1.505	40.249 ^a	.140
	Hayır	211	51.00	9.37			
TAÖ toplam	Evet	35	55.94	11.02	3.041	244	.003**
	Hayır	211	50.72	9.13			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	35	18.26	6.56	2.401	244	.017*
	Hayır	211	15.75	5.58			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	35	14.26	3.90	1.933	244	.054
	Hayır	211	13.02	3.44			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	35	23.43	3.23	2.296	244	.023*
	Hayır	211	21.95	3.58			
TEÖ toplam	Evet	35	52.11	7.36	.021	244	.983
	Hayır	211	52.09	7.43			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 21’de mahkûm katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının suçlama kabulüne göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

TAÖ ($t_{(244)}=3.041$; $p<.01$); Duyguları Tanıma Zorluğu ($t_{(244)}=2.401$; $p<.05$); ve Dışavuruk Düşünce ($t_{(244)}=2.296$; $p<.05$) puanlarının suçlama kabulüne göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Suçlamayı kabul eden katılımcıların etmeyen katılımcılara göre TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, ve Dışavuruk Düşünce puanları daha yüksek bulunmuştur. Utanç, Suçluluk, Duygularını İfade Etme Zorluğu ve TEÖ puanlarının suçlama kabulüne göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 22

Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Pişmanlık Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Utanç SUTÖ	Evet	132	42.17	8.83	-.264	214	.792
	Hayır	84	42.51	9.63			
Suçluluk SUTÖ	Evet	132	49.66	10.78	-2.220	205.250 ^a	.028*
	Hayır	84	52.57	8.40			
TAÖ toplam	Evet	132	51.81	9.27	.923	214	.357
	Hayır	84	50.62	9.22			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	132	16.36	5.69	.292	214	.770
	Hayır	84	16.13	5.72			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	132	13.47	3.44	1.739	214	.084
	Hayır	84	12.64	3.36			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	132	21.98	3.86	.260	214	.795
	Hayır	84	21.85	3.27			
TEÖ toplam	Evet	132	52.51	7.14	.523	214	.602
	Hayır	84	51.95	8.29			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 22’de mağdur katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının pişmanlık durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Suçluluk ($t_{(205.250)} = -2.220$; $p < .05$) puanlarının pişmanlık durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Pişman olan katılımcıların olmayan katılımcılara göre Suçluluk puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının pişmanlık durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 23

Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Cezaevinde Kalma Süresine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Utanç SUTÖ	6 ay ve altı	154	42.37	8.67	.412	253	.681
	6 ay +	101	41.89	9.48			
Suçluluk SUTÖ	6 ay ve altı	154	52.42	8.48	3.377	173.386 ^a	.001**
	6 ay +	101	47.99	11.23			
TAÖ toplam	6 ay ve altı	154	50.61	9.64	-2.091	253	.038*
	6 ay +	101	53.14	9.07			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	6 ay ve altı	154	15.93	6.03	-.960	253	.338
	6 ay +	101	16.63	5.25			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	6 ay ve altı	154	12.97	3.64	-1.362	253	.174
	6 ay +	101	13.59	3.41			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	6 ay ve altı	154	21.71	3.52	-2.615	253	.009**
	6 ay +	101	22.91	3.65			
TEÖ toplam	6 ay ve altı	154	52.92	6.97	2.298	253	.022*
	6 ay +	101	50.73	8.03			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 23'te mağdur katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının cezaevinde kalma süresine göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Suçluluk ($t_{(173.386)}=3.377$; $p<.01$); TAÖ ($t_{(253)}=-2.091$; $p<.05$); Dışavuruk Düşünce ($t_{(253)}=-2.615$; $p<.01$) ve TEÖ ($t_{(253)}=2.298$; $p<.05$) puanlarının cezaevinde kalma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. 6 ay ve altı cezaevinde kalan katılımcıların 6 ay üstü kalan katılımcılara göre Suçluluk ve TEÖ puanları daha yüksek bulunurken, TAÖ ve Dışavuruk Düşünce puanları daha düşük bulunmuştur.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Duyguları Tanıma Zorluğu ve Duygularını İfade Etme Zorluğu puanlarının cezaevinde kalma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 24

Mahkum Katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Cezaevine Daha Önce Girmiş Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Utanç SUTÖ	Evet	58	41.41	8.83	-.705	253	.482
	Hayır	197	42.36	9.04			
Suçluluk SUTÖ	Evet	58	50.48	10.40	-.171	253	.864
	Hayır	197	50.74	9.74			
TAÖ toplam	Evet	58	50.66	8.30	-.829	253	.408
	Hayır	197	51.83	9.83			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Evet	58	15.67	5.16	-.767	253	.444
	Hayır	197	16.33	5.90			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Evet	58	12.97	3.22	-.590	253	.556
	Hayır	197	13.28	3.66			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Evet	58	22.02	3.66	-.381	253	.703
	Hayır	197	22.22	3.61			
TEÖ toplam	Evet	58	52.36	8.14	.305	253	.761
	Hayır	197	52.02	7.32			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 24'te mahkûm katılımcılarda SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının cezaevine daha önce girmiş olma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç, Suçluluk, TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının cezaevine daha önce girmiş olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

3.6. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm ve Dış Katılımcılarda Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

Bu bölümde SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mahkûm ve dış katılımcılarda karşılaştırılmasına ilişkin hipotezlerin analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 25

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Puanlarının Mahkûm Olma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Utanç SUTÖ	Mahkûm	255	42.15	8.98	1.297	482	.195
	Dış Katılımcı	229	41.11	8.46			
Suçluluk SUTÖ	Mahkûm	255	50.68	9.88	-.767	472.628 ^a	.443
	Dış Katılımcı	229	51.29	7.68			
TAÖ toplam	Mahkûm	255	51.56	9.50	2.686	461.021 ^a	.007**
	Dış Katılımcı	229	49.10	10.57			
Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	Mahkûm	255	16.18	5.74	2.523	482	.012*
	Dış Katılımcı	229	14.86	5.80			
Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	Mahkûm	255	13.21	3.56	2.942	482	.003**
	Dış Katılımcı	229	12.22	3.81			
Dışavuruk Düşünce TAÖ	Mahkûm	255	22.18	3.61	.462	482	.644
	Dış Katılımcı	229	22.02	3.74			
TEÖ toplam	Mahkûm	255	52.10	7.50	-.474	482	.636
	Dış Katılımcı	229	52.43	7.81			

* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri. SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 25'te SUTÖ, TAÖ ve TEÖ puanlarının mahkûm olma durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik Bağımsız Gruplar t- Testi sonuçları verilmiştir.

Araştırmanın ilk hipotezi değerlendirildiğinde cinsel suça karışan erkeklerin TEÖ toplam puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TEÖ toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Hipotezimiz doğrulanmamıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre, ikinci hipotez değerlendirildiğinde cinsel suça karışan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanları ile hiç suça karışmayan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanlarının mahkûm olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Hipotezimiz doğrulanmamıştır.

Araştırmanın son karşılaştırma hipotezine bakıldığında ise cinsel suça karışan erkeklerin TAÖ toplam ve alt boyutları puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TAÖ toplam ve alt

boyutları puanlarından Dışavuruk Düşünce alt boyutu hariç anlamlı olarak daha yüksektir bulunarak hipotezimiz elde edilen bulgulara göre kısmen doğrulanmıştır. TAÖ toplam puanları ($t_{(461.021)}=2.686$; $p<.01$); Duyguları Tanıma Zorluğu ($t_{(482)}=2.523$; $p<.05$); ve Duygularını İfade Etme Zorluğu ($t_{(482)}=2.942$; $p<.01$) puanlarının mahkûm olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Mahkûm katılımcıların dış katılımcılara göre TAÖ toplam, Duyguları Tanıma Zorluğu ve Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur. Dışavuruk Düşünce mahkûm olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır.

3.7. SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Mahkûm ve Dış Katılımcılarda İncelenmesine Yönelik Bulgular

SUTÖ, TAÖ ve TEÖ değişkeni arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik hipotezlere ilişkin Pearson korelasyon analizi uygulanmış ve Tablo 26. sonuçlarına ulaşılmıştır

Tablo 26
SUTÖ, TAÖ ve TEÖ Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Grup	Değişkenler	1	2	3	4	5	6
Mahkûm	1.Utanç SUTÖ	1					
	2.Suçluluk SUTÖ	.587**	1				
	3.TAÖ toplam	.128*	-.119	1			
	4.Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	.184**	-.061	.865**	1		
	5.Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	.130*	-.005	.757**	.556**	1	
	6.Dışavuruk Düşünce TAÖ	-.085	-.212**	.510**	.140*	.122	1
	7.TEÖ toplam	-.031	.250**	-.275**	-.210**	-.162**	-.231**
Dış Katılımcı	1.Utanç SUTÖ	1					
	2.Suçluluk SUTÖ	.453**	1				
	3.TAÖ toplam	.142*	-.044	1			
	4.Duyguları Tanıma Zorluğu TAÖ	.088	-.078	.886**	1		
	5.Duygularını İfade Etme Zorluğu TAÖ	.111	.025	.836**	.680**	1	
	6.Dışavuruk Düşünce TAÖ	.153*	-.028	.601**	.260**	.290**	1
	7.TEÖ toplam	.052	.368**	-.370**	-.261**	-.301**	-.334**

* $p<.05$; ** $p<.01$; SUTÖ: Suçluluk-Utanç Ölçeği; TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği; TEÖ: Toronto Empati Ölçeği

Tablo 26’da SUTÖ, TAÖ ve TEÖ arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Mahkûm katılımcılarda, Utanç puanları ile, Suçluluk ($r=.587$; $p<.01$), TAÖ ($r=.128$; $p<.05$), Duyguları Tanıma Zorluğu ($r=.184$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=.130$;

$p<.05$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Suçluluk puanları ile, Dışavuruk Düşünce ($r=-.212$; $p<.01$), puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunurken; TEÖ ($r=.250$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. TAÖ puanları ile, Duygu Tanıma Zorluğu ($r=.865$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=.757$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=.510$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunurken; TEÖ ($r=-.275$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Duygu Tanıma Zorluğu puanları ile, Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=.556$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=.140$; $p<.05$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunurken; TEÖ ($r=-.210$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. TEÖ puanları ile Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=-.162$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=-.231$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır.

Dış katılımcılarda, Utanç puanları ile, Suçluluk ($r=.453$; $p<.01$), TAÖ ($r=.142$; $p<.05$) ve Dışavuruk Düşünce ($r=.153$; $p<.05$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Suçluluk puanları ile, TEÖ ($r=.368$; $p<.01$), puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. TAÖ puanları ile, Duygu Tanıma Zorluğu ($r=.886$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=.836$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=.601$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunurken; TEÖ ($r=-.370$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Duygu Tanıma Zorluğu puanları ile, Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=.680$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=.260$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunurken; TEÖ ($r=-.261$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları ile Dışavuruk Düşünce ($r=.290$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. TEÖ puanları ile Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=-.301$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=-.334$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır.

Diğer korelasyon değerleri istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>.05$).

Bu bilgiler ışığında araştırmanın dördüncü hipotezi değerlendirildiğinde cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin utanç duygusu toplam puanları ile empati düzeyi toplam puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$). Hipotezimiz doğrulanmamıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre, beşinci hipotezi değerlendirildiğinde cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile toplam empati düzeyi puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır. Mahkûm katılımcılarda suçluluk puanları ile, TEÖ ($r=.250$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Dış katılımcılarda Suçluluk puanları ile, TEÖ ($r=.368$;

$p<.01$), puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Her iki grupta da suçluluk puanı arttıkça empati puanı artmaktadır. Hipotezimiz doğrulanmıştır.

Araştırmanın altıncı hipotezi değerlendirildiğinde cinsel suça karışanlar ve dış katılımcıların TAÖ toplam ve alt boyutları puanları ile TEÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Mahkûm katılımcılarda TAÖ toplam puanı ve TEÖ ($r=-.275$; $p<.01$) puanı arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. TEÖ puanları ile Duygu Tanıma Zorluğu ($r=-.210$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=-.162$; $p<.01$), ve Dışavuruk Düşünce ($r=-.231$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Dış katılımcılarda TEÖ puanları ile Duygu Tanıma Zorluğu ($r=-.261$; $p<.01$), Duygularını İfade Etme Zorluğu ($r=-.301$; $p<.01$) ve Dışavuruk Düşünce ($r=-.334$; $p<.01$) puanları arasında anlamlı negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Her iki grupta da aleksitimi toplam ve alt boyut puanları arttıkça empati puanları düşmüştür. Hipotezimiz doğrulanmıştır.

BÖLÜM 4: TARTIŞMA

Tartışma bölümünde, araştırma değişkenleri olan empati, aleksitimi ve suçluluk-utancın hem mahkumlar hem de suç işlememiş popülasyonda karşılaştırılırken ayrıca değişkenlerin bir- birleriyle olan ilişkileri ve demografik değişkenlere göre ilişkilerine yönelik analiz sonuçları alanyazında daha önce yürütülen çalışma bulguları doğrultusunda değerlendirilerek tartışılacaktır.

4.1. Çalışma Hipotezlerinin Elde Edilen Bulgulara Göre Değerlendirilmesi

Araştırmanın ilk hipotezi olan “*Cinsel suça karışan erkeklerin Toronto Empati Ölçeği (TEÖ) toplam puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TEÖ toplam puanlarından anlamlı olarak daha düşüktür.*” hipotezimiz elde edilen bulgulara göre doğrulanmamıştır (Tablo 25). Cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlülerin TEÖ toplam puan ortalaması (52,10), dış katılımcı olan erkeklerin TEÖ toplam puan ortalamasından (52.43) daha az olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Suçlularda empati konusuna yönelik yapılan ampirik, teorik ve klinik adli tıp konusunda birçok araştırma incelendiğinde empati eksikliği ve cinsel suç arasında ilişki olduğuna dair varsayım bulunmaktadır (Barnett ve Mann, 2013). Empati, cinsel suçlularla yapılan çalışmaların odak noktası olmuştur; ancak bunu eksiklik olarak destekleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Curwen, 2003). Empati eksikliğinin cinsel suç ile ilişki olduğuna dair varsayım başlıca sebebi empatinin toplum yanlısı veya fedakâr davranışları teşvik ettiğine dair yaygın inanıştır. Ayrıca hâkim düşünce empati eksikliğinin antisosyal veya saldırgan davranışları teşvik ettiği yönündedir. Çünkü başkalarının duygularını sezemeyen bireylerde bu davranışlar kolaylaşmaktadır (Miller ve Eisenberg, 1988). Bu nedenle birçok teorisyen, cinsel suçluların yukarıdaki nedenden dolayı empati konusunda yetersiz olduklarını ileri sürmüştür (bkznz. Blake ve Gannon, 2008; Joliffe ve Farrington, 2004, Tierney ve McCabe, 2001). Yine ülkemizde Sevik Karaman (2012), tarafından hazırlanan tez çalışmasında, suça karışmayan grup ve cinsel suça karışan grupların empati puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede bir fark bulunmuştur. Rice ve arkadaşlarının (1994) cinsel saldırı suçu işleyenler ile başka türden suç işleyen ve hiç suça karışmamış katılımcılar üzerinde yürüttüğü çalışmasında da benzer sonuçlara varılmıştır. Burke (2001), cinsel suçlular ve suça karışmamış erkekler arasında benzer sonuçlar bulmuştur. Fakat Hayashino ve arkadaşları (1995), cinsel suç işleyenler ve işlemeyenler arasında fark bulunmadığını iletmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada da cinsel suçtan mahkûm kişilerin empati düzeylerinin dış katılımcılardan düşük olmasıyla alakalı varsayımlar test edilmek istenmiştir. Ancak yaygın olarak kabul edilen bu inancın kanıt temeli zayıf ve tutarsızdır. Empati tanımı ve suça ilişkin empati ölçümü ilgili sorunlar mevcuttur. Empatinin “genel” ve

“kurban” empatisi olmak üzere farklılaştığı ve bunun “bilişsel” ve “duygusal” olmak üzere iki tane bileşenden oluştuğu şeklindeki inanç adli tıp literatüründe varlığını sürdürmektedir. Fakat bunlar varsayımlar ampirik doğrulamadan yoksundur (Barnett ve Mann, 2013). Fisher ve arkadaşlarının (1999) yürüttükleri çalışmada çocuk tacizcilerinin kurban empati eksiklikleri istatistiksel olarak anlamlı oranda düşük çıkarken, genel empatinin doğrudan kişinin kurbanıyla empati kurmasıyla doğrudan bir ilgisinin bulunmadığı bulunmuştur. Joliffe ve Farrington'un (2006) 42 farklı çalışmanın sistematik incelemesinde kullanılan ölçüme bağlı olarak ampirik çalışmalarda tutarsızlıkları açıkça ortaya koymuştur. Örneğin, çalışmaların bazılarında suçluların genel empati konusunda yetersiz olduğu, bazılarında ise böyle olmadığı görüldü. Empatinin "bilişsel" ve "duygusal" empati olarak alt bölümlere ayrıldığı çalışmalarda, bazı çalışmalarda bilişsel empatinin suç işlemeye bağlantılı olduğu fakat duygusal empatinin suç işlemeye bağlantılı olmadığı ancak bazı çalışmalarında bunun tersini bulduğu iletmıştır. Empati eksikliğinin uzun süredir cinsel suç işlemenin önemli bir sebebi olduğu varsayılmakta ve bu nedenle yeniden suç işlemeyi azaltmayı amaçlayan tedavi programları için önemli bir hedef olarak kalmaktadır. Dolayısıyla cinsel suçlularda empatinin daha düşük seviyelerde olacağına dair hipotezimizi destekleyen araştırma bulguları olsa da cinsel suçlularda empati düzeyinin henüz karara bağlanmamış ve yeni çalışmalara açık bir alan olduğu değerlendirilebilir.

Araştırmamızda empati düzeylerini ölçmek için TEÖ kullanılmıştır. Bu ölçeğin tek boyutlu bir ölçek olarak geliştirilmesindeki ana sebep, empatinin insan ilişkilerini kolaylaştıran çok boyutlu bir faktör olduğunun yaygın olarak kabul edildiği bilim dünyasında, empatinin birden fazla bileşeni içermesi ve söz konusu faktörlerin değerlendirilme esnasında sonuçlar bakımından çeşitlilik yaratmasıdır. Araştırmacılar tarafından çok sayıda, farklı boyutlar içeren empati ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek ile değerlendirmeler arasındaki farklılıkları en aza indirerek kabul edilen tek boyutlu bir temel değerlendirme aracı oluşturmak amaçlanmıştır. TEÖ’de empati yapısını ölçmek için kullanılan farklı ölçeklerin aralarında yüksek düzeyde ilişkili öğelerden oluşan bir grubu bir araya getirerek tek boyutlu bir empati faktörünü ortaya çıkarmış ve ölçümlerde bir fikir birliği oluşturmaya çalışmışlardır (Spreng vd., 2009). Ayrıca, TEÖ gibi daha kısa anketler, toplu test paketlerine, internet araştırmalarına veya zaman ve katılımcı yorgunluğunun sorun olduğu diğer durumlara dahil edilmek için özellikle faydalıdır (Spreng vd., 2009). Empati ve cinsel suç üzerine araştırmalarda kullanılan farklı alt boyutlara sahip empati ölçekleri ve ürettikleri çeşitli bulguların bu alanda yapılan araştırmalarda çok sesliliğe ve bulanıklığa sebep olduğu ve ortak bir empati tanımı yapılmadan bu durumun sürmesinin kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Nitekim Joliffe ve Farrington (2004) yürüttükleri sistematik inceleme ve meta analiz çalışmalarında empati ölçümünde yaygın olarak kullanılan üç farklı ölçeğin

suçlular ve suçlu olmayanlar arasındaki empati farklılıklarını tespit etme yetenekleri bakımından önemli farklılıklar gösterdiğini iletmiş ve empati ile suç işleme arasındaki nedensel ilişkilerin ileriye dönük boylamsal çalışmalarda düzgün bir şekilde test edilebilmesinden önce, güvenilir ve geçerli bir empati ölçümüne ihtiyaç olduğunu iletmişlerdir.

Tan ve Grace (2008), ana akım kişilik araştırmalarından elde edilen sonuçlar daha net gözükse de adli ortamlar için geçerli olup olmayacaklarının şüpheli olduğunu çünkü farklı popülasyonların incelendiğini ve aralarında farkların olduğunu iletmiştir. Kişilik literatüründe araştırma katılımcılarının genellikle erkek ve kadın üniversite öğrencilerinden oluştuğunu. Adli tıp araştırmalarındaki katılımcıların nispeten daha yaşlı kişilerden oluştuğunu ve cinsel suçlu katılımcıların çoğunlukla veya tamamen erkek erkeklerden oluştuğunu ve genellikle daha düşük eğitim düzeyine sahip kişiler olduğunu paylaşmışlardır. Örneğin TEÖ ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları üniversite öğrencileri üzerinden yapılmıştır. Bu durum ölçeğin Cronbach Alpha değerleri her ne kadar yeterli bulunmuşsa da araştırılması gereken bir başka konudur. Erden (2011) Türkiye’de suç analizi yapmak ve cinsel ve şiddet suçlularına yönelik suçluları profillemeye ve riskleri değerlendirmek niyetiyle yürüttüğü çalışmasında, on bir farklı cezaevinde 263 gönüllü mahkûmdan veriler toplamıştır. Tecavüz ve çocuk cinsel istismarı suçlarından mahkûm bulunan bireylerin yarıdan fazlasının ilkökul mezunu olduğunu bulmuştur. Yine Peker (2008), suça karışan mahkûmlarla yürüttüğü çalışmasında, mahkûm katılımcıların neredeyse yarısının ilkökul mezunu olduklarını iletmiştir. Mevcut araştırma bulgularının literatür bulguları ile örtüştüğünü, suça karışan kişilerin eğitim düzeylerinde genel olarak bir düşüklük olduğu söylenebilir. Lisans öğrencilerine kıyasla suçluların öz bildirimlerinde sahtecilik yapma konusunda teşvik eden daha fazla unsur olduğu açıktır. Örneğin işledikleri suçla alakalı sosyal damgalama korkusu, çocuk tacizcilerini olumlu öz-bildirimlerde bulunmaya teşvik eder. Bu gibi faktörler farklı suçlu alt tipleri tarafından değişen oranlarda kanıtlanan sosyal olarak istenilen cevaplar verme ile açıklanmaktadır (Tan ve Grace, 2008). Sosyal istenirlik, bireylerin kendilerini olumlu bir şekilde sunma eğilimini ifade eder (Furnham, 1986:385). Sosyal olarak arzu edilen yanıt verme, genellikle olumlu öz tanımlamalar yapma eğilimi olarak tanımlanır (Paulhaus, 2002:49). Toplumsal açıdan arzu edilen tepkiler, cinsel suçlardan hüküm giymiş kişiler için, işledikleri suçla bağlantılı toplumsal damgalanma nedeniyle özel bir endişe oluşturmaktadır. Dahası, cinsel suçluların değerlendirilmesinde kullanılan birçok ölçekteki maddeler şeffaftır, bu da sonuçları özellikle sahte iyi yanıtlara açık hale getirir (Tierney ve McCabe, 2001). Tierney ve McCabe (2001) cinsel suçlulara yönelik birçok tedavi programının temel bileşenlerini sapkın bilişlerin değiştirilmesi ve mağdur empatisinin güçlendirilmesi oluşturduğunu vurgulamışlardır. Fakat bu faktörlerin öz bildirim ölçümlerinde üç genel sorunun bulunduğunu

bunların ilkinin psikometrik değerlendirilmelerin farklı ölçümleri; ikincisinin öğelerin şeffaflığı ve dolayısıyla sosyal istenirliğin olası etkisi ve sonuncusunun ise hangi tedbirlerin belirli cinsel suçlu türlerine özel olduğunu belirlemenin zorluğu olarak iletmişlerdir. Arzu edilen yanıt verme (iyi bir izlenim bırakmak isteme) öz-bildirim ölçütlerinde sıklıkla tanımlanan bir sorun sorundur (Tan ve Grace, 2008). Fakat, aksini gösteren çalışmalar da mevcuttur. Mathie ve Wakeling (2011) yürüttükleri çalışmalarında sosyal olarak arzu edilen yanıt vermenin kişisel bildirim ölçütleri üzerindeki etkisinin cinsel suçlularda beklediklerinden daha düşük olduğunu bulmuştur. Bu da cinsel suçluların öz-bildirim anketlerinin güvenilir ve geçerli olabileceğini düşündürmektedir. Üstelik, araştırmacılar, sosyal olarak arzu edilen tepki vermenin tekrar suç işleme ile negatif ilişkili olduğunu bulmuşlardır (Mills vd., 2003).

Empati ölçeği olarak kullanmış olduğumuz TEÖ bir öz bildirim ölçeği olmakla birlikte, soruların şeffaf olduğu ve soruların toplumsal damgalanma ve sosyal istenirlik kaygıları ile cevaplanmış olabileceği değerlendirilmesi gereken konulardır. Geçerli bir empati ölçüsü, kişinin ne kadar empatik algılanmak istediğinden ziyade kişinin empatisini ölçmelidir. Daha önce kullanılan empati ile alakalı öz değerlendirme ölçeklerinin kendini sunma ve sosyal istenirlik önyargılarına açık olduğu ancak bu konuda sadece birkaç ampirik araştırmanın bu konuya değindiği görülmektedir (Jolliffe ve Farrington, 2006). Bu örneklerden biri Eisenberg ve Fabes'in (1990) yürüttükleri araştırmadır. Eisenberg ve Fabes (1990), empati anketi ölçümlerini, sunum yanlılığına açık olduğu ve dolayısıyla kişinin gerçekte ne kadar empatik olduğundan ziyade ne kadar empatik görünmek istediğinin daha doğru bir yansıması olduğu için eleştirmiştir. Dolayısıyla bu sosyal istenirlik, öz sunum veya toplumsal damgalanma ile alakalı konuların verilen cevaplara olan etkilerinin anlaşılabilmesi için daha sonra yürütülecek çalışmalarda bu konularda irdelenecek ölçümlerin yapılmasının fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın ikinci hipotezi olan “*Cinsel suça karışan erkeklerin Suçluluk Utanç Ölçeği (SUTÖ) alt boyutları puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.*” hipotezimiz elde edilen bulgulara göre doğrulanmamıştır (Tablo 25). Cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlülerin SUTÖ utanç puan ortalaması (42,15), dış katılımcı olan erkeklerin SUTÖ utanç puan ortalamasından (41,11) daha fazla olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlülerin SUTÖ suçluluk puan ortalaması (50,68), dış katılımcı olan erkeklerin SUTÖ suçluluk puan ortalamasından (51,29), daha düşük olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Proeve ve Howell (1991), utanç ve suçluluk duygusunun cinsel suçlarla daha önce öne sürülenden daha geniş bir ilgisi olduğunu kanısladırlar. Ampirik çalışmalarda ortaya konulan bulgulara, özellikle utanmaya yatkınlığın çocuklara yönelik cinsel suçluların karakteristik bir özelliği gibi

görüldüğünü; pek çok çocuk istismarcısının kötü hissetmeyi tanımlarken suçluluk duygusundan ziyade utanç yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu iletmışlerdir. (Proeve ve Howells, 1991). Hipotezimiz bu olasılığın değerlendirilmesine yönelik oluşturulmuştur. Yapılan literatür taramalarında suçluluk ve utanç duygularının cinsel suça karışan mahkûmlar ile başka suçtan cezaevinde bulunan mahkûm grupları ile karşılaştırıldığı fakat, dış katılımcılar ile farklarına bakan başka çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Bu bakımdan elde edilen bulguları karşılaştırabileceğimiz kaynak bulunmamaktadır. Cezaevlerinde yürütülen bir doktora çalışması uyuşturucu suçundan mahkûm kişiler ile cinsel suçtan mahkûm kişileri suçluluk ve utanç düzeylerini bizim çalışmamızla aynı ölçeği kullanarak karşılaştırmış ve bazı anlamlı farklılıklar bulmuştur (bkz. Çetinkaya, 2020). Yine İngiltere’de az sayıda katılımcının suçluluk-utanç ve empati bakımından karşılaştırıldıkları bir tez çalışmasında suçluluk ve utanç ölçeği olarak Utandıran Diğeri Ölçeği Kullanılmıştır ve cinsel suçtan mahkûm kişiler ile farklı suçtan mahkûm kişiler arasında suçluluk bakımından bazı farklılıklara rastlanırken, utanç bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır (bkz. San, 2006). İki farklı suç grubunun suçluluk ve utanç düzeylerinin mukayese edildiği bir çalışmada, bir grubun suçluluk ve utanç düzeyi diğer grubun daha yüksek antisosyal özelliklere sahip olma ihtimali, madde kullanımı vb. gibi çeşitli faktörlerden etkilenebileceği göz önünde bulundurulduğunda, araştırma bulgularımız ile örtüşmeyen sonuçlar bulunmuş olabilir. Mahkûm popülasyonunun suçluluk ve utanç bakımından hiç suça karışmayan insanlarla karşılaştırılması literatürde daha çok çalışması gereken bir konu olarak değerlendirilmiştir. Çünkü, dış toplumdaki katılımcılardan elde edilen ampirik sonuçlar insanları hayattaki ahlaki yolları seçmeye motive etmede en etkili olan şeyin utanç değil suçluluk duygusu olduğunu göstermektedir. Bu bulguların yetişkin suçlu popülasyonuna ne ölçüde genellenebileceği hala açık bir sorudur (Tangney vd., 2011). Mahkûm popülasyonunun toplumla suçluluk ve utanç duygularını yaşama düzeyleri bakımından örtüşmeleri ve belki eylemleri sebebiyle daha fazla suçluluk hissettiklerinin ölçülmesi onların ahlaki yolları seçme yolunda gelişim gösterdiklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu bakımdan yapılacak yeni çalışmalar alana faydalı katkılar sunacaktır. Stuewig ve arkadaşlarının (2015), boylamsal çalışmaları, yaşları 10 ila 12 arasında değişen 380 beşinci sınıf öğrencisinin, %68’inin 18 yaşını doldurduktan sonra tekrar mülakata alınmaları sonucu çocuklukta suçluluk eğilimi gösterenlerin daha az cinsel partner sayısı, suç işleme ve yasa dışı ilaç ve madde kullanımı olduğunu, aksine utanca eğilimi olanların daha fazla korunmasız cinsel birliktelik ve madde kullanımı eğilimden olduklarını bulmuşlardır. Yine Tangney ve arkadaşları (2014), Amerika’da cezaevinde mahkûmlar üzerine yürüttükleri araştırmalarında serbest kalan suçlular ile bir yıl sonra yaptıkları

değerlendirmelerde suçluluğa yatkınlığın tekrar suça karışma ihtimalini azalttığı, utanç ile tekrar suç işleme arasında anlamlı bir ilişki olmadığını iletmişlerdir.

Ayrıca mahkum katılımcılardan 211'i suçlamayı kabul etmediğini iletirken sadece 35'i kabul ettiğini paylamış ve 9 kişi cevaplamama hakkını kullanmıştır. Yine mahkum katılımcıların 132'si suçla alakalı pişmanlığını paylaşıırken, 84'ü pişman olmadığını paylaşmış, 39 kişi ise cevaplamama hakkını kullanmıştır. Suçlamaları kabul etmedikleri halde, kabul eden mahkumlardan daha fazla pişmanlık göstermeleri katılımcılarda suç inkarı olabileceğini düşündürmüştür. Suçun inkarı, cinsel suçluların ortak bir özelliğidir. Bunun kendilerini zarardan, suçluluktan ve utançtan korumak için kullandıkları bir savunma mekanizması olduğu değerlendirilmektedir. (Langton vd., 2008, Davis vd., 2015). Davis ve arkadaşları (2015) cinsel suçlular ile yürütmüş oldukları yarı yapılandırılmış görüşmelerde; cinsel saldırının mağdurlar üzerinde etkisinin azımsanması, saldırı için başkalarını suçlama, cinsel ilişkinin ciddiyetini veya cinsel suçun kronikliğini reddetme gibi konuları içeren inkarın, görüşmelerin birçok aşamasının süreklilik içinde katılımcılarda gözlemlendiğini, başta on katılımcıdan dokuzunun görüşme sürecince suçlamayı inkar ettiklerini, görüşmeler devam ettikçe on kişiden beşinin suçu işlemediklerine dair ilk ifadelerini korumaya devam ettiklerini iletmişlerdir. Yine Maletzky ve McFarland 1995, mağdurla herhangi bir cinsel aktiviteyi kesinlikle reddederek tedaviye başlayan erkeklerin %60'ından biraz fazlasının, bilişsel/davranışsal bir grup ve bireysel tedavi programının sonunda bir şey itiraf ettiğini iletmiştir (aktaran Maletzky ve McGovern, 1991:3). Marshall (1994), cinsel suçlular ile yürüttüğü araştırmasında örneklemin %32'sinin suçlarının bazı yönlerini önemli ölçüde en aza indirdiğini, %31'inin ise suç işlediğini tamamen reddettiğini bulmuştur. Hipotezimizde cinsel suça karışan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanlarının, hiç suça karışmayan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanlarından farklılık göstermemesi suçlamalara dair inkarın sonucu olabilir. Mahkumlarla anket doldurulması esnasında gelen sorulardan suçlama kabulü ve pişmanlık konularında cevap verirlerken iyi hal değerlendirmelerine etki etmesi konusundan endişeli oldukları görülmüştür. Ayrıca, pişmanlık seviyelerinin yüksek olmasında sadece yaptıkları cinsel dokunulmazlığa karşı suç eylemlerine dair düşüncelerinin değil, ailelerini ve kendilerini sürükledikleri cezaevi süreci, ekonomik sorunlar, toplumdaki intibalarına karşı kaygıları vb. süreçlerin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Suçluluk ve utanç duyguları insanların kendi özdeğerlendirmelerinden yola çıkarak meydana gelmekte ve kendileri hakkında farkındalık gerektirmektedir (Dost ve Yağmurlu, 2006). Kişinin suçluluk ve utanç konularındaki farkındalıklarının artması ve kendileri hakkında tarafsız bir özdeğerlendirmede bulunabilmelerinin eğitim düzeyinden etkilenebileceği düşünülmektedir. Araştırma bulgularımızdan yola çıkacak olursak Suçluluk-Utanç değişkenleri

mahkûm grupta eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Fakat bu grupta üniversite mezunu olan yalnız on iki kişi bulunmaktadır. Dış katılımcılarda üniversite ve üstü mezunu olan katılımcıların, lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre Suçluluk puanlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Üniversite örneklerinde genelde suçluluk için ortalama puan utançtan daha yüksek bulunmaktadır; bu aslında suçluluk ve utancın dengede olduğu gerçeğini yansıtır. Utancın daha acı verici ve savunma mekanizmaları nedeniyle tanınmaya, hatırlanmaya ve rapor edilmeye daha az yatkınlık gösterilmesinden kaynaklanır (Tangney vd., 2011). Üniversite öğrencilerinde dahi daha az gösterilmeye meyil eden utancın, sosyal istenirlik, toplum tarafından damgalanma gibi kaygılar taşıyan cinsel suçlu kesimde ne ölçüde dürüstçe aktarıldığı muğlak bir konudur.

Araştırmanın üçüncü hipotezi olan “*Cinsel suça karışan erkeklerin Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ) toplam ve alt boyutları puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TAÖ toplam ve alt boyutları puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.*” hipotezimiz elde edilen bulgulara göre kısmen doğrulanmıştır (Tablo 25). Cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlülerin TAÖ toplam puan ortalaması (51,56), dış katılımcı olan erkeklerin TAÖ toplam puan ortalamasından (49,10) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlüler, dış katılımcı olan erkeklere göre daha yüksek düzeyde aleksitimi düzeyine sahiptir. Ayrıca tutuklu ve hükümlüler TAÖ Duyguları Tanıma Zorluğu alt ölçeği ortalaması (16,18) ve Duyguları İfade Etme Zorluğu alt ölçeği ortalaması (13,21), dış katılımcı olan erkeklerin TAÖ Duyguları Tanıma Zorluğu alt ölçeği ortalaması (14,86) ve Duyguları İfade Etme Zorluğu alt ölçeği ortalaması (12,22) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Dışavuruk Düşünce alt ölçeğinin mahkûm olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Suç işleyen bireylerin aleksitimi düzeyleri konusunda yapılan araştırma sayısı sınırlıdır. Genelde elde edilen bulgular suç işleyen bireylerde, genel toplumdan katılımcılar ile karşılaştırıldıklarında daha yüksek düzeyde aleksitimi puanları aldığı görülmüştür (Garofalo vd., 2017). Özellikle çocuk tacizcilerinin, duyguları tanıma konusunda zorluk yaşadığını gösteriyor (Hanson ve Scott, 1995:27) Matilla ve arkadaşları (2008), çalışmaları sonucu, genel nüfustaki erkeklere kıyasla, erkek mahkumların daha yüksek aleksitimi puanları aldığını ve farklı suç gruplarından katılım gösterenlerin arasında aleksitimi bakımından anlamlı farklar gözlemlendiğini bildirilmiştir. Cinsel suça karışan bireylerin duygusal durumlarını tanıyabilmelerinin ölçüldüğü bir çalışmada bu konuda yetersiz kaldıklarının dolaylı bir göstergesi niteliğindedir. Cinsel suçluların korku ve şaşkınlık gibi duyguları karıştırdıkları ve duygusal uyaranlara yönelik duyarlılık seviyelerinin dış katılımcılara göre çok düşük olduğu görülmüştür (Hudson vd., 1993). Hipotezimi bu bilgiler ışığında oluşturulmuş ve yapılan alanyazın incelemelerinin de

gösterdiği üzere, cinsel suçlularda aleksitiminin yüksek olduğuna ilişkin bulguların mevcut olduğu ve araştırma sonuçlarının desteklendiği görülmektedir.

Araştırmada kullanılan TAÖ-20 ölçeğinin Dışa Vuruk Düşünme alt boyutunun Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu alt boyutla ilgili elde edilen bulguların kritik edilerek değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Preece ve arkadaşları (2019), mahkumlardan oluşan bir örnekleme TAÖ'nün psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçladıkları bir araştırmada, bugüne kadar TAÖ'nün adli örneklerde psikometrik özelliklerini inceleyen çok az çalışma bulunduğunu belirlemişlerdir. Karşılaştırmalı olarak incelenen araştırmalarda maddeler ancak iki grup arasında aynı şekilde işlev görürse ve faktör yapısı kanıtlanabilir bir şekilde değişmez ise anlamlıdır (Cheung ve Rensvold, 2002). Preece ve arkadaşları (2019), araştırma bulgularında TAÖ'nün suçlu ve dış topluluk örneklerinde benzer şekilde çalıştığını göstermektedir. Toplam TAÖ'nün puanı ve Duyguları Tanıma Zorluğun ve Duyguları İfade Etme Zorluğu alt ölçek puanlarının suçlu toplulukta kullanılabilir olduğunu bulunmuştur. Ancak altı Dışa Vuruk Düşünme maddesinin faktör yükünün düşük olması sebebiyle Dışa Vuruk Düşünme kabul edilebilir bir güvenilirliğe sahip olmadığını iletmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü hipotezi olan *“Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin utanç duygusu toplam puanları ile empati düzeyi toplam puanları arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.”* hipotezimiz elde edilen bulgulara göre doğrulanmamıştır (Tablo 26). Mahkûm katılımcılarda her ne kadar utanç ve empati arasında negatif yönlü bir ilişki bulunsa da istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bumby ve arkadaşları (1999), cinsel suç sonrasında yaşanan utanç deneyiminin, mağdura özgü empatinin azalmasına ve yeniden suç işleme riskinin artmasına yol açtığını ileri sürmüşlerdir. Yine Roys (1997), utancın empatiyi engellediğini, çünkü bunun kendine değer verme ve aşağılanma korkusuna odaklanmaya sebebiyet verdiğini ve diğer duyguları deneyimleme kapasitesini körelttiğini ileri sürmüştür. Hipotezimiz bu doğrultuda oluşturulmuştur. Tangney'nin (1991) çalışmaları utanç ve empati arasındaki ters ilişki yalnızca bazı ölçekleri kullanılırken tespit edebildiğini örneğin bu duygular arasındaki ters ilişkinin Kişiler Arası Tepkisellik Ölçeği kullanıldığında belirgin olmadığı ancak alternatif bir empati ölçüsü kullanıldığında açıkça görüldüğünü iletmiştir. Tangney'nin (1991), lisans öğrencileri ile yürüttüğü bir diğer çalışmada Yetişkinler İçin Empati Ölçeğini kullanmış ve utancın Genel Empati dışında empatinin tüm yönleriyle negatif bir ilişkisi olduğunu bulmuştur. Bu bağlamda bakılacak olursa empati ve utanç arasında kurulan ilişkilerin kullanılan ölçeklerden etkilendiği görülmektedir. Bu konuya açıklık getirilmesi için yeni çalışmaların yapılmasında fayda vardır.

Araştırmanın beşinci hipotezi olan “*Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile toplam empati düzeyi puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.*” hipotezimiz elde edilen bulgulara göre doğrulanmıştır (Tablo 26). Bumby ve arkadaşları (1999), suçluluk hissinin, suçluların işlemiş olduğu suçların mağdurlar üzerindeki etkilerini anlamaya çalışarak yeniden suç işlemek riskini azalttığını ileri sürmüşlerdir. Yapılan literatür araştırmalarında suçluluk ve empati arasında pozitif, utanç ve empati arasında ise negatif bir ilişki olduğuna dair kanıtlar vardır (Tangney vd., 1991). Araştırmadan elde edilen bulgular hem mahkûm hem dış katılımcılarda suçluluk duygusu düzeyi puanları ile toplam empati düzeyi puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki göstermiş ve literatürle örtüşmüştür.

Utanç mahkûm grupta da empati ile negatif yönlü ilişki gösterse de aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin bulunmadığı görülmüştür. Suçluluk, genellikle birine veya bir şeye zarar vermeyi içeren davranışlara odaklanmayla ilişkili duygusal bir durumdur. Dolayısıyla suçluluk, kişinin "kötü" bir şey yaptığına dair algıyı içerir. Utanç ise çok daha küresel, acı verici ve sadece davranışın değil, benliğin de acı bir şekilde incelendiği ve olumsuz değerlendirilmesi içerir (Lindsay-Hartz, 1984). Tangney'e göre (1993), utanç deneyimleri başkaları tarafından gözlemlenme ve başkalarının olayla ilgili düşüncelerine duyulan endişeyi içermesi muhtemeldir. İnsanlar utanç hissettiklerinde, suçlu hissettikleri zamana kıyasla daha fazla saklanmak istediklerini ve daha az itiraf etmek istediklerini bildirmişlerdir (aktaran San, 2006). Elde edilen verilerde katılımcıların suçluluk ve utanç hissini ne kadar dürüstçe aktardıklarının tespiti mümkün değildir. Katılımcılar sosyal damgalanma ve sosyal istenirlik duygularından kaynaklanan gerçek hislerini saklama ve itiraf etmek istememe durumlarını yaşamış olabilir.

Araştırmanın altıncı hipotezi olan “*Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin Toronto Aleksitimi Ölçeği toplam ve alt boyutları puanları ile Toronto Empati Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.*” hipotezimiz elde edilen bulgulara göre doğrulanmıştır (Tablo 26). Winter ve arkadaşları (2017), saldırgan davranış geçmişi olan erkeklerde aleksitiminin, düşük empati oranlarıyla önemli bir aracı olduğunu bulmuşlardır. Yine Jolliffe ve Farrington (2006), Temel Empati Ölçeği ve TAÖ kullandıkları çalışmalarında, Temel Empati Ölçeğinin toplamı ile TAÖ arasında hem erkeklerde hem de kadınlarda anlamlı negatif ilişki olduğu görüldüğünü, ancak bu sonucun empati ölçeğinin alt ölçeği olan Bilişsel Empati Ölçeği ile TAÖ arasındaki negatif ilişkinin sonucu olduğu bulmuşlardır. Bir diğer alt ölçek olan Duygusal Empati Ölçeği ile TAÖ arasındaki korelasyonlar da negatif ancak anlamlı değildir. Araştırmamızdan elde edilen bulguların literatür ile örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmanın yedinci hipotezi olan “Çocukluk çağı cinsel/fiziksel/duygusal istismar öyküsü olan veya tanıklık eden cinsel suçluların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları, istismar öyküsü olmayanların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanlarından düşüktür.” hipotezi-miz elde edilen bulgulara göre doğrulanmamıştır (Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17). Cinsel istismar suçuna karışan bireylerin mağdurlarına yaşattıkları olumsuzlukların kendi çocukluk dönemle-rinden getirdikleri olumsuz yaşanmışların etkisinin olabileceği düşünülmektedir (Yıldırım Doğru, 2020:93). Çocuklukta cinsel istismar ve ihmal gibi erken dönem olumsuz deneyim öy-küsü daha önce de bahsi geçen Marshall ve Barbaree’nin Tümleşik Teorisinde cinsel suç işle-mek için öne çıkan nedensel faktörler arasında değerlendirilmektedir (Marshall ve Barbaree, 1990:257). Araştırma hipotezimizin değindiği çocukluk çağı cinsel istismar öyküsü olan cinsel suçlularda suçluluk düzeyine bakabilecek ve istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca erişebilecek çoğunluğu yakalayamaması sebebiyle test edilememiştir. San’da (2006), çalışmamızda olduğu gibi cinsel suçlular ile yürüttüğü tez çalışmasında önceki cinsel istismar öyküsü ve suçluluk duygularının yeterli sayıda katılımcının daha önce bu deneyimi yaşadığını kabul etmemesi ve eldedeki katılımcıların istatistiksel analize için yetersiz kalması nedeniyle bu ölçümde başarısız olduğunu aktarmaktadır. Bulgularımız fiziksel ve duygusal istismarın hem mahkûm hem dış katılımcılarda suçluluk puanları üzerine anlamlı bir farklılık yaratmadığı gözlenmiştir. Yürütü-len başka bir çalışma da cinsel istismar suçundan tutuklu ve hükümlülerin suçluluk-utanç duy-guları ile çocukluk çağı travmaları ilişkisine bakıldığında bu iki değişkenin birbirleri ile negatif yönlü ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağı travmalarından suçluluk ve utançla en çok ilişkilendirilebilecek olan, alınan sonuçlar doğrultusunda duygusal ihmal olarak bulun-muştur (Çetinkaya, 2020).

4.2. Araştırma Sorularının Elde Edilen Bulgulara Göre Değerlendirilmesi

Birinci araştırma sorumuz suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin eğitim du-rumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yöneliktir. Elde edilen bulgulara göre mahkûm katılımcılarda, TAÖ toplam, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce ve TEÖ puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı dü-zeyde farklılaştığı, fakat Suçluluk, Utanç ve Duyguları Tanıma Zorluğunun eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Ediş (2000), 18-65 yaş arası 438 kadın, 274 erkek mahkûm ile yürüttüğü araştırmasında, 109 katılımcının lise ve altı, 110 katılımcının meslek yüksek okulu, 343 katılımcının lisans ve 150 katılımcının Lisansüstü eğitimi aldığını, SUTÖ utanç puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşmadığını; Suçluluk puanlarının ise eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı

derecede değişim gösterdiğini iletmiştir. Elde ettiğimiz bulgular utanç puanlarının farklılaşması bakımından hem mahkûm hem dış katılımcılarda araştırmamızla örtüşmektedir. Fakat Suçluluk puanı araştırmamızda mahkûm katılımcılar bakımından örtüşse de dış katılımcılarda üniversite mezunu olan katılımcıların, lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre Suçluluk puanları daha yüksek olması sebebiyle farklılaşmıştır.

Empati puanları üzerinden bakılacak olunursa yapılan analizler mahkûm katılımcılarda eğitim seviyesinin artması ile empati puanlarının da arttığını göstermektedir. Dewaele ve Wei (2012), çalışmalarında, eğitim seviyesinin özellikle bilişsel empati puanlarıyla marjinal olarak bağlantılı olduğunu, daha yüksek eğitim seviyesine sahip katılımcıların bilişsel empatide daha yüksek puan alma eğiliminde olduklarını bulmuştur. Benzer olarak Gutiérrez-Cobo (2023), yaşları 18 ila 79 arasında değişen 902 İspanyol katılımcıdan üniversite eğitimi olan katılımcıların bilişsel empati puanlarının, eğitim düzeyi düşük olanlara göre daha yüksek olduğunu iletmişlerdir. Bulgularımız mahkûm katılımcılardan alınan sonuçlar kapsamında literatür ile örtüşmektedir. Dış katılımcılarda TEÖ puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu farkın iki grup arasında eğitim düzeyi bakımından homojen olmayan dağılım sebebiyle oluşmuş olabileceği değerlendirilmektedir.

Aleksitimi puanları üzerinden tartışılacak olursa yapılan analizler daha düşük eğitim düzeyine sahip katılımcılarda TAÖ puanlarının daha yüksek olduğunu bulunmuştur. TAÖ ölçeği kullanılan üç farklı çalışmada düşük eğitim seviyesinin aleksitimi ile ilişkili olduğunu bulunmuştur. Elde edilen bulgular mahkûm katılımcılarda araştırma bulgularımızı ile örtüştüğü görölmektedir (bkzn. Matilla vd., 2006; Honkalampi, 2000; Kauhanen, 1993). Yine Ediş (2000), mahkûmlar ile yürüttüğü araştırmasında TAÖ puanları ile eğitim arasındaki ilişkiler incelendiğinde duyguları tanıma zorluğu, duyguları ifade etme zorluğu, dışavuruk düşünce puanlarının toplam puanın eğitim durumuna göre farklılaştığı bulmuştur (Ediş, 2000). Elde ettiğimiz bulgular, okuryazar/ilkokul mezunu olan katılımcıların, ortaokul ve lise ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre TAÖ puanları daha yüksek bulunmuştur. Mahkûm katılımcılarda Okuryazar/ilkokul mezunu olan katılımcıların, ortaokul mezunu olan katılımcılara göre Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce puanları daha yüksek bulunmuştur. Bu bakımından Ediş'in bulguları ile örtüşmekteyken, bulgularımıza göre Duyguları Tanıma Zorluğu puanları mahkûm katılımcılarda eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Bu bulguların aksine dış katılımcılarda TAÖ, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Farkın yine iki grup

arasında eğitim düzeyi bakımından homojen olmayan dağılım sebebiyle oluşmuş olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

İkinci araştırma sorumuz suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yöneliktir.

SUTÖ puanlarına göre bakıldığında dış katılımcılarda suçluluk ve utancın yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Yalnız mahkum katılımcılarda 18-34 yaşındaki katılımcıların, 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Utanç puanları daha düşük bulunmuştur. SUTÖ Ölçeği kullanılan ve Çetinkaya (2020), tarafından yürütülen bir çalışmada Suçluluk ve Utanç puanlarının yaşa göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ülkemizde cinsel suç işleyen bireylerin suçluk-utanç düzeylerini ölçen çalışma sayısı az olmakla birlikte, demografik değişkenlere göre incelendiği araştırma sayısı da sınırlıdır. Bu alanda yapılacak daha fazla araştırma bulguların daha fazla araştırma ile karşılaştırılması bakımından literatüre fayda sağlayacaktır.

Empati ve yaş ilişkisine bakıldığında TEÖ puanlarının yaş değişkenine göre hem mahkum hem dış katılımcı grupta istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Empati ve yaş ilişkisinin cinsel suçlular üzerinde yürütülen çalışmalarda yeterinde irdelenmediği görülmüştür. Özdemir ve arkadaşlarının (2019), sağlık çalışanları ile yürüttükleri araştırmalarında empati ve yaş arasında ilişki bulamadıkları görülmüştür. Özdemir ve arkadaşlarının (2019), 391 kadın, 109 erkek hemşire ile yürüttükleri araştırmalarında, yaş empati düzeyleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Özcan'ın (2012), hemşireler ile yürüttüğü çalışmasında yaşı ile empatik eğilim ve empatik beceri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Koç (2016), beş farklı meslek grubundan, yaşları 25 ila 45 arasında değişen, kadın ve erkek 475 katılımcının oluşturduğu çalışmalarında yaş grupları ile empati eğilimi arasında fark bulamadığını iletmiştir. Sonuçlar araştırma bulgularımız ile örtüşmektedir. Fakat Gutiérrez-Cobo (2023), yaş ile bilişsel empati arasındaki ilişkinin, bilişsel ve duygusal zekâ için bulunan verilerle tutarlı olarak ters U şeklinde bir eğriye uyduğunu iletmiştir. Ayrıca bilişsel empatide yaşa bağlı azalmanın daha yüksek eğitim seviyesiyle hafifletildiği görülmüş, ancak bunun yalnızca 35 yaş ve üstü bireyleri kapsadığını ve daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu aktarmışlardır. Bu konuda farklı sonuçlar olduğu ve yapılacak yeni çalışmaların doğru sonuçlara erişmek için gereklilik arz ettiği değerlendirilmiştir.

Aleksitimi puanları için bakıldığında dış katılımcılarda 18-34 yaşındaki katılımcıların, 35-44 ve 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur. TAÖ kullanılan iki farklı çalışmada araştırma bulgularımızdan farklı olarak ileri yaştan aleksitimi ilişkisi bulurken (bknz. Matilla vd., 2006; Honkalampi, 2000), Ediş'in

(2000), çalışması 18-25 yaş aralığında katılımcıların Duyguları İfade Etme ve Duyguları Tanıma Zorlukları 26-65 yaşa göre daha yüksek olduğunu bulmuş ve araştırma bulgularının dış katılımcılardan alınan sonuçlar ile örtüştüğü görülmüştür. Tüm bunların yanında aleksitimi ile yaş arasında bir ilişki olmadığını ileten bir araştırma da mevcuttur (Gunzelmann, 2002). Nitekim mahkûm katılımcılarda aleksitimi puanları ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Üçüncü araştırma sorumuz suçluluk-utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yöneliktir. Demir ve arkadaşlarının (2018), 2005-2016 aralığındaki yılları kapsayan lisansüstü tez verilerini kullanarak meta-analiz yöntemi ile empatik eğilimin medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığına baktıkları araştırmalarının sonucuna göre, empatik eğilimin medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilgiler ışığında araştırma bulgularımız her iki grup için literatür ile örtüşmektedir.

Suçluluk ve Utancın medeni durumla ilişkisine bakıldığında araştırma bulgularımızda evli/nikahsız birlikte yaşıyor olan mahkûmların, bekar/boşanmış/dul olan katılımcılara göre utanç puanları daha yüksek bulunmuştur. Çalışma bulgularının aksine, Çetinkaya (2020) ve Ediş (2000) tarafından yürütülen iki çalışmada da Suçluluk ve Utanç puanlarının medeni duruma göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dış katılımcılarda Suçluluk ve Utanç puanlarının diğer çalışmalarla benzer şekilde medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Yine evli/nikahsız birlikte yaşıyor olan mahkûmların, bekar/boşanmış/dul olan katılımcılara göre Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha düşük bulunduğunu, diğer değişkenlerde fark bulunmadığını görülmektedir. Ediş (2000), evli olmayan katılımcılarda TAÖ toplam, Duyguları Tanıma Zorluğu, Duyguları İfade Etme Zorluğu puanlarının evli olmayanlara göre daha yüksek olduğu, Dışavuruk Düşünce Puanlarının medeni hale göre farklılaşmadığı bulmuştur. Bulgularımız ile TAÖ toplam ve Duyguları Tanıma Zorluğu puanları hariç örtüştüğü görülmektedir.

Dördüncü araştırma sorumuz suçluluk ve utanç, empati ve aleksitimi düzeyinin çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yöneliktir. Suçluluk ve Utancın çocuk sahibi olma ile ilişkisine bakıldığında, araştırma bulgularımız mahkûm katılımcılarda çocuk sahibi olan katılımcıların olmayan katılımcılara göre Utanç puanları daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bulgularımızın aksine Ediş (2000), Utanç puanlarının çocuk sahibi olmaya göre farklılaşmadığı iletmıştır. Suçluluk ile çocuk sahibi olma

arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması konusunda iki araştırma sonucu örtüşmüştür. Dış katılımcılarda da suçluluk ve utanç puanları çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaması bakımından Ediş'in çalışması ile örtüşmüştür. İki çalışmanın örneklem büyüklükleri ve yapılarının farklı olduğu değerlendirildiğinde, suçluluk ve utanç duygularının cinsel suçlularda incelendiği araştırma sayısının artmasının literatüre katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Aleksitimi puanları için bakılacak olursa mahkûm katılımcılarda çocuk sahibi olma durumuna göre Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha düşük bulunmuştur. Duyguları Tanıma Zorluğu ve Dışavuruk Düşünce puanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ediş'in (2000) yürüttüğü çalışmada, çocuğu olmayan katılımcıların TAÖ toplam, duyguları tanıma zorluğu, duyguları ifade etme zorluğu puanlarının çocuğu olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, Dışavuruk düşünce puanlarının çocuk sahibi olmaya göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma bulgularının Duyguları Tanıma Zorluğunun çocuk sahibi olanlarda anlamlı farklılaşmaması harince örtüştüğü görülmektedir. Yine dış katılımcılarda çocuk sahibi olan katılımcıların olmayan katılımcılara göre TAÖ ve Duygularını Tanıma Zorluğu puanları daha düşük bulunmuş ve Ediş'in bulguları ile kısmen örtüşmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma değişkenleri ile yapılan analiz sonucundaki bulgular kapsamında hipotezler ve araştırma sorularına ilişkin değerlendirmeler kısaca özetlenmiştir. Son olarak, araştırma değişkenlerine yönelik çalışma yapacak diğer araştırmacılar için yararlı olabileceği düşünülen öneriler sunulmuştur.

Araştırma değişkenleri olan empati, aleksitimi ve suçluluk-utancın hipotezlere yönelik bulgulara göre karşılanma durumları:

- Cinsel suça karışan erkeklerin TEÖ toplam puanları ve hiç suça karışmayan erkeklerin TEÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Cinsel suça karışan erkeklerin SUTÖ alt boyut puanları ve hiç suça karışmayan erkeklerin SUTÖ alt boyutları puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Cinsel suça karışan erkeklerin TAÖ toplam ve alt boyutları puanları, hiç suça karışmayan erkeklerin TAÖ toplam ve alt boyutları puanlarından Dışavuruk Düşünce alt boyutu hariç anlamlı olarak daha yüksektir.
- Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin utanç duygusu toplam puanları ile empati düzeyi toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamaktadır.
- Cinsel suça karışan ve hiç suça karışmayan erkeklerin toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile toplam empati düzeyi puanları arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Cinsel suça karışan erkeklerin TAÖ toplam ve Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce alt boyutları puanları ile TEÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Hiç suça karışmayan erkeklerin TAÖ toplam ve Duygularını İfade Etme Zorluğu, Dışavuruk Düşünce alt boyutları puanları ile TEÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Çocukluk çağı fiziksel ve duygusal istismar öyküsü olan veya tanıklık eden cinsel suçluların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları ile istismar öyküsü olmayanların toplam suçluluk duygusu düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Araştırma değişkenleri olan empati, aleksitimi ve suçluluk-utancın araştırma sorularına yönelik bulgulara göre karşılanma durumları:

- Mahkûm katılımcılarda utanç düzeyi yaşa göre anlamlı bir fark göstermektedir. 18-34 yaşındaki katılımcıların, 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Utanç puanları daha düşük bulunmuştur.
- Dış katılımcılarda, TAÖ Toplam, Duyguları Tanıma Zorluğu Duygularını İfade Etme Zorluğu puanlarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. 18-34 yaşındaki katılımcıların, 35-44 ve 45 yaş ve üzeri katılımcılara göre Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur.
- Suçluluk-utanç değişkenleri mahkûm grupta eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedirken, aleksitimi ve empati eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aleksitimi toplam puanı ve Duygularını İfade Etme Zorluğu ve Dışa Vuruk Düşünme alt boyut puanları okuryazar/ilköğretim grubunda diğer eğitim seviyesinden kişilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca empati puanları lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcılarda, okuryazar/ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur.
- Dış katılımcılarda, Suçluluk puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Üniversite mezunu olan katılımcıların, lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre Suçluluk puanları daha yüksek bulunmuştur.
- Medeni durumu evli/nikahsız birlikte yaşıyor olan mahkûmların, bekar/boşanmış/dul olan katılımcılara göre utanç puanları daha yüksek bulunurken; Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha düşük bulunmuştur.
- Çocuk sahibi olma durumuna göre çocuk sahibi olan mahkûmların olmayan mahkûmlara göre Utanç puanları daha yüksek bulunurken; Duygularını İfade Etme Zorluğu puanları daha düşük bulunmuştur.
- Dış katılımcılarda, Çocuk sahibi olan katılımcıların olmayan katılımcılara göre TAÖ ve Duygularını Tanıma Zorluğu puanları daha yüksek bulunmuştur.

Bugüne kadar yürütülen araştırmalarda aleksitimi, empati ve suçluluk-utanç değişkenlerini bir arada ölçen ve cinsel suçluları bu kapsamda suç işlemeyen popülasyonla karşılaştırıldığı başka bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu sebeple, bu araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılacak çalışmalara fikir oluşturmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Mevcut çalışmalar cinsel suçların etiyojisi hakkında veriler paylaşılsa da cinsel suç içeren davranışların nedenleri ve kökenlerine ilişkin bulgular cinsel suç sorununun çözümüne katkı sunmak adına daha da artmalıdır. Etkili önleme stratejilerinin geliştirilmesi, cinsel suç ve

mağduriyetin altında yatan nedenler hakkında güvenilir bilgiye sahip olmakla mümkün olacaktır. Güvenilir etiyolojik bilgi olmadan, önleme çabalarının gelişigüzel ve verimsiz olması muhtemeldir. Ayrıca interdisipliner bir konu olan cinsel suç sorunu alanında edinilecek yeni bilgiler cinsel suçlular ile çalışan uzmanların cinsel suç riskinin tespiti, yönetilmesi ve azaltılması konularında onları destekler ve hukukçular dahil bu alanda çalışan profesyonellerin daha etkili müdahale yöntemleri geliştirmesine katkı sunar. Cinsel suçların bir insan davranışı olarak atfedilmesi ve altta yatan psikolojik, sosyolojik, biyolojik, bilişsel vb. nedenleri akılcı bir yol izleyerek incelemekte fayda vardır (Faupel ve Przybylski, 2015; Kızılırmak, 2019).

Alanda bu konuda katkı vermesi planlanan yeni araştırmaların yürütülmesine fayda sunabileceği düşünülen öneriler şunlardır:

- Araştırma örneklemini 18-75 yaş aralığındaki 484 kişiden oluşturmaktadır. Evren ve örneklem sayısının artırılması ve yaş aralığının geniş tutulması araştırma kapsamlılığı açısından yararlı olacaktır.
- Mahkûm ve dış katılımcılarda eğitim seviyeleri bakımından farklılaşmanın azaltılmasının yeni çalışmalara sağlayacağı düşünülmektedir.
- Yeni çalışmalarda Mahkûm grup verilerinde cinsel suçun alt biçimlerinin irdelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Sosyal istenirlik ve damgalanma gibi daha fazla değişkenin araştırma modeline dahil edilmesinin daha kapsamlı bulguların ortaya çıkmasına katkı sunacağı değerlendirilmektedir. Fakat, araştırmada kullanılan ölçeklerin ve soruların sayısı dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla, daha sonra yürütülecek araştırmalarda daha az soru içeren ölçeklerin kullanılması veya geliştirilmesi faydalı olacaktır.
- Cinsel suçlular empati düzeyi konusunda yürütülecek yeni araştırmalarda çok sesliliği azaltmak için tek boyutlu ve farklı empati türlerine yönelik kapsayıcı bir içeriğe sahip olan TEÖ kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Araştırma hipotezlerinde bulunmayan fakat aralarında anlamlı ilişki bulunan Aleksitimi ve Suçluluk-Utanç düzeyleri farklı bir çalışmada daha fazla irdelenebilir.
- Çocukluk çağı travmalarında hatıraların zaman aşımı sebebiyle yanlış anımsanarak cevaplandırılmış olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kişisel bilgilerin gizliliği hakkında kaygıları gidermek amacı ile demografik verilerin mahkûm grupta eğitim seviyesi yetersiz kalsa dahi soruları kendilerinin okuyup cevaplandırmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Mahkûm katılımcıların dış katılımcılara göre daha düşük eğitim seviyesine sahip olmaları TAÖ, TEÖ ve SUTÖ gibi eğitim seviyesi daha yüksek öğrenci/topluluk örneklerinde geliştirilen öz bildirim ölçeklerinin puanlarının geçerliliğini de etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Cinsel suçluların araştırma verileri cezaevinde kaldıkları süre içinde toplanmıştır. Mahkûmların suç algılarının etraflarında bulunan diğer mahkûmlardan etkilendiği ve suçlarını ve aldıkları cezaları birbirleri ile kıyasladıkları gözlenmektedir. Suç algılarının bulundukları koğuş ortamından etkilenmiş olma ihtimali araştırmanın, tahliye sonrası boylamsal çalışmalar ile daha kapsamlı ve detaylı sonuçlar elde edilmesi açısından katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adli Sicil ve İstatistikler Genel Müdürlüğü (2020). *Adli İstatistikler 2020*.
<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokman/22420211449082020H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf> (Erişim tarihi: 14 Kasım 2023).
- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2022). *Adalet İstatistikleri 2022*.
https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/29032023141410adalet_ist-2022cal%C4%B1sma100kapakl%C4%B1.pdf (Erişim tarihi: 14 Kasım 2023).
- Aigner, M., Eher, R., Fruehwalk, S., Forttier, P., Gurierrez-Lobos, K. ve Dwyer, S.M. (2000). Brain abnormalities and violent behavior. *Journal of Psychology and Human Sexuality, 11*, 57–64.
- Australian Bureau of Statistics (2017). Personal Safety Survey, Australia: User Guide, 2016.
<https://search.abs.gov.au/s/search.html?collection=abssearch&form=simple&query=+knew+the+perpetrator+> (Erişim tarihi: 29 Ekim 2023).
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1*(2), 95-119.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Balcıoğlu, E. (2016). Sosyal süreç teorileri. *Kriminoloji içinde*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Baldner, C. ve McGinley, J. J. (2014). Correlational and exploratory factor analyses (EFA) of commonly used empathy questionnaires: New insights. *Motivation and Emotion, 38*(5), 727-744. <https://doi.org/10.1007/s11031-014-9417-2>
- Baldwin, K. (2015). Sex offender risk assessment. *Offender Management Assessment and Planning Initiative, 111-123*.
- Balkaya, F ve Şahin, N.H. (2003). Çok Boyutlu Öfke Ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi, 14*(3), 192-202
- Baron-Cohen, S. ve Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: an investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 34*, 163-175.
- Barnett, G. D. ve Mann, R. E. (2013). Cognition, empathy, and sexual offending. *Trauma, Violence, & Abuse, 14*(1), 22-33.
- Barth, J., Bermetz, L., Heim, E., Trelle, S. ve Tonia, T. (2012). The current prevalence of Child sexual abuse worldwide: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Public Health, 58* (3), 469-483.

- Batson, C. D. (2018). *A scientific search for altruism: Do we only care about ourselves?*. Oxford University Press.
- Bain, J., Langevin, R., Dickey, R. ve Ben Aron, M. (1987). Sex hormones in murderers and assaulters. *Behavioral Sciences & the Law*, 5(1), 95-101.
- Beech, A. R. (1998). A psychometric typology of child abusers. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 42, 319-339.
- Becker, J.V. (1998). What we know about the characteristics and treatment of adolescents who have committed sexual offenses. *Child Maltreatment: Journal of the American Professional Society on the Abuse of Children*, 3, 317-329.
- Berliner, L. ve Elliott, D. M. (2002). Sexual abuse of children. J. E. B. Myers, L. Berliner, J. Briere, C. T. Hendrix, C. Jenny, ve T. A. Reid (Ed.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (s. 55-78) içinde. Sage Publications, Inc.
- Blair, R. J. R. (2005). Responding to the emotions of others: Dissociating forms of empathy through the study of typical and psychiatric populations. *Consciousness and Cognition*, 14(4), 698-718.
- Blake, E. ve Gannon, T. (2008). Social perception deficits, cognitive distortions, and empathy deficits in sex offenders: A brief review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(1), 34-55.
- Borens, R., Grosse-Schulte, E., Jaensch, W. ve Kortemme, K. H. (1977). Is' alexithymia'but a social phenomenon? An empirical investigation in psychosomatic patients. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 28(1-4), 193-198.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American journal of psychiatry*, 145(1), 1-10.
- Bows, H. (2019). *Sexual violence against older people*. Routledge.
- Breyer, T. (2020). Empathy, sympathy and compassion. *The Routledge handbook of phenomenology of emotion*, 429-440.
- Brown, S., Harkins, L. ve Beech, A. R. (2012). General and Victim-Specific Empathy: Associations with Actuarial Risk, Treatment Outcome, and Sexual Recidivism. *Sexual Abuse*, 24(5), 411-430. <https://doi.org/10.1177/1079063211423944>
- Brownmiller, S. (2005). Against Our Will: Men, Women and Rape (1975). R. K. Bergen, J. L. Edleson ve C. M. Renzetti, *Violence against women: Classic papers* (s. 5-8) içinde. Pearson Education New Zealand.
- Bryden, D. P. ve Grier, M. M. (2011). The search for rapists real motives. *J. Crim. L. & Criminology*, 101, 171.

- Bumby, K. M. (1996). Assessing the cognitive distortions of child molesters and rapists: Development and validation of the MOLEST and RAPE scales. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 8, 37-54.
- Bumby, K. M., Marshall, W. L. ve Langton, C. (1999). A theoretical model of the influences of shame and guilt on sexual offending. *The sex offender: Theoretical advances, treating special populations and legal developments*, 3(5-1).
- Burke, D. M. (2001). Empathy in sexually offending and nonoffending adolescent males. *Journal of interpersonal violence*, 16(3), 222-233.
- Buss, D. M. (1998). The psychology of human mate selection: Exploring the complexity of the strategic repertoire. *Handbook of evolutionary psychology: Ideas, issues, and applications*, 405-429.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Carich, M. S., Metzger, C. K., Baig, M. S. ve Harper, J. J. (2004). Enhancing victim empathy for sex offenders. *Journal of Child Sexual Abuse*, 12(3-4), 255-276.
- Cheung, G. W. ve Rensvold, R. B. (2002). Evaluating goodness-of-fit indexes for testing measurement invariance. *Structural equation modeling*, 9(2), 233-255.
- Cohen, L. J. ve Galyner, I. I. (2002). Clinical features of pedophilia and implications for treatment. *Journal of Psychiatric Practice*, 8(5), 276-289.
- Cossins, A. (2000). *Masculinities, Sexualities and Child Sexual Abuse*. The Hague: Kluwer Law International.
- Cox, C. L., Uddin, L. Q., Di Martino, A., Castellanos, F. X., Milham, M. P. ve Kelly, C. (2012). The balance between feeling and knowing: affective and cognitive empathy are reflected in the brain's intrinsic functional dynamics. *Social cognitive and affective neuroscience*, 7(6), 727-737.
- Cuff, B. M., Brown, S. J., Taylor, L. ve Howat, D. J. (2016). Empathy: A review of the concept. *Emotion review*, 8(2), 144-153.
- Curwen, T. (2003). The importance of offense characteristics, victimization history, hostility, and social desirability in assessing empathy of male adolescent sex offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 15, 347-364.
- Çetinkaya, H. (2020). *Cinsel istismar ve uyuşturucu madde suçundan dolayı cezaevinde tutuklu ve hükümlü olarak bulunan erkeklerin çocukluk çağı travmalarının, dissosiyatif yaşantılarının ve suçluluk-utanç duygularının değerlendirilmesi* [Yayımlanmış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

- Darwin, C. (1890). *The expression of the emotions in man and animals*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Dauids, O., Londt, M. ve Wilson, L. (2015). Imprisoned sex offenders' chronic denial and their childhood family environment. *The Open Family Studies Journal*, 7(1).
- de Greck, M., Wang, G., Yang, X., Wang, X., Northoff, G. ve Han, S. (2012). Neural substrates underlying intentional empathy. *Social cognitive and affective neuroscience*, 7(2), 135-144.
- Dean, K.E. ve Malamuth, N.M. (1997). Characteristics of men who aggress sexually and of men who imagine aggressing: Risk and moderating variables. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(2), 449-455.
- Decety, J. ve Jackson, P. L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavioral and cognitive neuroscience reviews*, 3(2), 71-100.
- Decety, J. (2007). A social cognitive neuroscience model of human empathy. *Social neuroscience: Integrating biological and psychological explanations of social behavior*, 246, 270.
- Decety, J. ve Ickes, W. (Ed.). (2011). *The social neuroscience of empathy*. Mit press.
- Demir, Y., Atli, A. ve Kış, A. (2018). Medeni Duruma Göre Empatinin Meta-Analitik Olarak İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(2).
- Demirözer, S. (2019). *Italo Svevonun La Coscienza di Zeno romanındaki Zeno Cosini karakterinin psikanalitik okuması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Derebagçe, G. E. ve Özerk, H. (2021). Türkiye’de 1995-2020 Yılları Arasında Çocuk İstismarını Önleme Programlarına İlişkin Gerçekleştirilen Çalışmaların İncelenmesi ve Değerlendirilmesi, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(7): 651-670.
- Dewaele, J. M. ve Wei, L. (2012). Multilingualism, empathy, and multicompetence. *International Journal of Multilingualism*, 9(4), 352-366.
- Dills, J., Fowler, D. ve Payne, G. (2016). Sexual violence on campus: Strategies for prevention.
- Donat, P. L. ve D'Emilio, J. (1992). A feminist redefinition of rape and sexual assault: Historical foundations and change. *Journal of Social Issues*, 48(1), 9-22.
- Dost, A. ve Yağmurlu, B. (2006). Suçluluk ile utanç duygularının kavramsallaştırılmasına ilişkin sorunlar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9(17) 37-52.

- Edgards, K. ve Ormstad, K. (2000). Prevalence and characteristics of sexual abuse in a national sample of Swedish seventeen-year-old boys and girls. *Acta paediatrica*, 89(3), 310-319.
- Ediş, S. (2000). *Aleksitiminin sosyodemografik  zelliklere göre suçluluk ve utan  duygusuyla olan ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi].  sk dar  niversitesi.
- Eisenberg, N. (1988). Empathy and sympathy: A brief review of the concepts and empirical literature. *Anthrozo s*, 2(1), 15-17.
- Eisenberg, N. (2002). Empathy-related emotional responses, altruism, and their socialization. *Visions of compassion: Western scientists and Tibetan Buddhists examine human nature*, 135, 131-164.
- Eisenberg, N. ve Fabes, R. A. (1990). Empathy: Conceptualization, measurement, and relation to prosocial behavior. *Motivation and emotion*, 14(2), 131-149.
- Ekman, P. (2009). *Telling lies: Clues to deceit in the marketplace, politics, and marriage*. WW Norton & Company.
- Erdoğan, A., Tufan, E., Karaman, M.G., Atabek, M.S., Koparan, C.,  zdemir, E. ve Ankaralı, H. (2011). Türkiye'nin dört farklı b lgesinde  ocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik  zellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 55-61.
- Evans, J. ve Mathur, A. (2005). The Value of Online Surveys. *Internet Research*, 15(2), 195-219. doi:10.1108/10662240510590360
- Fan, Y., Duncan, N. W., De Greck, M. ve Northoff, G. (2011). Is there a core neural network in empathy? An fMRI based quantitative meta-analysis. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 35(3), 903-911.
- Farrington, D. P. (2007). Childhood risk factors and risk-focused prevention. *The Oxford handbook of criminology*, 4, 602-640.
- Faupel, S. (2015). Etiology of adult sexual offending. *Sex Offender Management Assessment and Planning Initiative Research Brief*.
- Faupel, S. ve Przybylski, R. (2015). Chapter 2: Etiology of adult sexual offending. *Sex Offender Management Assessment and Planning Initiative*.
- Fernandez, Y. M., Marshall, W. L., Lightbody, S. ve O'sullivan, C. (1999). The child molester empathy measure: Description and examination of its reliability and validity. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 11, 17-31.
- Finkelhor, D. (1984). Child sexual abuse. *New York*, 186f.
- Finkelhor, D. (1994). The international epidemiology of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 18(5), 409-417.

- Finkelhor, D., Cuevas, C. A. ve Drawbridge, D. (2016). The four preconditions model: An assessment. *The Wiley handbook on the theories, assessment and treatment of sexual offending*, 25-51.
- Fisher, D., Beech, A. ve Browne, K. (1999). Comparison of sex offenders to nonoffenders on selected psychological measures. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43(4), 473-491.
- Furnham, A. (1986). Response bias, social desirability and dissimulation. *Personality and Individual Differences*, 7(3), 385-400.
- Garofalo, C., Velotti, P. ve Zavattini, G. C. (2018). Emotion regulation and aggression: The incremental contribution of alexithymia, impulsivity, and emotion dysregulation facets. *Psychology of Violence*, 8(4), 470.
- George, D. ve Mallery, P. (2016). IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference (13th ed.). New York: Routledge.
- Gilbert, P. (1997). The evolution of social attractiveness and its role in shame, humiliation, guilt and therapy. *British Journal of Medical Psychology*, 70(2), 113-147.
- Gilbert, P. (2004). Evolution, attractiveness, and the emergence of shame and guilt in a self-aware mind: A reflection on Tracy and Robins. *Psychological Inquiry*, 15(2), 132–135
- Giotakos, O., Markianos, M., Vaidakis, N. ve Christodoulou, G. N. (2004). Sex hormones and biogenic amine turnover of sex offenders in relation to their temperament and character dimensions. *Psychiatry Research*, 127(3), 185-193.
- Goetz, J. L., Keltner, D. ve Simon-Thomas, E. (2010). Compassion: an evolutionary analysis and empirical review. *Psychological Bulletin*, 136(3), 351.
- Goldman, J. D. ve Padayachi, U. K. (1997). The prevalence and nature of child sexual abuse in Queensland, Australia. *Child Abuse & Neglect*, 21(5), 489-498.
- Gönültaş, B., Oral, G. ve Beyaztaş, G. (2015). Cinsel istismarları açıklayan teorilerin suç soruşturmaları bağlamında irdelenmesi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 6(21), 79-104.
- Groth, A. N., Burgess, W. ve Holmstrom, L. L. (1977). Rape: power, anger, and sexuality. *The American Journal of Psychiatry*, 134(11), 1239-1243. <https://doi.org/10.1176/ajp.134.11.1239>
- Groth, A. N. ve Birnbaum, H. J. (1979). *Men who rape: The psychology of the offender*. New York, NY: Plenum Press.

- Grynberg, D., Luminet, O., Corneille, O., Grèzes, J. ve Berthoz, S. (2010). Alexithymia in the interpersonal domain: A general deficit of empathy?. *Personality and Individual Differences*, 49(8), 845-850.
- Gunzelmann, T., Kupfer, J. ve Brähler, E. (2002). Alexithymia in the elderly general population. *Comprehensive Psychiatry*, 43(1), 74-80.
- Gutiérrez-Cobo, M. J., Cabello, R., Megías-Robles, A., Gómez-Leal, R., Baron-Cohen, S. ve Fernández-Berrocal, P. (2023). Does our cognitive empathy diminish with age? The moderator role of education level. *International Psychogeriatrics*, 35(4), 207-214.
- Guttman, H. A. ve Laporte, L. (2000). Empathy in families of women with borderline personality disorder, anorexia nervosa, and a control group. *Family process*, 39(3), 345-358.
- Güleç, H., Köse, S., Güleç, M. Y., Çitak, S., Evren, C., Borckardt, J. ve Sayar, K. (2009). Reliability and factorial validity of the Turkish version of the 20-item Toronto alexithymia scale (TAS-20). *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 19(3), 214.
- Gülen, A. (2020, 18 Mayıs). *Empatinin biyolojik boyutları ve ayna nöronlar*. <https://evrimagaci.org/empatinin-biyolojik-boyutlari-ve-ayna-noronlar-8723> (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).
- Güler, Ş. (2021). Dijital İletişim Mecralarında Dezavantajlı Türlerin Sesi Olmak: Hayvanseverlerin Siyasal Katılım Faaliyetleri Üzerinde Empati ve Grup Bilincinin Rolü. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2021(56), 142-164.
- Güleç H. ve Yenel A. (2010). 20 maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği Türkçe uyarlamasının kesme noktalarına göre psikometrik özellikler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 13(3), 108-112.
- Güzelsoy, Z. (2014). *Kimyasal Kastrasyon Uygulamasına Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımlarının Araştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi
- Groth, A. N. ve Birnbaum, H. J. (1979). *Men who rape: The psychology of the offender*. New York, NY: Plenum Press.
- Hanson, R. K. ve Slater, S. (1988). Sexual victimization in the history of sexual abusers: A review. *Annals of Sex Research*, 1(4), 485-99
- Hanson, R. K. ve Scott, H. (1995). Assessing perspective-taking among sexual offenders, nonsexual criminals, and nonoffenders. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 7(4), 259-277. <https://doi.org/10.1007/BF02256831>

- Hanson, R. K. ve Bussiere, M. T. (1998). Predicting relapse: a meta-analysis of sexual offender recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 348.
- Hanson, R. K. ve Morton-Bourgon, K. E. (2005). The Characteristics of Persistent Sexual Offenders: A Meta-Analysis of Recidivism Studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1154-1163. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.73.6.1154>
- Harrison, L. E., Clayton-Smith, J. ve Bailey, S. (2001). Exploring the complex relationship between adolescent sexual offending and sex chromosome abnormality. *Psychiatric Genetics*, 11(1), 5-10.
- Hall, G. C. N. ve Hirschman, R. (1991). Toward a theory of sexual aggression: a quadripartite model. *Journal of consulting and clinical psychology*, 59(5), 662.
- Hall, R. C. ve Hall, R. C. (2007, April). A profile of pedophilia: definition, characteristics of offenders, recidivism, treatment outcomes, and forensic issues. *Mayo Clinic Proceedings* (Vol. 82, No. 4, s. 457-471) içinde. Elsevier.
- Hayashino, D. S., Wurtele, S. K. ve Klebe, K. J. (1995). Child molesters: An examination of cognitive factors. *Journal of interpersonal Violence*, 10(1), 106-116.
- Helmes, E., McNeill, P. D., Holden, R. R. ve Jackson, C. (2008). The construct of alexithymia: Associations with defense mechanisms. *Journal of Clinical Psychology*, 64(3), 318-331.
- Hirschi, T. ve Gottfredson, M. (1983). Age and the explanation of crime. *American Journal of Sociology*, 89(3), 552-584.
- Hogan, R. (1969). Development of an empathy scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(3), 307.
- Holmes, S. T. ve Holmes, R. M. (2008). *Sex crimes: Patterns and behavior*. Sage Publications.
- Honkalampi, K., Hintikka, J., Tanskanen, A., Lehtonen, J. ve Viinamäki, H. (2000). Depression is a strongly associated with alexithymia in the general population. *Journal of Psychosomatic Research*, 48(1), 99-104.
- Hoppe, K. D. ve Bogen, J. E. (1977). Alexithymia in twelve commissurotomy patients. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 28(1-4), 148-155.
- Hucker, S. ve Bain, J. (1990). Androgenic hormones and sexual assault. W.L. Marshall ve D.R. Laws (Ed.), *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories and Treatment of the Offender* (s. 93-102) içinde. New York: Plenum Press.

- Hudson, S. M., Marshall, W. L., Wales, D., McDonald, E., Bakker, L. W., ve McLean, A. (1993). Emotional recognition skills of sex offenders. *Annals of Sex Research*, 6, 199-211.
- Hughes, K., Bellis, M. A., Jones, L., Wood, S., Bates, G., Eckley, L., McCoy, E., Mikton, C., Shakespeare, T. ve Officer, A. (2012). Prevalence and risk of violence against adults with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *The Lancet*, 379(9826), 1621-1629.
- Hynes, C. A., Baird, A. A. ve Grafton, S. T. (2006). Differential role of the orbital frontal lobe in emotional versus cognitive perspective-taking. *Neuropsychologia*, 44(3), 374-383.
- Hunter, J.A., Jr. ve Becker, J.V. (1994). The role of deviant sexual arousal in juvenile sexual offending: Etiology, evaluation, and treatment. *Criminal Justice and Behavior*, 21, 132-149.
- Jones, L., Bellis, M. A., Wood, S., Hughes, K., McCoy, E., Eckley, L., Bates, G., Mikton, C., Shakespeare, T. ve Officer, A. (2012). Prevalence and risk of violence against children with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *The Lancet*, 380(9845), 899-907.
- Jolliffe, D. ve Farrington, D. P. (2004). Empathy and offending: A systematic review and meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 9(5), 441-476.
- Jolliffe, D. ve Farrington, D. P. (2006). Development and validation of the Basic Empathy Scale. *Journal of adolescence*, 29(4), 589-611.
- Jørgensen, M. M., Zachariae, R., Skytthe, A. ve Kyvik, K. (2007). Genetic and environmental factors in alexithymia: a population-based study of 8,785 Danish twin pairs. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 76(6), 369-375.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor*. Ankara <http://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/11/Aile-ici-siddet-HUNEE-2008-AnaRapor.pdf> (Erişim Tarihi: 20 Eylül 2023).
- Karasar, N. (2015). Bilimsel araştırma yöntemi (28. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. ve Siyez, D. M. (2010). KA-Sİ çocuk ve ergenler için empatik eğilim ölçeği: Geliştirilmesi geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).
- Kauhanen, J., Kaplan, G. A., Julkunen, J., Wilson, T. W. ve Salonen, J. T. (1993). Social factors in alexithymia. *Comprehensive Psychiatry*, 34(5), 330-335. [https://doi.org/10.1016/0010-440X\(93\)90019-Z](https://doi.org/10.1016/0010-440X(93)90019-Z)

- Kızılırmak, B. (2019). Kimyasal Kastrasyonun Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilirliği Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 1025-1071.
- Knight, R. A. (1999). Validation of a typology for rapists. *Journal of Interpersonal Violence* 14, 303-330
- Koç, M., (2016). Demografik özellikler ile empatik eğilim arasındaki ilişki: yetişkinler üzerine ampirik bir araştırma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 25-47.
- Koçak, R. (2002). Aleksitimi: Kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 183-212.
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. ve Lozano, R. (Ed.) (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Kruger, T. H., Sinke, C., Kneer, J., Tenbergen, G., Khan, A. Q., Burkert, A. ve Frieling, H. (2019). Child sexual offenders show prenatal and epigenetic alterations of the androgen system. *Translational Psychiatry*, 9(1), 28.
- Krystal, H. (1979). Alexithymia and psychotherapy. *American Journal of Psychotherapy*, 33(1), 17-31.
- Kvam, M. H. (2000). Is sexual abuse of children with disabilities disclosed? A retrospective analysis of child disability and the likelihood of sexual abuse among those attending Norwegian hospitals. *Child Abuse & Neglect*, 24(8), 1073-1084.
- Langton, C. M., Barbaree, H. E., Harkins, L., Arenovich, T., McNamee, J., Peacock, E. J. ve Marcon, H. (2008). Denial and minimization among sexual offenders: Posttreatment presentation and association with sexual recidivism. *Criminal Justice and Behavior*, 35(1), 69-98.
- Larsen, J. K., Brand, N., Bermond, B. ve Hijman, R. (2003). Cognitive and emotional characteristics of alexithymia: a review of neurobiological studies. *Journal of psychosomatic research*, 54(6), 533-541.
- Laws, D. R. ve Marshall, W. L. (1990). A conditioning theory of the etiology and maintenance of deviant sexual preference and behavior. *Handbook of sexual assault: Issues, theories, and treatment of the offender*, 209-229.
- Leguizamo, A. (2011). The object relations and victimization histories of juvenile sex offenders. B. K. Schwartz (Ed.), *Handbook of sex offender treatment* (s. 1-40) içinde. Civic Research Institute.

- Lesser, I. M. (1985). A critique of contribution to the alexithymia symposium. *Psychoter Psychosom*, 44, 82-88.
- Levant, R. F., Richmond, K., Majors, R. G., Inclan, J. E., Rossello, J. M., Heesacker, M., Rowan, G. T. ve Sellers, A. (2003). A multicultural investigation of masculinity ideology and alexithymia. *Psychology of Men & Masculinity*, 4(2), 91–99. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.4.2.91>
- Lewis, M. (2008). Self-conscious emotions: Embarrassment, pride, shame, and guilt. M. Lewis, J. M. Haviland-Jones ve L. F. Barrett (Ed.), *Handbook of Emotions* (s. 742–756) içinde. The Guilford Press.
- Lindsay-Hartz, J. (1984). Contrasting experiences of shame and guilt. *American Behavioral Scientist*, 27(6), 689-704.
- Luminet, O. ve Lenoir, V. (2006). Alexithymie parentale et capacités émotionnelles des enfants de 3 et 5 ans. *Enfance*, 58(4), 335-356.
- Malamuth, N.M., Linz, D., Heavey, C.L., Barnes, G. ve Acker, M. (1995). Using the confluence model of sexual aggression to predict men's conflict with women: A 10 year follow-up study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 353-369.
- Malamuth, N. M. (1996). The confluence model of sexual aggression: Feminist and evolutionary perspectives. *Sex, power, conflict: Evolutionary and Feminist Perspectives*, 269-295.
- Malamuth, N.M. (1998). The confluence model as an organizing framework for research on sexually aggressive men: Risk moderators, imagined aggression, and pornography consumption. R.G. Green ve E. Donnerstein (Ed.), *Human Aggression: Theories, Research, and Implications for Social Policy* (s. 229-245) içinde. San Diego, CA: Academic Press.
- Malamuth, N.M. ve Heilmann, M.F. (1998). Evolutionary psychology and sexual aggression. C. Crawford ve D.L. Krebs (Ed.), *Handbook of Evolutionary Psychology: Ideas, Issues, and Applications* (s. 515–542) içinde. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Maletzky, B. M. ve McGovern, K. B. (1991). *Treating the sexual offender*. Sage Publications, Inc.
- Marshall, W.L. ve Barbaree, H.E. (1990). An integrated theory of the etiology of sexual offending. W.L. Marshall, D.R. Laws ve H.E. Barbaree (Ed.), *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories, and Treatment of the Offender* (s. 257-275) içinde. New York: Plenum Press

- Marshall, W. L., Hudson, S. M. ve Hodgkinson, S. (1993). The importance of attachment bonds in the development of juvenile sex offending. *The Juvenile Sex Offender*, 164-181.
- Marshall, W. L. (1994). Treatment effects on denial and minimization in incarcerated sex offenders. *Behaviour Research and Therapy*, 32, 559–564.
- Marshall, W. L., Jones, R., Hudson, S. M. ve McDonald, E. (1994). Generalized empathy in child molesters. *Journal of Child Sexual Abuse*, 2(4), 61-68.
https://doi.org/10.1300/J070v02n04_04
- Marshall, W., Hudson, S., Jones, R. ve Fernandez, Y. M. (1995). Empathy in sex offenders. *Clinical Psychology Review*. 15(2), 99-113
- Marshall, W. L. ve Eccles, A. (1996). Cognitive—Behavioral Treatment of Sex Offenders. *Sourcebook of Psychological Treatment Manuals for Adult Disorders* (s. 295-332) içinde. Boston, MA: Springer US.
- Marshall, W. L., Anderson, D. ve Champagne, F. (1997). Self-esteem and its relationship to sexual offending: Invited Article. *Psychology, Crime and Law*, 3(3), 161-186.
- Marshall, W.L., Anderson, D. ve Fernandez, Y.M. (1999). *Cognitive Behavioral Treatment of Sex Offenders*. Chichester, England: Wiley.
- Marshall, W.L. ve Marshall, L.E. (2000). The origins of sex offending. *Trauma, Violence, and Abuse*, 1, 250–263.
- Marshall, W. L. ve Moulden, H. (2001). Hostility toward women and victim empathy in rapists. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 13(4), 249-255.
<https://doi.org/10.1023/A:1017518414946>
- Mathie, N. L. ve Wakeling, H. C. (2011). Assessing socially desirable responding and its impact on self report measures among sexual offenders. *Psychology, Crime & Law*, 17(3), 215-237.
- Mattila, A. K., Salminen, J. K., Nummi, T. ve Joukamaa, M. (2006). Age is strongly associated with alexithymia in the general population. *Journal of Psychosomatic Research*, 61(5), 629-635.
- Mattila, A. K., Hypen, K., Andersson, N., Sampaala, M. ve Joukamaa, M. (2008). Alexithymia among Finnish male prisoners. *European Psychiatry*, 23(2), 38.
<https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2008.01.139>
- McDougall, J. (1982). Alexithymia: a psychoanalytic viewpoint. *Psychotherapy and psychosomatics*, 38(1-4), 81-90. the general population. *Journal of Psychosomatic Research*, 61(5), 629-635.

- Mehrabian, A. ve Epstein, N. (1972). A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*.
- Michl, P., Meindl, T., Meister, F., Born, C., Engel, R. R., Reiser, M. ve Hennig-Fast, K. (2014). Neurobiological underpinnings of shame and guilt: a pilot fMRI study. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(2), 150-157.
- Miller, P. A. ve Eisenberg, N. (1988). The relation of empathy to aggressive and externalizing/antisocial behavior. *Psychological Bulletin*, 103(3), 324-344. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.103.3.324>
- Mills, J. F., Loza, W. ve Kroner, D. G. (2003). Predictive validity despite social desirability: Evidence for the robustness of self-report among offenders. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 13(2), 140-150.
- Morrow, E. P. (2020). Cognitive, affective, and general empathy in individuals convicted of a sexual offense: A meta-analysis. *Sexual Abuse*, 32(8), 883-906. <https://doi.org/10.7171/1770/719007960362312918985588062>
- Murray, J. B. (2000). Psychological profile of pedophiles and child molesters. *The Journal of Psychology*, 134(2), 211-224.
- Nemiah, J., Freyberger, H. ve Sifneos, P. E. (1976). Alexithymia: a view of the psychosomatic process. In, OW Hill (1976) *Modern Trends in Psychosomatic Medicine* 3, 430-439.
- Özcan, H. (2012). Hemşirelerin empatik eğilim ve empatik becerileri: Gümüşhane örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 60-68.
- Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimi Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(7), 394-422.
- Özdemir, K., Güler, D. S., Şahin, S., Ünsal, A. ve Kuni, F. (2019). Hemşirelerde empati ve öfke kontrolünün değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(3), 470-478.
- Öztürk Ö. (2005). *İstanbul H tipi cezaevinde kalan ergenlerde suçluluk-utanç duygusunun değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Karaelmas Üniversitesi.
- Paulhus, D. L. (2002). Socially desirable responding: The evolution of a construct. H. I. Braun, D. N. Jackson, ve D. E. Wiley (Ed.), *The role of constructs in psychological and educational measurement* (s. 49–69) içinde. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

- Pereda, N., Guilera, G., Forns, M. ve Gómez-Benito, J. (2009). The international epidemiology of child sexual abuse: A continuation of Finkelhor (1994). *Child Abuse & Neglect*, 33(6), 331-342.
- Plutchik, R. (1987). Evolutionary bases of empathy. *Empathy and Its Development*, 1, 38-46.
- Preece, D. A., Parry, C. L., Allan, M. M. ve Allan, A. (2021). Assessing alexithymia in forensic settings: Psychometric properties of the 20-item Toronto Alexithymia Scale among incarcerated adult offenders. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 31(1), 31-43.
- Preston, S. D. ve De Waal, F. B. (2002). Empathy: Its ultimate and proximate bases. *Behavioral and Brain Sciences*, 25(1), 1-20.
- Preston, S. D. (2007). A perception-action model for empathy. *Empathy in Mental Illness*, 1, 428-447.
- Preston, S. D. ve Hofelich, A. J. (2012). The many faces of empathy: Parsing empathic phenomena through a proximate, dynamic systems view of representing the other in the self. *Emotion Review*, 4(1), 24-33.
- Proeve, M. ve Howells, K. (2002). Shame and guilt in child sexual offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 46 (6), 657-667.
- Putnam, F. W. (2003). Ten-year research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 42(3), 269-278.
- Quinsey, V.L. ve Lalumiere, M.L. (1995). Evolutionary perspectives on sexual offending. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 7, 301-315.
- Rankin, K. P., Kramer, J. H. ve Miller, B. L. (2005). Patterns of cognitive and emotional empathy in frontotemporal lobar degeneration. *Cognitive and Behavioral Neurology*, 18(1), 28-36.
- Rice, M. E., Chaplin, T. C., Haris, G. T. ve Coutts, J. (1994) Empathy for the Victim and Sexual Arousal Among Rapists and Nonrapists, *Journal of Interpersonal Violence*, 9, 435- 449.
- Rogers, C. R. (1983). Empatik olmak değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir. (F. Akkoyun, Çev.). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 103-124.
- Roys, D. T. (1997). Empirical and theoretical considerations of empathy in sex offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 41(1), 53-64.

- Salminen, J. K., Saarijärvi, S., Äärelä, E., Toikka, T. ve Kauhanen, J. (1999). Prevalence of alexithymia and its association with sociodemographic variables in the general population of Finland. *Journal of Psychosomatic Research*, 46(1), 75-82.
- Sampson, R. J. ve Lauritsen, L. J. (1997). Racial and ethnic disparities in crime and criminal justice in the United States. *Crime and Justice*, 21, 311-374.
- San, A. (2006). *Shame, guilt and empathy in sex offenders* [Yayımlanmış doktora tezi]. University of London.
- Sayar, K. (2006). Vakfetmek: Empati Duygusunun Psikolojik Dayanakları.
- Schiffer, B., Amelung, T., Pohl, A., Kaergel, C., Tenbergen, G., Gerwinn, H., ... ve Walter, H. (2017). Gray matter anomalies in pedophiles with and without a history of child sexual offending. *Translational Psychiatry*, 7(5), e1129-e1129.
- Scully, D. (1994). Understanding Sexual Violence: A Study of Convicted Rapists (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203947975>
- Seto, M. C. (2009). Pedophilia. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 391-407.
- Seto, M. C. ve Barbaree, H. E. (1993). Victim blame and sexual arousal to rape cues in rapists and nonoffenders. *Annals of Sex Research*, 6(3), 167-183. <https://doi.org/10.1177/107906329300600301>
- Sevik Karaman, A. (2012). *Dört farklı suç tipinde empatik beceri düzeylerinin karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi] İstanbul Üniversitesi.
- Shamay-Tsoory, S. G. (2011). The neural bases for empathy. *The Neuroscientist*, 17(1), 18-24.
- Sifneos, P. E. (1996). Alexithymia: Past and present. *The American Journal of Psychiatry*, 153(Suppl), 137-142.
- Simon, L. M., Sales, B., Kaszniak, A. ve Kahn, M. (1992). Characteristics of child molesters: Implications for the fixated-regressed dichotomy. *Journal of Interpersonal Violence*, 7(2), 211-225.
- Smith, A. (2006). Cognitive empathy and emotional empathy in human behavior and evolution. *The Psychological Record*, 56(1), 3-21.
- Snyder, H. N. (2000). Sexual assault of young children as reported to law enforcement: Victim, incident, and offender characteristics: A statistical report using data from the national incident-based reporting system. US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics.

- Solmaz, M., Sayar, K., Özer, Ö. A., Öztürk, M. ve Acar, B. (2000). Sosyal fobi hastalarında aleksitimi, umutsuzluk ve depresyon: Kontrollü bir çalışma. *Klinik Psikiyatri*, 3(4), 235-241.
- Starzyk, K. B. ve Marshall, W. L. (2003). Childhood family and personological risk factors for sexual offending. *Aggression and Violent Behavior*, 8(1), 93-105.
- Stinneford, J. F. (2006). Incapacitation through Maiming: Chemical Castration, the Eighth Amendment, and the Denial of Human Dignity, *University of St. Thomas Journal*, V:3, <https://ir.stthomas.edu/ustlj/vol3/iss3/10> (Erişim Tarihi: 31 Mayıs 2023).
- Stuewig, J., Tangney, J. P., Kendall, S., Folk, J. B., Meyer, C. R. ve Dearing, R. L. (2015). Children's proneness to shame and guilt predict risky and illegal behaviors in young adulthood. *Child Psychiatry & Human Development*, 46, 217-227.
- Sprinkle, E., Bloomquist, K., Butcher, C., Gleason, N. ve Schaefer, Z. (2018). The role of sex work stigma in victim blaming and empathy of sexual assault survivors. *Sexuality Research and Social Policy*, 15, 242-248.
- Spreng, R., N., Kinnon, C. M., Mar, R. A. ve Levine, B. (2009). The Toronto Empathy Questionnaire: Scale development and initial validation of a factor-analytic solution to multiple empathy measures. *Journal of Personality Assessment*, 91(1), 62-71
- Starzyk, K. B. ve Marshall, W. L. (2003). Childhood family and personological risk factors for sexual offending. *Aggression and Violent Behavior*, 8(1), 93-105.
- Stoudemire, A. (1991). Somatothymia: parts I and II. *Psychosomatics*, 32(4), 365-381.
- Symons, D. (1979). The Evolution of Human Sexuality. *New York: Oxford University Press*.
- Şahin, N.H. ve Şahin, N. (1992). Adolescent Guilt, Shame and Depression in Relation to Sociotropy and Autonomy, Paper presented at the World Congress of Cognitive Therapy, June 17-23, Toronto, Canada
- Şaşıoğlu, M., Gülol, Ç. ve Tosun, A. (2013). Aleksitimi kavramı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 507-527.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics, 6th Ed. Northridge. CA: California State University.
- Tadayon Nabavi, R. (2012). Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory. University of Science and Culture.
- Takahashi, H., Yahata, N., Koeda, M., Matsuda, T., Asai, K. ve Okubo, Y. (2004). Brain activation associated with evaluative processes of guilt and embarrassment: an fMRI study. *Neuroimage*, 23(3), 967-974.

- Tan, L. ve Grace, R. C. (2008). Social desirability and sexual offenders: A review. *Sexual Abuse*, 20(1), 61-87.
- Tangney, J. P. (1989). Shame-Proneness, Guilt-Proneness, and Interpersonal Processes.
- Tangney, J. P. (1991). Moral affect: The good, the bad, and the ugly. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 598-607.
- Tangney, J. (1993). Shame and guilt. C. Costello (Ed.), *Symptoms of depression* (s. 161-180) içinde. New York: Wiley.
- Tangney, J. P., Miller, R. S., Flicker, L. ve Barlow, D. H. (1996). Are shame, guilt, and embarrassment distinct emotions? *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1256–1269. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.6.1256>
- Tangney, J. P., Stuewig, J., Mashek, D. ve Hastings, M. (2011). Assessing jail inmates' proneness to shame and guilt: Feeling bad about the behavior or the self?. *Criminal Justice and Behavior*, 38(7), 710-734.
- Tangney, J. P., Stuewig, J. ve Martinez, A. G. (2014). Two Faces of Shame: The Roles of Shame and Guilt in Predicting Recidivism. *Psychological Science*, 25, 799-805.
- Taylor, G. J., Bagby, R. M. ve Parker, J. D. (1991). The alexithymia construct: a potential paradigm for psychosomatic medicine. *Psychosomatics*, 32(2), 153-164.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25–52, 250–283. <https://doi.org/10.2307/1166137>
- Thornhill, R. ve Palmer, C. T. (2001). *A natural history of rape: Biological bases of sexual coercion*. MIT press.
- Tibbels, S., Benbouriche, M. ve Przygodzki-Lionet, N. (2022). Empathy Deficits in Individuals Convicted of a Sexual Offense: A Systematic Literature Review. *Victims & Offenders*, 1-30.
- Tierney, D. W. ve McCabe, M. P. (2001). An evaluation of self-report measures of cognitive distortions and empathy among Australian sex offenders. *Archives of Sexual Behavior*, 30, 495-519.
- Totan, T., Dogan, T. ve Sapmaz, F. (2012). The Toronto Empathy Questionnaire: Evaluation of Psychometric Properties among Turkish University Students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 46, 179-198.
- Trivers, R. L. (1972). Parental investment and sexual selection. B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man* (s. 136-179) içinde. Chicago: Aldine.
- Türk Ceza Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 25611, 12 Ekim 2004.

- Türkan, D. ve Selda, S. (2020). Married Individuals' Opinions on the case of Marital Rape: A Qualitative Study. *Istanbul University Journal of Women's Studies*, (20), 19-49.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2020* <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22420211449082020H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf> (Erişim Tarihi: 23 Ağustos 2023)
- Tychev C, Garnier S, Lighezzollo-Alnot J, Claudon P. ve Rebourg-Roesler C. An accumulation of negative life events and the construction of alexithymia: a longitudinal and clinical approach. *J Pers Assess* 2010; 92:189-206.
- UNICEF (2017). Şiddet ile Disiplin, Cinsel İstismar ve Cinayetler Tüm Dünyada Milyonlarca Çocuğun Peşini Bırakmıyor [Basın Bülteni]. <https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/unicef-%C5%9Fiddet-ile-disiplin-cinsel-istismar-ve-cinayetler-t%C3%BCm-d%C3%BCnyada-milyonlarca> (Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2023).
- Varker, T., Devilly, G. J., Ward, T. ve Beech, A. R. (2008). Empathy and adolescent sexual offenders: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 13(4), 251-260.
- Ward, T., Fisher, S. ve Beech, A. (2016). An integrated theory of sexual offending. In A. Phenix ve H. Hoberman (Ed.), *Sexual offending: Predisposing antecedents, assessments and management*. https://doi.org/10.1007/978-1-4939-2416-5_1
- Ward, T. ve Keenan, T. (1999). Child molesters' implicit theories. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(8), 821-838.
- Ward, T. ve Siegert, R.J. (2002) Toward a Comprehensive Theory of Child Sexual Abuse: A Theory Knitting Perspective. *Psychology, Crime and Law*, 8, 319-351. <https://doi.org/10.1080/10683160208401823>
- Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological review*, 92(4), 548.
- Winter, K., Spengler, S., Bermpohl, F., Singer, T. ve Kanske, P. (2017). Social cognition in aggressive offenders: Impaired empathy, but intact theory of mind. *Scientific Reports*, 7(1), 670.
- Wiseman, J. ve Lobanov-Rostovsky, C. (2015). Chapter 1: Incidence and prevalence of sexual offending. *Sex offender management assessment and planning initiative* http://www.smart.gov/SOMAPI/sec1/ch1_incidence.html (Erişim tarihi: 10 Mayıs 2023).

- World Health Organization. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. Geneva, Switzerland. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Erişim tarihi: 25 Ekim 2023).
- World Health Organization. (2021). *Violence against women*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Erişim tarihi: 25 Ekim 2023).
- Xu, R. H., Wong, E. L. Y., Lu, S. Y. J., Zhou, L. M., Chang, J. H. ve Wang, D. (2020). Validation of the Toronto Empathy Questionnaire (TEQ) among medical students in China: Analyses using three psychometric methods. *Frontiers in Psychology*, 11, 810.
- Yemez, B. (1991). *Psikoanalitik, somatoform ve diğer bozukluklarda aleksitimi üzerine kontrollü bir alışma* [Uzmanlık tezi]. İzmir Ege Üniversitesi.
- Yıldırım Doğru, S. S. (2020). *Çocuk Hakları ve Koruma Aile Refahı*. (4. Baskı). Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Yılmaz-Irmak, T. (2008). *Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Zackheim, L. (2007). Alexithymia: The expanding realm of research. *Journal of Psychosomatic Research*, 63(4), 345-347.
- Zara-Page, A. (2004). Çocuk cinsel istismarı: Cinsel istismara neden olan etkenler ve cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 103-113.

EKLER

Ek 1: İstanbul Kent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulu Kararı

İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Karar No: 11

Tarih: 14.12.2022

TOPLANTIYA KATILANLAR:

Prof. Dr. Uğur TEKİN	Başkan
Prof. Dr. Hasret ÇOMAK	Üye
Prof. Dr. Öcal USTA	Üye
Doç. Dr. Bülent DEMİR	Üye
Doç. Dr. İlkey CEYHAN	Üye
Dr. Öğr. Üyesi Onur SARI	Üye
Burcu MENİZ	Raportör

KARARLAR:

1- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü 205041027 numaralı Klinik Psikoloji (Tezli) Yüksek Lisans programı öğrencilerinden **Eylül Nazlı ÖKSÜZ'ün**, "Cinsel Suçtan Tutuklu ve Hükümlü Erkeklerin, Suç Geçmişi Bulunmayan Erkeklerle Göre Aleksitimi, Empati ve Suçluluk-Utanç İlişkisi Bakımından Karşılaştırılması" adlı tez çalışması gereği araştırmanın yöntemine dair anket sorularının uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Ek 2: T.C. Adalet Bakanlığı Araştırma İzin Onayı

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-57292265-204.04-36/3741
Konu : Eylül Nazlı ÖKSÜZ'ün Araştırma Talebi

09.01.2023

BAKIRKÖY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 02.01.2023 tarihli ve E-72489610-2023/131-2023/131 sayılı yazınız.

Metris 2 No.lu T ve R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda psikolog olarak görevli olup İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan Eylül Nazlı ÖKSÜZ'ün, "*Cinsel Suçtan Tutuklu ve Hükümlü Erkeklerin, Suç Geçmişi Bulunmayan Erkeklerle Göre Aleksitimi, Empati, Suçluluk-Utanç İlişkisi Bakımından Karşılaştırılması*" konulu tez çalışması kapsamında Metris 2 No.lu T ve R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklular ile araştırma yapma talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Söz konusu bilimsel araştırma; kurumun belirleyeceği gün ve saatlerde, yukarıda anılan ceza infaz kurumunda, çalışmaya katılacak hükümlü ve tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirilmiş onam formu doldurulması, **terör suçundan hükümlü ve tutukluların çalışmaya dahil edilmemesi**, kullanılan ölçek ve formlarda hükümlü ve tutukluların ad-soyad bilgilerine yer verilmemesi, araştırmanın konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin çalışmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün izni olmaksızın yayımlanmaması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Gereği ile ilgili kişiye ve ceza infaz kurumuna bu yönde bilgi verilmesini rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Ek 3: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sizi İstanbul Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı kapsamında Psikolog Eylül Nazlı ÖKSÜZ tarafından yürütülen amacı cinsel suç sorununun nedenlerini anlamak ve çözümüne katkıda bulunmak olan araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Size 3 adet ölçek verilecektir. Araştırma tahminen 20 dakika sürecektir. Bu çalışmaya katılım tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olamadan, size en uygun gelecek şekilde içtenlikle cevaplamanız beklenmektedir. Bu formu okuyup imzalamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelmektedir. Araştırmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çıkma hakkına sahipsiniz. Bu araştırmaya katılmanın herhangi bir riski yoktur. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler ileride bilimsel amaçlı rapor edilebilir, yayımlanabilir veya sunumlarda toplu şekilde kullanılabilir olup çalışmada **kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır**. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İmzası:

Ek 4: Demografik Bilgi Formları

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU(Cezaevi)

1) Doğum yılınız: Yaşınız:

2) Eğitim durumunuz nedir?

Okur yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite mezunu () Diğer:.....

3) Medeni durumunuz nedir?

Evli () Boşanmış/ Dul () Bekar () Nikahsız birlikte yaşıyor ()

4) Çocuk sahibi misiniz? Evet () Hayır ()

5) Cezaevine girmeden önceki çalışma durumunuz:

Düzenli bir işim vardı. () Bir işim yoktu. () Ara sıra gündelik işlerde çalışırdım. ()

Yasal olmayan işlerde çalışırdım. ()

6) Cezaevine girmeden önce geliriniz? Düşük () Orta () Yüksek ()

7) Cezaevine girmeden önce alkol kullanıyor muydunuz? Evet () Hayır ()

8) Cezaevine girmeden önce esrar, kubar, bonzai, eroin, kokain, methamfetamin gibi bağımlılık yapan maddeler kullanıyor muydunuz? Evet () Hayır ()

9) Daha önce psikiyatrik bir tanı aldınız mı? Evet () Hayır ()

10) Ailenizde psikiyatrik tanı alan var mı? Evet () Hayır () Hastalık:

11) Hangi suç türünden dolayı cezaevinde tutuklu/hükümlü olarak bulunuyorsunuz?

Çocuğun Cinsel İstismarı Tutuklu () Hükümlü ()

Çocuğun Nitelikli Cinsel İstismarı Tutuklu () Hükümlü ()

On İki Yaşından Küçük Mağdur ile Cinsel İlişki Tutuklu () Hükümlü ()

Nitelikli Cinsel Saldırı Tutuklu () Hükümlü ()

Basit Cinsel Saldırı Tutuklu () Hükümlü ()

Sarkıntılık Yapmak Suretiyle Çocuğun Cinsel İstismarı Tutuklu () Hükümlü ()

Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Tutuklu () Hükümlü ()

Diğer:.....

12) Mağdur reşit () kadın () erkek ()

Mağdur çocuk () kız çocuk () erkek çocuk ()

Mağdur tanıdık () Mağdur tanıdık ise yakınlık derecesi:.....

Mağduru tanımıyorum ()

- 13) Suç ile alakalı düşüncelerinizi işaretleyiniz. Suçlamayı kabul ediyorum. () Suçlamayı kabul etmiyorum. () Pişmanım () Pişman değilim. ()
- 14) Cezaevinde bulunduğunuz süre?
- 15) Daha önce herhangi bir suçtan cezaevine girdiniz mi? Evet () Hayır ()
Cezaevine girdiyseniz hangi suç.....kaçıncı gelişiniz
- 16) Geçmişte cinsel bir saldırı ya da tacize maruz kaldınız mı? Evet () Hayır ()
(Cinsel şeyler yapmaya, cinsel şeylere bakmaya, cinsel amaçla dokunmaya, kendisine dokunmayı isteyen, cinsel temas kurmadığım takdirde tehdit eden biri.)
- 17) Çocukluğunuzda fiziksel saldırı veya dayığa maruz kaldınız mı? Evet () Hayır ()
(Şiddetle vurma sonucu morartı ya da sıyrıklar, vurma sonucu doktora ya da hastaneye gitme gereği, sert bir cisimle vurma, itilip kakılma.)
- 18) Çocukluğunuzda fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan bir ortama tanıklık ettiniz mi? Evet () Hayır ()
- 19) Çocukluğunuzda ailenizden birisi “salak”, “beceriksiz” gibi kırıcı, saldırganca, hakaret, aşağılama ve nefret içeren sıfatlarla seslenirler miydi? Evet () Hayır ()

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU (DIŞ KATILIMCI)

- 1) Doğum yılınız: Yaşınız:
- 2) Eğitim durumunuz nedir?
Okur yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite mezunu () Diğer:.....
- 3) Medeni durumunuz nedir?
Evli () Boşanmış/ Dul () Bekar () Nikahsız birlikte yaşıyor ()
- 4) Çocuk sahibi misiniz? Evet () Hayır ()
- 5) Çalışma durumunuz: Düzenli bir işim var. () Bir işim yok. () Ara sıra gündelik işlerde çalışırım. () Yasal olmayan işlerde çalışırım. ()
- 6) Geliriniz nedir? Düşük () Orta () Yüksek ()
- 7) Alkol kullanıyor musunuz? Evet () Hayır ()
- 8) Esrar, kubar, bonzai, eroin, kokain, metamfetamin gibi bağımlılık yapan maddeler kullanıyor musunuz? Evet () Hayır ()
- 9) Daha önce psikiyatrik bir tanı aldınız mı? Evet () Hayır ()
- 10) Ailenizde psikiyatrik tanı alan var mı? Evet () Hayır () Hastalık:
- 11) Adli mercilere intikal eden dosyanız var mıdır? Evet () Hayır ()
- 12) Geçmişte cinsel bir saldırı ya da tacize maruz kaldınız mı? Evet () Hayır ()

(Cinsel şeyler yapmaya, cinsel şeylere bakmaya, cinsel amaçla dokunmaya, kendisine dokunmayı isteyen, cinsel temas kurmadığım takdirde tehdit eden biri.)

13) Çocukluğunuzda fiziksel saldırı veya dayığa maruz kaldınız mı? Evet () Hayır ()

(şiddetle vurma sonucu morartı ya da sıyrıklar, vurma sonucu doktora ya da hastaneye gitme gereği, sert bir cisimle vurma, itilip kakılma.)

14) Çocukluğunuzda fiziksel saldırı veya dayığa maruz kalan bir ortama tanıklık ettiniz mi? Evet () Hayır ()

15) Çocukluğunuzda ailenizden birisi “salak”, “beceriksiz” gibi kırıcı, saldırganca, hakaret, aşağılama ve nefret içeren sıfatlarla seslenirler miydi? Evet () Hayır ()

Ek 5: Toronto Aleksitimi Ölçeği

TAÖ-20 Toronto Aleksitimi Ölçeği

Lütfen aşağıdaki maddelerin sizi ne ölçüde tanımladığını işaretleyiniz.

Hiçbir zaman (1),....., Her zaman (5) olacak şekilde bu maddelere puan veriniz.

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1- Ne hissettiğimi çoğu kez tam olarak bilemem.	1	2	3	4	5
2- Duygularım için uygun kelimeleri bulmak benim için zordur.	1	2	3	4	5
3- Bedenimde doktorların bile anlamadığı duyular oluyor.	1	2	3	4	5
4- Duygularımı kolayca tanımlayabilirim.	1	2	3	4	5
5- Sorunları yalnızca tanımlamaktansa onları çözümlemeyi yeğlerim.	1	2	3	4	5
6- Keyfim kaçtığında, üzgün mü, korkmuş mu yoksa kızgın mı olduğumu bilemem.	1	2	3	4	5
7- Bedenimdeki duyular çoğu kez kafamı karıştırır.	1	2	3	4	5
8- Neden öyle sonuçlandığını anlamaya çalışmaksızın, işleri olurluna bırakmayı yeğlerim.	1	2	3	4	5
9- Tam olarak tanımlayamadığım duygularım var.	1	2	3	4	5
10- İnsanların duygularını tanıması zorunludur.	1	2	3	4	5
11- İnsanlar hakkında hissettiğimi tanımlamak benim için zordur.	1	2	3	4	5
12- İnsanlar duygularım hakkında daha çok konuşmamı isterler.	1	2	3	4	5
13- İçimde ne olup bittiğini bilmiyorum.	1	2	3	4	5
14- Çoğu zaman neden öfkeli olduğumu bilmem.	1	2	3	4	5
15- İnsanlarla, duygularından çok günlük uğraşları hakkında konuşmayı yeğlerim.	1	2	3	4	5
16- Psikolojik dramalar yerine eğlence programları izlemeyi yeğlerim.	1	2	3	4	5
17- İçimdeki duyguları yakın arkadaşlarıma bile açıklamak bana zor gelir.	1	2	3	4	5
18- Sessizlik anlarında bile, kendimi birisine yakın hissedebilirim.	1	2	3	4	5
19- Kişisel sorunlarımı çözerken duygularımı incelemeyi yararlı bulurum.	1	2	3	4	5
20- Film veya oyunlarda gizli anlamlar aramak, onlardan alınacak hazzı azaltır.	1	2	3	4	5

Copyright © 1994 Bagby, Parker, & Taylor
Türkçe TAS-20 © 2001 Kemal Sayar & Samet Köse

Ek 6: Toronto Empati Ölçeği

		Hiç Uygun De-	Uygun Değil	Biraz uygun	Uygun	Tamamen uy-
1.	Diğer insanların başına gelen talihsizlikler beni çok etkilemez.	1	2	3	4	5
2.	Birisine saygısızca davranıldığını görmek, beni üzer.	1	2	3	4	5
3.	Yakınımdaki bir insan mutlu olduğunda bundan etkilenmem.	1	2	3	4	5
4.	İnsanların daha iyi hissetmesini sağlamaktan mutluluk duyarım.	1	2	3	4	5
5.	Bir arkadaşım sorunları hakkında konuşmaya başladığında konuyu değiştirmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
6.	İnsanlar üzgün olduklarında hiçbir şey söylemeseler bile onların üzgün olduklarını anlayabilirim.	1	2	3	4	5
7.	Sağlıklarına özen göstermeyip ciddi hastalıklara yakalanan insanlara acımam.	1	2	3	4	5
8.	Birisi ağladığında sinir olurum.	1	2	3	4	5
9.	Başka insanların nasıl hissettikleri beni gerçekten alakadar etmez.	1	2	3	4	5
10.	Üzgün bir insan gördüğümde ona yardım etmek için güçlü bir istek duyarım.	1	2	3	4	5
11.	Birisine haksızca davranıldığını gördüğümde, ona acımam.	1	2	3	4	5
12.	İnsanların mutluluktan dolayı ağlamasını saçma bulurum.	1	2	3	4	5
13.	Birisinin kullanıldığını gördüğümde, onu koruma isteği hissederim.	1	2	3	4	5

Ek 7: Suçluluk Utanç Ölçeği

SUTÖ

Bu ölçeğin amacı bazı duyguların hangi durumlarda ne derece yoğun olarak yaşandığını belirlemektir. Aşağıda bazı olaylar verilmiştir. Bu olaylar sizin başınızdan geçmiş olsaydı, ne kadar rahatsızlık duyardınız. Lütfen her durumu dikkatle okuyup öyle bir durumda ne kadar rahatsızlık duyacağınızı aşağıdaki ölçekten yararlanarak maddelerin yanındaki sayıların üzerine (X) işareti koyarak belirleyiniz.

1. Hiç rahatsızlık duymazdım
2. Biraz rahatsızlık duyardım
3. Oldukça rahatsızlık duyardım

4. Epey rahatsızlık duyardım
5. Çok rahatsızlık duyardım

	Sizi ne kadar rahatsız eder?				
	Hiç				Çok
1. Bir tartışma sırasında büyük bir hararetle savunduğunuz bir fikrin yanlış olduğunu öğrenmek.	1	2	3	4	5
2. Evinizin çok dağınık olduğu bir sırada beklenmeyen bazı misafirlerin gelmesi.	1	2	3	4	5
3. Birinin size verdiği bir sırrı istemeyerek başkalarına açıklamak.	1	2	3	4	5
4. Karşı cinsten birinin kalabalık bir yerde herkesin dikkatini çekecek şekilde size açıkça ilgi göstermesi.	1	2	3	4	5
5. Giysinizin, vücudunuzda kapalı tuttuğunuz bir yeri açığa çıkaracak şekilde buruşması ya da kıvrılması.	1	2	3	4	5
6. Bir aşk ilişkisi içinde sadece kendi isteklerinizi elde etmeye çalıştığınızı ve karşı tarafı sömürdüğünüzü fark etmeniz.	1	2	3	4	5
7. Sorumlusu siz olduğunuz halde bir kusur ya da bir yanlış için bir başkasının suçlanmasına seyirci kalmak.	1	2	3	4	5
8. Uzman olmanız gereken bir konuda, bir konuşma yaptıktan sonra dinleyicilerin sizin söylediğinizin yanlış olduğunu göstermesi.	1	2	3	4	5
9. Çok işlek bir iş merkezinin bulunduğu bir köşede herkesin size bakmasına sebep olacak bir olay yaşamak.	1	2	3	4	5

10. Lüks bir restoranda çatal bıçak kullanmanız gereken yerde elle yemek yediğinizin fark edilmesi.	1	2	3	4	5
11. Başkalarını aldatarak ve onları sömürerek büyük kazanç sağlamak.	1	2	3	4	5
12. İşçilerinizin sağlığına zarar vereceğini bildiğiniz halde, bir yönetici olarak çalışma koşullarında bir değişiklik yapmamak	1	2	3	4	5
13. Sözlü bir sınav sırasında kekeleyişiniz ve heyecandan şaşırdığınızda, hocanın sizin bu halinizi kötü bir sınav örneği olarak bütün sınıfa göstermesi.	1	2	3	4	5
14. Tanıdığımız birinin sıkıntıda olduğunu bildiğiniz ve yardım edebileceğiniz halde yardım etmemek.	1	2	3	4	5
15. Bir partide yeni tanıştığımız insanlara açık saçık bir fıkra anlattığınızda birçoğunun bundan rahatsız olması.	1	2	3	4	5
16. Akılsızca, bencilce ya da gereksizce büyük bir harcama yaptıktan sonra ebeveyninizin mali bir sıkıntı içinde olduğunu öğrenmek.	1	2	3	4	5
17. Arkadaşımızdan bir şeyler çaldığımız halde arkadaşımızın hırsızlık yapanın siz olduğunuzu hiçbir zaman anlamaması.	1	2	3	4	5
18. Bir davete ya da toplantıya rahat gündelik giysilerle gidip herkesin resmi giyindiğini görmek.	1	2	3	4	5
19. Bir yemek davetinde bir tabak dolusu yiyeceği yere düşürmek.	1	2	3	4	5
20. Herkesten sakladığımız ve hoş olmayan bir davranışın açığa çıkarılması.	1	2	3	4	5
21. Bir kişiye hak etmediği halde zarar vermek.	1	2	3	4	5
22. Alış-veriş sırasında paranızın üstünü fazla verdikleri halde sesinizi çıkarmamak.	1	2	3	4	5

23. Ailenizin sizden beklediklerini yerine getirememek.	1	2	3	4	5
24. Çeşitli bahaneler bularak yapmanız gereken işlerden kaçmak.	1	2	3	4	5

Kaynak: Sahin, N.H., & Sahin, N. (1992). *Adolescent Guilt, Shame and Depression in Relation to Sociotropy and Autonomy*, Paper presented at the World Congress of Cognitive Therapy, June 17-23, Toronto, Canada

ÖZ GEÇMİŞ

Eylül Nazlı Öksüz, 2014 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampusu Psikoloji bölümünden onur derecesi ile mezun olmuştur. Hacettepe Üniversitesi Aile Danışmanlığı Sertifika Programı (2014), Akdeniz Üniversitesi Pedagojik Formasyon Eğitimi (2016) ve çeşitli test eğitimlerini tamamlamıştır. Lisans Eğitimi ve diğer eğitimler kapsamında hastane ve okullarda zorunlu ve gönüllü farklı stajlar yapmıştır. 2021 yılında İstanbul Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır. 2017 yılından beri T.C. Adalet Bakanlığı'na bağlı Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumlarında Psikolog olarak çalışmaktadır.

